يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا وَدَاعِيًا

إِلَى اللّٰهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا

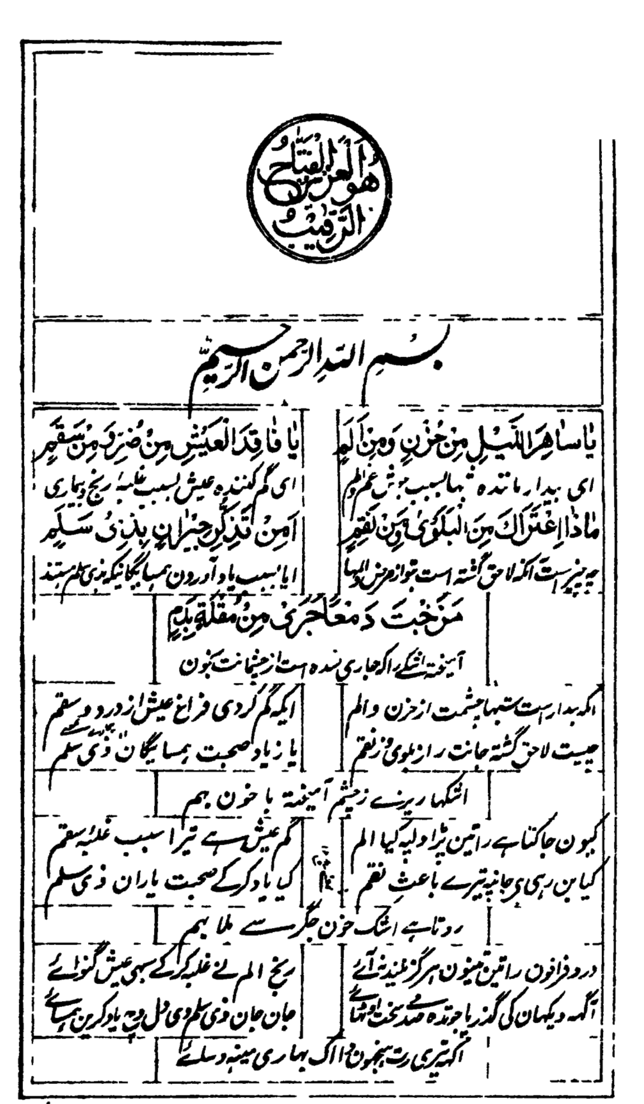
تضمین کردہ معہ ترجمہ و مخمس فارسی و اردو و پنجابی مسمیٰ بہ

نَظْمُ الْوَرَع

سنہ ۱۳[illegible]ھ

مصنفہ ابوالرجاء فقیر محمد عزیز الدین متوطن باولپور عفی اللہ عنہ

در مطبع حسینی واقع بمبئی طبع گردیدہ

هو العزیز الفتاح الرقیب

بسم اللہ الرحمن الرحیم

یا ساہر اللیل من حزن و من الم — یا فاقد العیش من ضر و من سقم

ای بیدار ماندہ شبہا بسبب جوش غم و الم — ای گم کنندہ عیش بسبب غلبہ رنج و بیماری

ماذا اعتراک من البلویٰ و من نقم — امن تذکر جیران بذی سلم

چہ چیز است آنکہ لاحق گشتہ است ترا از مرض و بلا — آیا بسبب یاد آوردن ہمسایگانیکہ بذی سلم ہستند

مزجت دمعا جریٰ من مقلۃ بدم

آمیختہ اشک را کہ جاری شدہ است از چشمانت بخون

اگہ بیدار ہست شبہا چشمت از حزن و الم — ایکہ گم کردی فراغ عیش از درد و سقم

چیست لاحق گشتہ جانت را ز بلویٰ و نقم — یا ز یاد صحبت ہمسایگان ذی سلم

اشکہا ریزی ز چشم آمیختہ با خون ہم

کیوں جاگتا ہے راتیں پڑا دلپہ کیا الم — گم عیش ہے ترا سبب غلبۂ سقم

کیا بن رہی ہی جانپہ تیرے باعث نقم — کیا یاد کر کے صحبت یاران ذی سلم

روتا ہے اشک خون جگر سے ملا ہم

درد فراقوں راتیں نیندوں ہرگز نیند نہ آئے — رنج الم نے غلبہ کر کے سبھی عیش گنوائے

اکھہ دیکھاں کی گذریا جو تندہ صدمے سخت اوہناں — جان جان ذی سلم دی دل وچ یاد کریں ہمسائے

اکھہ تیری رت ہنجوں دا اک بہاری مینہ وسائے

حتّٰی مَ تَندُبُ بِالأبراحِ مجازمةٍ
تا بکی بگریی و ندبه کنی از برندهٔ عیش که تقیید مستند
قُل لما اَصابَ مِن اَشجانِ مُلازِمةٍ
بگو چه رسیده است ترا از غمهای لازمه

اِلیٰ مَ تَنثُرُ دَمعاتٍ مُناظِمةٍ
تا بکی پراگنده نمائی دُرهای اشک منظوم را
اَم هَبّتِ الرِّیحُ مِن تلقاءِ کاظِمةٍ
آیا وزیده است این باد از جانب محاذی کاظمه

اَو اَومَضَ البرقُ فی الظَّلماءِ مِن اِضَمٍ
یا درخشیده است برق در شب تاریک از جانب اضم

تا بکی افغان کنی از دردهای بیدوا
گرچه برجان تو آمد از غم واز دردها

تا بکی سازی پراگنده دُر اشک از بکا
یا وزید از کاظمه سوی تو این دلکش هوا

یا شب تار از اضم برق نمایان شد ترا

کب تلک بیکار رو تا تب غم سے ناتوان
دل کہیں ہوا ہی غم سے کہو زار و نیمجان

کب تک کریگا اشکوں کے دُر ہر گھڑی روان
یا کاظمہ سے لائی صبا بوئی خوش بیان

یا بجلی رات کالے اضم سے ہے چمکے بیان

کہ ہنجھین ہار ... ارسین و رودن ہردم کتہون تائین
درد حال جو کنہ یا ہوے مینون آگہ سنائین

ہنجھون نال سیین کب لگ یاری الیان جاپین
آئی یار پیاری کولون اہیہ خوشبو دا وا انہین

رات انہیری بجلی چمکے یا او نہاں درگاہین

اَلدّاءُ وَالقبضُ وَسطَ القلبِ اَلزَمَنا
مرض و تنگی درمیان دل تو هر دو مقیم گشتند
فَکُلَّما تَختَفِی سِرَّ الهَوىٰ نَمّتا
لیکن هرچند که پوشیده میکنی راز محبت هر دو ظاهر میسازند

عَیناکَ مِن ذا بِدَمعِ الدَّمِ اَکرَمَتا
چشمان تو از چه سبب اشک خونین بخشش نمودند
فَما لِعَینَیکَ اِن قُلتَ اَکفُفا هَمَتا
پس چیست مر چشمهای ترا اگر گوئی باز باشید زیاده اشک ریزند

وَما لِقَلبِکَ اِن قُلتَ استَفِق یَهِمِ
و چیست دل ترا اگر گوئی بخود باز آ زیاده از خود میرود

در دولت قبض و مرض تا آمده کرده مکان
راز حب چندانکه پوشیده کنی گردد عیان

گشته چشمانت ز جوش و روز و شب خونفشان
چیست چشمت را چو گوئی بس شوند افزون روان

صبر چون دل را دہی گردد زیادہ ناتوان

قبض و مرض سے آگے کیا جیسے دلمین جا
خاہر کرین یہ عشق کو جتنا تو مٹے چھپا
انکہون سے تیری خون کا دریا بہاو یا
انکہون کو کیا ہے جتنا تو رو کے بہین ہوا

دل کو تو جتنا صبر دی اوتنا یہ ہو خفا

درد و الم سے دل وچ آگ ہے تدبیر کشا لی
جتنا عشق چھپا تین اوتنا اولٹا کھول و کہا
انکھین سے رت بہجون دہر طرف و کانہ لی
نہلین الہ کو بہ رون تمین تا دہرا جو بہ سنبھالے

دل کو صبر ہون سمجھا تین ولتا ترت جالے

اَللَّوْنُ مُصْفَرَّةٌ وَالْعَيْنُ مُنْسَجِمٌ
اَلنَّوْمُ مُفْتَقِدٌ وَالْعَيْشُ مُنْحَسِمٌ

رنگ زرد است و چشمہا گریان شدہ
خواب ناپیدا است و عیش خوش منقطع

اَلْعَقْلُ مُخْتَبِطٌ وَالصَّبْرُ مُنْعَدِمٌ
اَيَحْسَبُ الصَّبُّ اَنَّ الْحُبَّ مُنْكَتِمٌ

عقل برہم و برہم است و صبر و شکیبائی ناپیدا
ایا می پندارد عاشق کہ محبت پنہان شوندہ است

مَا بَيْنَ مُنْسَجِمٍ مِنْهُ وَمُضْطَرِمٍ
درمیان اشک ریزندہ از وی و دلی از آتش زبانہ زنندہ

رنگ رویت زرد و چشمانت چو نیسان اشکبار
عقل پابند ہوان و صبر را رو در فرار
خواب گم از چشم و عیش خوش نمود از تو کنار
واند عاشق اینکہ عشق او نگردد آشکار

درمیان چشم خون افشان و قلب بے قرار

ہے رنگ زرد انکھوں سے بہی بحر خون روان
ہاکا ہے صبر و عقل جنون سے ہی ناتوان
نیند اوڑ گئے الم سے کیا عیش کو خزان
عاشق یہ جانتا ہے کہ الفت ہے نہان

چشم اشکبار و جوش دل زار مین کہان

ساو پیلا رنگ ہی تیرا انکھ تین ندیان بہاری
عقل جنون تین دگا دوڑ یا صبر ہی جہد نہ نگہ نہاری
نیند ہی گیو عقل ہی نٹھو لگیو بگڈی خواری
عاشق ہرگز جیسے ایہا عشق دی وید ہماری

ولدی سوز تے جنون تین ایہہ ظاہر ہوسی ساری

اِنِّیْ اَرَاكَ مِنَ الْاَحْزَانِ فِیْ عِلَلٍ
اَلْجِسْمُ ذُوْ وَهَنٍ وَالْقَلْبُ ذُوْ وَجَلٍ

بہ پوشیدن سینہ ام از سبب غلبہ غمہا گرفتار دام رنج ہستم خاصہ — تن صاحب ناتوانی و دل صاحب ترس و بیم

مُسْتَسِرُّ الْحَالِ فِي قَوْلٍ وَفِي عَمَلٍ — لَوْلَا الْجَوَى كَمُنَتْ دَمْعًا عَلَى طَلَلٍ

پوشیدہ شان و مجہول الحال در گفتار و در کردار — اگر نبودی محبت نمیریختی اشک آثار سرای محبوب

وَلَا أَرِقْتَ لِذِكْرِ الْبَانِ وَالْعَلَمِ

و نتابیدی بخواب بیکشتی از جہت یاد آوردن درخت بان و نام محبوب

من ہمی بینم گرفتار علل از غم ترا — جسم لاغر گشتہ و دل ترسناک اندر ہوا

حال پوشیدہ میان گفتن و کردار ہا — اشک کے میریختی گر حب نبودی جابجا

کے نبودی رقت از بان و نہ نام دلربا

دیکھوں ہوں تجکو غم سے گرفتار و بیقرار — تن سوکہا کا تا دل بہی لرزتا ہے زار زار

باتوں میں ہنگ و ڈہنگ میں آیا خلل کا خمار — الفت ہو نہ تو اشک ولاتا نہ بار بار

رقت نکرتا سنتا جو تو بان و نام یار

یارو ہمی سنکے وہ کیہ دیا ان میں تیوں جو بیکا یا — جبتہ لاغر غم ہیں ہو یا دل وی خوش ہو ایا

خلل تیری گفتار و جیانے اور کردارین آیا — جگر عشق نہ ہوندا تیوں وندوں کیوں اجا یا

سنکے نانو نہ بیکل تیندا تے رکہانداسا یا

عَرَفْتَ دَمْعًا وَنَارُ الْقَلْبِ مَا خَمِدَتْ — تَهِيمُ وَجْدًا إِذَا ذَكَرْتَ مَا وَعَدَتْ

غرق دیدہ درمیان سیل سرشک چنانکہ آتش دل تو سرد نگردید — پریشان شوی بسبب غلبہ شوق ہرگاہ کہ یاد می کنی چیزی اگر وعدہ کردہ

فَمِنْ وُجُودِكَ مَا يُفْشِيكَ قَدْ وُجِدَتْ — فَكَيْفَ تُنْكِرُ حُبًّا بَعْدَ مَا شَهِدَتْ

پس از تن تو آنچیز کہ افشای راز تو نماید یافتہ شدہ — پس چگونہ منکر میشوی دوستی را بعد ازین کہ گواہی داد

بِهِ عَلَيْكَ عُدُولُ الدَّمْعِ وَالسَّقَمِ

بآن حب بر تو گواہان راست اشک و بیماری

تن غرق اشک ہے یہی دل جلتا بیقرار — گریا دو عدی ہو تاب احزان سے اشکبار

خود تیری تن سے راز ہوا تیرا آشکار — انکار کیونکہ کر سکے تیرا کہ حب ہے یار

ہین دو گواہ اشک روان و تن نزار

ڈھونڈوں تو ہی وچ ڈھونڈی دل نے کن ہائے
کرکے یاد بچھن دی وچھڑ سوزوں ماریں آہیں

ظاہر تھیں ہتھوں سجھ دے مبتلا توں چھپیوں جائے
کیونکر سنکر توں ہو سکنا ہیں کہو اکل لوامین

ظاہر سبھ دن نے ہماری گردی جبتہ کتا ہیں

تَنُوحُ مِثْلَ حَمَامَاتِ اللِّوَى أَشْجَانَا
فَصِرْتَ مِثْلَ خَيَالِ مُحْسِنًا وَعَنَا

نیالے مانند فاختہ ہای لوا ز جہت غلبہ جنت
پس گردیدہ مانند خیال از جہت جوش محبت رنج

وَذَابَ جِسْمُكَ مِنْ فَرْطِ الْبُكَا وَهَنَا
وَأَثْبَتَ الْوَجْدُ خَطَّيْ عَبْرَةٍ وَضَنَا

وگداخت تن تو از بسیاری گریستن از روی ناتوانی
و ثابت نمود سوز عشق دو خط اشک و لاغری

مِثْلَ الْبَهَارِ عَلَى خَدَّيْكَ وَالْعَنَمِ

مثل گل ... توہ شاخ سرخ

سیکشی صدنالہ محزون ز دل چون فاختہ
ہمچون خیال ناتوان تا ... تو ... ساختہ

گشت جسم تو ز جوش گریہ ... خستہ
غلبہ الفت دو خط بنج و اشکت ساختہ

بر رخ زرد ت نظمی سرخ از سر اشکت آختہ

کرتا ہے مثل فاختہ کو کو بیان غم
اشکل خیال جسم ہوا دیکھکر ستم

ہے جسم ناتوان سبب جوش چشم نم
الفت سے تیری رخ پہ دو خط کردیے رقم

چہرہ ہے زرد و سرخ اشک و سیہ جون بقم

فاختے وانگن کوکو کردا ہے ... جوش سوائے
لاغر ہو یون ہنستا جدوں عشق نے ظلم کمائی

اکتہ دی ... سوز جلیا سبھ اعضا ...
عشق نے تیری موہنہ دی آ دو دوں خط لکھ کمائی

چہرہ ... تیرے ... رت ہنجوں جہڑ لائے

لَوْعَاتُ نَارِ الْهَوَى كَالْبَرْقِ حَرَّقَنِي
مِنْ كُلِّ مَا يَشْتَهِيهِ لِعَيْشِ فَرَّقَنِي

شعلہ ہای آتش محبت ہمچون برق سوختہ است مرا
از ہر انچیز کہ تقاضا میکند او عیش جدا ساختہ است مرا

فَدَيْتُهُ نَفْسِي بِاللَّيْلِ طَرَقَنِي
نَعَمْ سَرَى طَيْفُ مَنْ أَهْوَى فَأَرَّقَنِي

قربان او نمایم جان خویش را در شب کہ پیش آمد مرا
... شبگیری کرد خیال کسی کہ دوست میدارم پس بیدار نمود مرا

وَالْحُبُّ يَعْتَرِضُ اللَّذَّاتِ بِالْأَلَمِ

ودوستی حائل میشود در لذتها درحالیکه مصیبت است بدرو

برق سان نار محبت سوختہ جان مرا
کرد از عیش و قرار و خواب خوش یکسر جدا

جان فدای او کنم آمد شبان اندر بام
دیدمش در خواب رخ بکشاده صبرم شد زجا

می نماید عشق لذت راست محو از بلا

نار فراق سے نے دیا سب جان و تن جلا
جو سوجب نشاط تہی یک لخت لیگیا

قربان صنم کے مہر سے عیب رخ دکھا دیا
آخواب مین تو شعلۂ جب اور جگمگا

لذت کو چہیتے ہی کرے غلبہ جب بلا

بہڑکے اگ محبت واسطے تن من کو جلایا
دیگر غم و الم سبہہ مینون خوشیان بسرایا

جان و جگر سبہہ تن من میرا اور تمام تن گہول گہلا
خواب ہی اندر آ ہو بیاری آکر موکہہ دکہایا

ہویا بتاب محبت ہردم دونے درد سوایا

مَا زِلْتَ تُنْسِبُنِي عَيْبًا وَمَنْقَصَةً
مَهْلًا فَلَمْ أَرَ دَهْرِي مِنْكَ مُنْصِفَتًا

ہمیشہ نسبت میدہی مرا بسوی عیب و نقصان عقل
باش و یک ساعت نہ دیدم تمام عمر خویش از تو انصاف را

لَوْ كُنْتَ تَعْلَمُ مَا بِي جُدْتَ مَرْحَمَةً
يَا لَائِمِي فِي الْهَوَى الْعُذْرِيِّ مَعْذِرَةً

اگر میدانستی چیزیرا که بمن است بخشش مینمودی از مرحمت سوی
ای ملامت کنندہ من در دوستی معذور دار مرا از بی دوستی

مِنِّي إِلَيْكَ وَلَوْ أَنْصَفْتَ لَمْ تَلُمِ
از من و شود کانصاف نبیدی اگر انصاف میداشتی ملامت نمیکردی

میکنی نسبت بنقصان و عیبم ہر زمان
باش کانصافی ندیدم از تو ہرگز در جہان

گر بدانستی تو حالم رحم میکردی بجان
ای ملامت گر بجب بپذیر عذر ناتوان

دور تو کے می بدی منصف شدہ از ناصحان

کہتا ہے عیب میرے تو ہر لحظہ روبرو
انصاف تجہسے دیکہا نہین تہر یو کبہو

پہچانتا جو حال میرا رحم کرتا تو
ای پند دینے والے میرا عذر بہی سنو

کرتا نہ پند ہوتا جو منصف تو دور ہو

ہردم ظاہر انکے کرد اکارن میری بہیری
تہرند ہیتا عمرہ ساری مین ہون جیسے جہیری

جیا رجاندا ز حمت میری کروا رحم لنہ بیری
عذر میرا سن ناصح سب دے دلون جیہ بیری

بیار نسعف ہو تماست نہ دیندا من تو بهنہ پریری

حتی متی تفصح عن حالی وعن اربی
الی متی تغفل عن خوفی وعن تعبی

تا کی خندان شوی زدیدن حال من و از مطلب من
تا کی غافل باشی از دردهای من و از رنج من

مالنت تعذلنی لو کنت ذا بصر
عدتک حالی لا سری بمستتر

میبودی ملامت کننده من از بودی تو صاحب بینائی
گذشته ست ترا حال من نیست راز من پنهان شونده

عن الوشاة ولا دائی بمنحسم

از سخن چینان نیست درد من منقطع شونده

تا کی خندی چو بینی جان من اندر ملال
تا کی غافل باشی از غم و رنج و محن

گر تو بینا می بدی کی تو ملامت کردی مرا
هست بگذشته ز تو حالم عیان چون نخو مال

برا عادی نیست دردم منقطع در [illegible] حال

کب تک ہنسیگا دیکھکے میرا یہ حال زار
غفلت کہان تلک کہ مین ہون سخت دلفکار

بینا اگر تو تو تا ملامت نہ کرتا یار
سب حال میرے درد کا یک لخت کھلا

سب دشمنون پہ درد بھی رکھتا نہین شمار

کتھون تا نہیں ہسین دیری دیکھکے مینون مردا
غافل ہوسے میری غم تید [illegible] تون تا [illegible]

حیکر تون سچا کہا ہوندا طعن [illegible]
لنکہیا تد تہ تون حال میرا [illegible]

جانن [illegible] ادم زیاده مینون درد اندر دا

مهما اقول بمحض الغرض ادفعه
فبذر الضحک من اغمائی اقمعه

آنچه میگوی بسبب محض غرض نفسانیت من منع میکنم او را
ای تخم نصیحت تو از سبب کم عقلی خویش سازد تحم

ماذا ابالک لت سنعی الحمد امنعه
محضتنی النصح لکن لست اسمعه

آنچه [illegible] از برای نفع من [illegible] منع میسازم
خالص ساختی مرا نصیحت لیکن نیستم قبول کننده او را

ان المحب عن العذال فی صمم

زیرا که عاشق از شنیدن قول ناصحان در کری است

هر دو مبارکی [illegible]

هرچه میگوئی ز جهل خویش در دعش تمم — تمم پند افشانی و من از تعصب میکنم
جهد در پندم کنی لیکن من از تو میرمم — به تو [illegible] لیکن من وا کی بشنوم

زانکه کرم از سماع پند عاشقان نیم

کہتا ہے تو مین سنتا نہین ایک ہی بار — بو [illegible] تمم پند تو دیتا ہون مین اوکہار
کوشش ہیہ تیری پیش نہین جاتی زنہار — دی پند جتنے چاہئے سنتا نہین مین یار

ہون جیسے عشق سے رکنا ہون کا [illegible]

تیری نون تان کرین نصیحت مینوں ہول نہاوی — تو مین تمم مین غفلت سیتی پندا [illegible] ملاوی
مینون اثر نہوندا ہرگز جتنا سر کہپاوی — تک نہ سنا ن تیری ناصح توڑی لکہ سناوی

عاشق پند نصیحت سنکے دوڑا [illegible] وکہاوی

حَسِبْنَهُ خَصْمًا مِنْ كَثْرَةِ الْجَدَلِ — فَكَمْ اَذُقْ بَابَ الْجِدِّ وَالْهَزَلِ
پند شمرا و دشمن ز بسیاری نادانی خوانش — [illegible] نه درم در میان پوشش دهنده بازی
گرهت مراه حتی قمت بالجدل — اِنِّي اتهمت النصيح الشيب في عذلي
ناخوش داشتم پندش تا آنکه ایستاده شدم از برای جنابت — به پسیکه من تهم ساختم ناصح را اگر بر [illegible] ملامت

وَالشَّيْبُ اَبْعَدُ فِي نُصْحٍ مِنَ التُّهَمِ

وحالانکه پیری دور است در نصیحت ادان تهمت

ر تمنه شد پند استم از کثرت جهل [illegible] — فرق [illegible] ال و [illegible] گذشته [illegible]
حسابت [illegible] بسیار ناخوش داشتم او القا — تهمت کردم [illegible] شیب را در نصیحا

[illegible] ناصح از [illegible]

جہل اپنے [illegible] نہین لیا ناصح کو خصم جان — جدا [illegible] مین جب کیا فرق [illegible]
جہاز امین جانکر بری تنطل او سے بیایان — تہمت لگاے ناصح پیری کو [illegible] زبان

تہمت گرچہ دور تہا وہ ناصح نہان

دشمن جان لیتا مین او سنوا [illegible] نادانی — وسدی تے نوں جان [illegible] سا [illegible] جہیاتی
کوجہی اکہہ میری وچ گذری [illegible] پانی — عقلا و ندیدی [illegible] بجاتی [illegible] ابادی

تمت بے تہا ور دور د اکرچہ اوہ دنجانی

مِن نومةِ الغفلِ ذا المغرورُ ما يقظت
عاذا اتها السوءُ بالخسرانِ ما يقظت

از خواب غفلت این مغرور بیدار نشد و دید
عاد و تہا خویش اگرچه بد زسیب باشکاری بینداز

ما جاءها مِن زوالِ العيشِ ما لحظت
فانّ امارتي بالسوءِ ما اتّعظت

آنچه پیش آمده است از زوال عیش ندیداورا
نفس من بسیار امر کننده ببدی پند نگرفت

مِن جهلها بنذيرِ الشيبِ والهرمِ

از جہت نادانی خود به سانیدن پیری و نهایت پیری

خود نشد بیدار این مغرور از خواب گران
ترک نمود آنچه پیدا از عمل او را زیان

آنچه آمد از زوال عیش که دانست آن
پند نگرفت این بسیار امارہ و سرکش رمان

شناست جہل از نذیر پیری و ضعف توان

خواب گران سے چونکا نہ مغرور اک ذرا
پیری سے آئی عادت بد نہ یہ ہٹا

جانے سے عیش کے نہ خبردار یہ ہوا
امارہ میرا پند نہیں کچھ بھی مانتا

پیری و ضعف جتنا رہے ہیں لے ڈرا

غفلت میں مغرور سخا گیا جتنا کہ جگایا
آیا نہ یہ باوجود برا یان او سا تہیا سوایا

دیکھکے عیش سے عمر ہانی ہرگز پہچان تانا
جہل میں نفس امارہ سرکش نے زوال آیا

ضعف شدت زور دیکھک جتنا سے سمجھایا

ايامُ عمري في الآمالِ كيف مضى
النفسُ وا اسفا جهلاً على سطا

روزهای عمر من در آرزوهای بیفائدہ چگونہ گذشتہ اند
نفس افسوس است که از روی جہل سرکشی نمودہ است

فما فعلتُ بشيءٍ يُجني عملا
ولا اعددتُ مِن الفعلِ الجميلِ قرى

پس نمودم با آنچیزے که نجات دہاند مرا عملی
و مہیا نساختم آن نفس از کردار ہای نیک مہمانی

ضيفٍ المّ برأسي غيرَ محتشمِ

این مہمانیکه فرود آمده است بر سر من در حالیکه غیر معتقد بزرگی است

حیف عمرم جملگی بگذشته در حرص فساد
نفس سرکش گشت غالب به سوی خیرم نداد

من نکرم

من نکردم آنچه کار آید مرا اندر معاد | از پئے مہمان مہیا از عمل ننمودہ زاد

پیری تا آمدہ تو تیز من بر باد داد

حرص و ہوا میں عمر ہوئی میری سب فنا | غالب ہے مجھ پہ نفس بدا افسوس ہو گیا

میں نے نکی وہ بات جو تھی مجھے چیز را | مہمان کے واسطے کوئی تحفہ نہیں کیا

پیری سے مجھے خیز بڑھاپا جو سر چڑھا

دی دلاسے دل نوں جوانی ساری غم اندر ہی | نفس نے سرتی غالب ہو کر اندر کی کنھری بہاری

چو چیز واندی کمل بد اوہ گل ہنون ساری | عمل اچھے تہیں مہمان کیتے ہوئی نکوہ تیاری

چھڑ بیرہ بہیا سر بنہا بخشش ضعف خواری

مِنْ اَيْنَ لِيْ حُسْنُ اَعْمَالٍ اَدَّخِرَهُ | لَمْ اَدْرِ شَيْئًا لِاَنَامَ اَلْغُفْرَهُ

از کجا آرم عملہا نیک کہ ذخیرہ نہم ہرگز دادم را | نمید انم چیزے را کہ کفارہ دہم او را برای گناہان خویش

وَلَمْ اَجِدْ مَوْهِبًا لَمَّا اَذْكُرُهُ | لَوْ كُنْتُ اَعْلَمُ اَنِّيْ مَا اُوْقِرُهُ

ونمی یابم کہ بخشندہ ہی را ہر کہ ذکر یاد می آورم نیز او را | اگر میبودم من دانندہ اینکہ براے تحقیق تعظیم نمی کنم ثبت میبایم نخ بیرا

كَتَمْتُ سِرًّا بَدَا لِيْ مِنْهُ بِالْكِتْمِ

می پوشیدم رازی را کہ ظاہر شدہ است از و برای من خضاب

از کجا آرم عمل نیک از پئے دفع عذاب | از پئے عصیان نمیدانم کفارہ در حساب

یاد چون آرم نمی یابم بہا ہے باصواب | دیدمی گر عزتش از من نمی آید شتاب

پردہ میکردم برای پوشش او از خضاب

نیکی کے اب عمل کو میں لاؤوں کہاں سے جا | سوجھی نہ اب کفارہ گناہوں کا کچھ ذرا

کرتا ہوں یاد جب تو نہیں ہبا کنے کی جا | تعظیم اوسکی ہوتی نہیں اور یہ جانتا

کر کے خضاب دنیا میں فی الفور اوسے چھپا

کوئی عمل نکیتا ایسا جو اوہ خالق بھاندا | ہتہ وچ میری نہیں کفارہ کوئی جی دربیاندا

جا اوس دی یاد جو کرد اعمل نکوی لبندا | جی جانان میں ایہہ جراں ہو بیقدرا ہیندا

جو ہو یاسے ظاہر اوس نہیں وسمی تال چھپاندا

اَلنَّفْسُ تَطْلُبُ فَضْلاً عَنْ كِفَايَتِهَا
نفس خواهد زیاده، زکفاف کافی خویش
ضَاقَتْ عَلَى النَّفْسِ فِي هِدَايَتِهَا
تنگ شد بر نفس هدایت زغیر در روی او بس

عَجَزْتُ فِيكُلِّ اَمْرٍ عَنْ حِمَايَتِهَا
عاجز گردیده ام و بهر امر زنگاهداشتن او
مَنْ لِي بِرَدِّ جِمَاحٍ عَنْ غِوَايَتِهَا
کیست که ضامن شود تا باز دارد این نفس سرکش از گمراهی

كَمَا يَرُدُّ جِمَاحَ الْخَيْلِ بِاللُّجُمِ
چنانکه باز داشته شود سرکشی اسپان بلگامها

نفس سرکش از کفایتها می خواهد فزون
تنگ شد میان در ابتدای او کنون

در حمایتهای او من عاجز دل گشته خون
کیست کو باز آورد بر راه این اسپ حرون

همچنانکه ز لگام اسپ بیرون گردد زبون

مانگے ہی نفس اپنی کفایت سے ہی سوا
دل تنگ ہے ان میں ہست ہدایت بندہ پر

عاجز میں دیکھ کے تھمند اوسکا ہوگیا
ہے کون ایسا راہ پہ لاوے لیے ذرا

جیسا لگام سخت سے ہو رام باد پا

نفس گھنیرا منگے مین تھوں توڑی لوڑی تھوڑا
جنگل مست اوس دی ہتھوں تنگ ہویا ڈاڈھا

عاجز ہویا ہر کم دی وچ منی ایہو ہوڑا
کون اجیہا رہ پر لیوے ایسے نوں توڑا

جیوں لگام دی دتیاں قابو ہوندا سرکش گھوڑا

فَلَا يَغُرَّنْكَ الدُّنْيَا بِزَهْرَتِهَا
پس باید که مغرور نسازد ترا دنیا بتازگی ورنگارنگی خود
وَصَرِّفِ النَّفْسَ قَهْرًا عَنْ سَفَاهَتِهَا
و بازگردان نفس را بقهر از بیهودگی

اِقْنَعْ بِمَا حَلَّ جَزْمًا مِنْ اِبَاحَتِهَا
قانع شو بچیزی که حلال است یقینا از مباحهای وی
فَلَا تَرُمْ بِالْمَعَاصِي كَسْرَ شَهْوَتِهَا
پس مطلب کردن گناهان شکستن آرزوی نفس را

اِنَّ الطَّعَامَ يُقَوِّي شَهْوَةَ النَّهِمِ
زیرای آنکه خوردنی زیاده میکند آرزوی حرص طعام را

سبزه زار دهر را منگر که نفریبد ترا
باز گردان نفس خود را عجلتا از عیبها

با حلالش قانع و باش از حرامش در غنا
کسر زور نفس در گنه کردن میندار ای فتا

ولی

حرص بر خوردن گماری گردد افزون اشتها

ست بیٹھ تو دیکھا کے زمانے کے سبزہ زار
جبر ابدی سے باز رکھ اس بدکو زینہار

قانع حلال پر ہو حراموں سے بھاگ یار
یہ ست سمجھ گناہوں سے تھک جائیگا یہ مار

لہاسے رفتہ رفتہ ہری حرص صد ہزار

ہے کرتے کے دنیا ساری ات دل بر بنا یونیا
روز از روری بدیان کو لون اسون بکر تنا نوین

بچہ حراموں گرفتا عت جو حلال کما نوین
بدیان گردا یہ تھک جا وجل وچل لمیانوینا

ودریں حرص جنگیر یا توان جنوان بنوان بنگا لمانوین

فحیث لِنتَ لذی مقتضاه عصی
پس تا بگذرمی معودی برای خواہشاں بے بقدر یا نہا نو

وان کثرت من الفحشا منا عفی
وار شکستی ازد بہا خواہش او ارام کشی فرو گذاشت

فانت ضارفه من حیث شئت الی
پس توگردانندہ او ہستی ہر طرف کہ خواہی

والنفس کالطفل ان تهمله شب علی
نفس تو ہم چو طفل است کہ بگذاریش بحال خود خواہشو ورد وقتیکہ جسن

حب الرضاع وان تفطمه ینفطم
دوستی شیر خوردن واگر باز داری اورا باز می ماند

ہر کجا رزمی نمودی ور ہوایش سر کشید
خود تو گرداننده ہر سو کہ ہست اورا دید

وز عصیان خواہش او بازشکستی آرمید
نفس چون طفل است گر بگذاریش اورا برگزید

دوستی شیر را ور باز داری بیاید نذید

جب نرم ہوگا سامنے اوسکے کریگا خوار
ہر طرف تو بی پھیرنا و اوسکا یار

تو ڈیگا گر گناہ سے توڑیگا ہوسکے خوار
ہے نفس تیری ہاتھوں میں جوں طفل شیر خوار

چھوڑے تو لیکے دود ہ یہ و . بگڑی جوسنے ہا

تیری سر چڑھے یہ ناشی نبا تجوں ان نرمی کردا
پھیرنے والا تو ہیں اہدا جسمی جہتی سردا

جبکہ موئی بین ہے نہ اے پھیرنا او تمان دبرا
نفس تیری ہبتہ نیکا ر و انگن دودہی کا رنا مرا

چھوڑن جبکہ سیندا جاوے کہ منت وسردا

فخفض علاها وبادر ان تعلیه
فاطلب شفاها وجنب ان تخلیه

پست ساز بلندی او را و دور دار از نیکی بالاکشی او را
دارِئ اذاها وجنّب ان تخلّيه
تدارک فرما ایذای او را و کن دور کشتن از ینکہ تنها گذاری او را

پہلے طلب شفای او از مرض گنہ و دوستدار از آراستہ کنی او را بہ عیب
فاصرف هواها وحاذر ان توليه
پس باز دار شہوت از نفس و بپرہیز از ینکہ حاکم سازی برو ہوا را

انّ الهوى ما تولّى يصم او يصم
ہر ستیکہ ہوا ہر جا کہ غالب شد میکشد یا عیبناک میگرداند

دور دارش از بلندی پست فرمایش سماک
مرد را مگذار تنها تا کہ نماند ہلاک

حفظش خواه از گناه و آر او را از عمل پاک
زو ہوا را باز گردان کن نہ حکم نفس پاک

شد ہوا ہر جا کہ غالب گشت یا کرد عیبناک

نیچا رکھ اوسکو اوسنبھال نہو سے بلے
تنہا نچھوڑ دیکھیو آفت کوئی لائے

بیکے کا دے سنگا گنہ سے اودیجیے
پھیر دے ہوا سے زیر ہوا اس پہ چیرہ ہوجائے

عیبی کرے ہی حکم ہوا یا کہ جان کھائے

نینوان رکھ اسے یون ڈر تون کہاوے تان ولاری
وبیان رکھین ہر شے اسد استان بر بساری

مرض گنہ تیئن دے شفا تان جنگے کم سنواری
حاکم ہو ہوا نہ اس مے رکھین پھیر گزاری

عیبی کرے و ستم ہوا یا وت جانون ماری

راقب لها لا تذرها وهي نائمة
نگہبانی نما او را و بنگذارش در حالیکہ بخواب خوش رود
لا تحسن الظن فيها وهي قائمة
گمان نیک ہرگز مبر در حق او اگرچہ در حالیکہ استادہ باشد در طاعات

لا تغفلن بحال وسط هائمة
ہرگز غافل مشو از وی بہیچ حال خاصہ در حالیکہ سرگردان شدہ عشق
وراعها وهي في الاعمال سائمة
و پاسبانی نگہدارش در حالانکہ او در عمل نیک چرندہ است

وان هي استحلت المرعى فلا تسم
واگر او شیرین بیند چراگاہی را مچرانش دران چراگاہ

تو نگہدارش مگذارش بشب خواب و بیگاہ
حسن ظن بروی مکن گرچہ رود در نیک راہ

خاصہ آنکہ تنش مشو غافل گر گشت از عصب تباہ
گرچہ سازد کار نیکو لیک میدارش نگاہ

ور اندر شیرین چراگاہی درو مگذار گاہ

سو تا نجھو چرا او سکی نگہبانی رکھیو تو
ہر جان نیک ہی کرے گر تیرے سے رو برو

جب بے تر ب ہو تو نہ چرنے دی سو بسو
تو رہے عمل میں سیت ہوست ہو لیو کبھو

میٹھا لگے جو اسکو چرا کہ نجھو تر بنے

سووں ندیوں اسنون غافل نیندوں پر پوش
تو وہی اچھے کم کری ہیندہ ہی بد بد کرکے دو زیشا

ہر مرد بیانت [illegible] تیتے نیوبیا
ہونگہبان نیکے تو رتی لرد [illegible] کر وزین

جو چرا گاہ مہتا جانژن اسنون اوتھی بچھر رہین

فَاصْرِفْ مُنَاهَا اِلَى الْخَيْرَاتِ كَافِلَةً
پس باز گردان عنان عزم او را بسوی نیکیهای تمام

أكْفُفْ نُهَاهَا مِنْ اُمُورِ الشَّرِّ عَاجِلَةً
بند فرما او را از جملہ امور بدی بجلدی

لَا تَتْرُكِ الْحَزْمَ فِي الْاَحْوَالِ كَامِلَةً
فرو مگذار تجسس کامل او را در همه حالهای او

كَمْ حَسَّنَتْ لَذَّةً لِلْمَرْءِ قَاتِلَةً
بسا آن نفس نیکو شمرد لذتها برای مرد حالانکه آن کشنده است

مِنْ حَيْثُ لَمْ يَدْرِ اَنَّ السَّمَّ فِي الدَّسَمِ
از آن رو که ندانست آن مرد این که زهر در چربی پنهان است

باز گردان سوی نیکیها بغور او را عنان
حزم را از کف فرو مگذار اندر هر مکان

از بدیها باز دار اید وست او را تا توان
چند نیکو لذتے را در نظر ساز دکه آن

همچو سم در چرب مخفی شد نیدانی نهان

نیکی کیطرف پھیر لے جلد اوسکے تو عنان
ہشیار ہو اوسو میں کر اوسکے امتحان

اوسکو بدی کیطرف ہرگز [illegible]
دکھلاکے وہ لذیز سجھے لے تیری جان

جیسا کہ میٹھی چرب میں ہو تحت سم نہان

اچھی طرف اسے تون موڑیں جلدی کر سجائزین
کوشش عمل نجھدین بر دم پیچ فکر دی نا ژین

غفل بری تہیت پھیر اسے نون جلد [illegible]
جیکے کرو کہای لذت قاتل تون نما رین

جینوں ین [illegible] وہ مہوے اندر تندی کہانین

فَخُذْ نَصِيبَكَ مِنْ زُهْدٍ وَمِنْ وَرَعٍ
پس بگیر حصه کامل خود از تقوی و از پرهیزگاری

وَزَيِّنِ النَّفْسَ مِنْ فَقْرٍ وَمِنْ قَنَعٍ
و آراسته نما نفس خویش را از زیور فقر و قناعت

وَلْتَهْنِ نَبِيَّهُ مِنْ عُجْبٍ وَمِنْ طَمَعِ وَاخْشَ الدَّسَائِسَ مِنْ جُوعٍ وَمِنْ شَبَعِ

دمی بدیکه نفس و هنسب و برسته نمائی او را از کبر و طمع و بترس از چیزهای سوکه پیدا شونده است از گرسنگی و از سیری

فَرُبَّ مَخْمَصَةٍ شَرٌّ مِنَ التُّخَمِ

از برای آنکه بافته شده بسیار است گرسنگی بدتر است از سیری بسیار

حصه کامل زهد و ورع برگیر ای جوان از قناعت شو عزیز آر از فقر امید و ست جان

سا ز پاکیزه ورا از کبر و طمع اندر جهان کن حذر از حیله اش در سیری و جوع الامان

زانکه بسیار است بد جوع آمد از سیری عیان

ئے زہد اور ورع سے نصیب اپنا اکبار دی نفس کو تو فقر و قناعت سے زیب یار

عجب و طمع ست جهانت ادی تا تو نهوی خوار ڈر حیلہ بھوک و رنج مین جو کرجانی زینہار

بر بعضے بھوک سیری سے بی ہوتی ہے آشکار

کامل حصہ زہد و ورع تہین لیئو ین یار پیارا فقر و قناعت وا گہتہ گہنا ہووے نفس ہمارا

نخر و طمع تہین بندہ خاکے کر تون ترت کنارا ڈر فریون بدبا رجیان کری جوا یہ نکارا

ہیبتے بکہہ جوریج تہین جا گے ہوندی بجہ اشارا

فَافْزَعْ إِلَى اللهِ مِنْ أَسْوَاءِ مَا عَمِلَتْ وَاطْلُبِ الْعَافِيَةَ عُذْرًا لِمَا سَلَفَتْ

پس بگریز بسوی حق تعالیٰ پناه بربی از بدیهای که کرده است او ای شهر طلب عافیت نما و مایاید خواه باشی از آنچه گذشته است از گناهها

وَاسْتَغْفِرَنْ مَدَى السَّاعَاتِ مِمْ مَضَتْ وَاسْتَفْرِغِ الدَّمْعَ مِنْ عَيْنٍ قَدِ امْتَلَأَتْ

وطلب بخشش نما هر وقت در هر ساعت از آنچه گذشته است و بریز بقصد لیسنو اشک است از چشمها که بتحقیق پر شده اند

مِنَ الْمَحَارِمِ وَالْزَمْ حِمْيَةَ النَّدَمِ

از حرامها و لازم گیر نگاه داشت خود را از حرامها که نشانی ایشان است

از بدیها کو نمود و سوئی مولا بر پناه طلب عافیت نما و از آنچه کردی عذر خواه

بر زبان زاری نما از حق طلب عفو گناه اشک ریز از چشمهای کو پر است افسوس و آه

از حرام و گیر پرهیز ندا است تکیه گاه

بد کاموں تو خدا کی طرف بہاگ سے پناہ مانگ معفو و عذر کر جو بکئے تو نے ہیں گناہ

ج۲ ؍ ۹۰

جو کر چکا ہے بخش اوسیکا ہمیشہ چاہ — دو ول اشک اون انکھون سے کہ جو بیجو رگین راہ

نا دیدنی سے اور بگڑ لازم اب یہ راہ

ہنڈہ بڑی کم پر انہان حق تہین بنگ نا ہین — عذر گناہ وہی رب ہی اگے کر تو سنجہ صبا ہین

ہر گہڑی ہر ساعت عجز ون بخش اوسیہ چاہین — منجون دوال اون اکہیان تہین جو بیر باگناہین

لازم بگڑ پرہیز برا ہون بچہون تا ا اتا نہین

تذکر الموت والعقبی وکفهما — وجنب الطمع والدنیا ولبسهما

بیاد آر موت وعقبی را وتوشه کافی بردار از برای هر دو — وپرهیز نما از طمع ودنیا وفریبهای این هر دو

واترك البدع والاهواء ونهيهما — وخالف النفس والشيطان وعصهما

وترک نما بدعتها را وهوا را وفراموش نما این هر دو را — وخلاف نما نفس وشیطان را ونافرمانی کن این هر دو را

وان هما محضاك النصح فاتهم

واگر این هر دو خالص کنند نصیحت را تهم متهم در باب اینها

موت وعقبی یاد آپ بر توشہ کافی ہر دو را — طمع و دنیا پرہیز خواہ ایجاب معافی ہر دو را

دور کن بدعت وہوا کو ترک وانی ہر دو را — نفس شیطان کو دیت جون تو خلافی ہر دو را

متہم کن ار چہ باشد نصح نمانی ہر دو را

کر یاد موت و توشہ لے دو نو کا زاد راہ — دنیا و طمع چہوڑی مت ہو لیو اگاہ

بدعت ہوا کو ہوا ل خو کمر یہ تباہ — شیطان و نفس ہو کہ کمین ہو خلاف خواہ

سچے بہی ہوں تو جہوتہ کا کاں او نیہ شتباہ

موت و قیامت یاد رکہین جنہ خرچ تو نہاد لے — چہوڑ طمع دنیا دو نو اک لے نبہ

بدعت چہوڑ مہ ہوا بے نالے تی نہ او نمان لے — نفس شیطان دا تی نا نت وانہین بت لے

جو تمہا حاضرین تو نہ یقین دو ہمتین مرید

فان اطعتهما فيما دعا اثما — فقد تخيب ولن تفلح غدا احتما

پس اگر فرمانبرداری کنی این هر دو را آنچه خواهند بسوی گناه — پس تحقیق زیان کار شوی [illegible]

خالف بما امرا امر يفهما جزما — ولا تطع منهما خصما ولا حكما

مخالفت نما با تن نیز بدی او نمائید وارین دو را یقینا | و فرمانبرداری کن از این و دو شیطان که نفس امارہ و شیطان است

فانت تعرف کید الخصم والحکم

از برای آنکه تو می شناسی گر دشمن و حاکم راکہ بد ہستند

گر اطاعت یکی زہر چہ گویند از گناہ | شرمسار آئی ابجز وا خاسر و گمکردہ راہ

کن خلاف امر ہر دو با یقین یابی پناہ | طاعت شان گر بود دشمن و گر حاکم مخواہ

زانکہ دانستی بد بود گر حسود و بادشاہ

کہنا جو اوسکا مانیگا تو بد مین کچہ ذرا | پاسے گا مخلصی نہ قیامت کو مطلقا

جو کچہ کہیں خلاف اونہونکا تو کر د کہا | اس دشمن و حکم کا نہ فرمان لا بجا

بد سے فریب خصم و حکم تو ہے جانتا

جبکہ آگہی من انہا نداکر سین تو ان بر پای | روز قیامت سوال نہ تیسے بندی کو بہیا کی

جو کچہ آگہی ہیستہ کرنی چاہین تو ن جگہیا ی | حکم نان من ادیہ دشمن حاکم د و منبر بی نسافی

جانز وا ہین تون مگر دو ہا ندا بر تو تی تہمت لبماں

سائنت نسئت قلبی منذ فی شغل | فقد ھدمت بناء الدین من خللی

نزار ساختہ تحقیق نصیحت کردہ امر اجا آنکہ و من این ہند و از سستی | بتحقیق سماکردہ ام بنائی دین خویش را بسبب خلل خود

انی لمن کثرۃ الآثام زادنی خجل | استغفر اللہ من قول بلا عمل

بدرستیکہ من از بسیاری گناہان ترسیدہ ہستم | آمرزش میخواہم از خدا تعالی از گفتن با وجود کردن

لقد نسبت بہ نسلا لذی عقم

تحقیق نسبت کردہ ام باین امر فرزند را برای شخص صاحب نازاید

داد مست پندی دل من است از عملش نفور | پس خلل اندر بنائی دین من آمد ضرور

ہستم از فرط گناہ خود خجل پیش غفور | عفو حق خواہم ز قول بے عمل یوم النشور

بخشہ ازہر تا زائندہ اور دم ز زور

تجہکو کہا ولیکن نہ میں نے کیا عمل | دین کے بنا میں ڈالدیا اک بڑا خلل

فرط گناہ سے ہون بہت خائف و خجل | اللہ سے بخشش مانگون میں قول بے عمل

بچہ جنایا بانجہ کو مین نے یہہ بے محل

کرواتینون نیک ہدایت آپ نہ کرو کہایا — دین داگر مین پکڑ کلہاڑی اپنا چاڈ ہایا
شرم گنہ تہین وبڈا جانوان حیلہ تہتہ آیا — آکہیا ہوران عمل نکیتا تو ہنین بخشن خدا یا

عورت سند صدنون کیا اینون من نے جا جنایا

نماترکتُ ھویً الاّ ظفرتُ بہٖ ۲۰ — وماھوالخیرُ للسامعِ اشرتُ بہٖ
بہ ہیچ نگذاشتم گناہی الا اگاہ عمل ہو آوردم او را — وآنچہ نیکی بود برا شنوندگان اشارت کردم برا کردن او
لقد نھیتک عن اثمٍ بدرتُ بہٖ — اٰمرتک الخیرَ لکن ما ائتمرتُ بہٖ
بہ آئینہ منع کردم ترا از گناہی کہ شتابی نمودم من بکردن او — امر کردم ترا بنیکی لیکن نا فرمانبردار شدم خود بآن

وما استقمتُ فما قولی لکَ استقِم

در راست نشدم و استقامت نکردم بدان پس چیست گفتن من ترا راست شو

نیست در عالم گناہ الا کہ کردم جملہ را — وز پئے نیکی بسامع گفتہ ام اینسو بیا
دیگر نہ جیکہ ز دم من منع فرمودہ ترا — کردست امر نیکوئی لیک خود کردم خطا

خود نگشتم راست گفتن چیست با تو راست آ

دنیا مین جو بد یکا مذکام خود کیا — نیکی کا سننے والون کو کر نیکو کہدیا
کر منع بدست تجہکو مین خود بانو دہر لیا — تجہکو کہا کہ نیک کر و خود نہین کیا

مین نے نمانا کہنا تجے کیا کہان جا

مین تین مول نہ چہڈے جو جو جگت برایاپ — کل جینکہ ئی اوران نون مین ساریکی اپنانی
تینون مملہ برایان تینین کہیہ برائے پای — آپ برایان کرکے نیکیان کہان تی جیناپی

راہ نلستم تینون آکہان رہ ہراجا جاتے

قد صارتِ النفسُ عن حدٍّ الی نافلۃٍ — حیث یکسف شمسُ العمرِ افلۃً
گشتہ است نفس من از فائدہ ہا من غافل — پس روفتیکہ کسوف آید خورشید عمر حالیکہ فرو روندہ است
فکیف افعلُ ما انتصحتُ قافلۃً — ولا تزودتُ قبلَ الموتِ نافلۃً
پس چگونہ خواہم کرد ہمراہ خود نبردم قافلہ نیکی را — و توشہ نساختم از پی خداوندیکہ امکان نیست ہیچ بہ ا

وَلَمْ اُصَلِّ سِوَىٰ فَرْضٍ وَلَمْ اَصُمِ

ونکردم نماز سوی فرض و روزه نداشتم سوی فرض

نفس من شد ز هیچ کار ... را غافل تمام
چونکه همره نه ... در قافله زین مقام
روز عمر چونکه گردد از اجل تاری چو شام
توشه عقبی نکردم پیش از مرگ و ختام
جز نماز فرض و روزه من نخواندم بر دوام

نفس اپنے فائدوں سے ہوا غفلتوں سے گور
ہمرہ نہ قافلے کو لیا ہو اپنے کیا بے طور
جب وقت عمر چکے گا بسوئے گور
تحفہ نہ موت سے ... تو آیا کیجئے غور
روزے نماز فرض سوا کچھ کیا نہ اور

ہر کے پیالہ غفلت والا نفس نے پیتا
کیویں کر ساں قافلے وچ میں ہمراہ نہ لیتا
جدوں سوچ نمرود آ تینوں لین کان کن کیتا
اگے موت دی تحفہ کوئی مین تیار نہ کیتا
فرض نماز روزے دی باجھوں نفل نہ اگدا کیتا

غَفَلْتُ مِنْ عَمَلٍ يُنْجِي لِعَذَابِ غَدًا
غافل مانده ام از عملے که او نجات دهد از عذاب فردای محشر
فَعَلْتُ مَا عَنْهُ رَبِّي بِالْوَعِيدِ نَهَىٰ
کرده ام آن چیزی را که منع کرد از آن پروردگار من ترسانیده از عذاب
نَسِيتُ مَا هُوَ آتٍ مِنْ تَعَاظُمِهَا
فراموش کرده ام چیزی را که پیش آینده است از هول های بزرگ او
ظَلَمْتُ سُنَّةَ مَنْ اَحْيَى الظَّلَامَ اِلَىٰ
ترک کردم طریقه آنکسی که زنده داشته شب تاریک را تا آنکه

اَنِ اشْتَكَتْ قَدَمَاهُ الضُّرَّ مِنْ وَرَمِ
شکایت کردند دو پای مبارک وی رنج را از جهت آماسیدن

زان عمل غافل شدم کو سازدم فردا رها
آنچه منهی بود از وی کرده ام من بارها
از دلم گشته فرامش محنت روز جزا
ترک کردم سنت خاصیکه شد بیدار تا
از قیام شب شدندی رنجه زآماسش دو پا

غافل ہوا اون عملوں سے جو دیتے کل نجات
کیسر گنوا نہی جہل سے بد کاموں میں حیات
بھولا اوسے جو آئینگے محشر میں پیش بات
چھوڑا طریقہ اوسکا جو تھا زندہ کا جہات
تھے پانو سوجتے جو کھڑی ہوتی ساری رات

غافل ہویا وس عملاں تیں جو کہا منہوں بجائیں | بلیا روز حشر دی صدمے جو سن اگوں آندی
اگوں ماری چلنے آکے نفس آتے شیطاندی | کم طریقے مین تیں ہوی اوس سر دا جاندی

جو سے تیں وچ عبادت کرکے پر سجاندی

فَجَاهَدَ النَّفْسَ حَقَّ الْجُهْدِ بِالتَّقْوٰى | وَافْرَغْ مَالَ يَدَيْهِ فِي رِضَا الْمَوْلٰى
پس جہاد نمود با نفس خوش حق جہاد به پرہیزگاری | و خالی نمود خزانه مال از روی صرف نمودن رضا حق تعالی
وَكَمْ لَجَأَ مِنْ غَنِيمَةٍ عَطَاءً كَرَمًا | وَشَدَّ مِنْ سَغَبٍ أَحْشَاءَهُ وَطَوٰى
تا به حیا از غنیمت عطا نمود از روی کرم | بجگر واند از گرسنگی احشای خود او پیچید

تَحْتَ الْحِجَارَةِ كَشْحًا مُتْرَفَ الْأَدَمِ
زیر سنگ ها کمر نفیس و نازک جلد آن

گرد از تقوی نفس خویش آن سرور جہاد | مال یکسر در رضای حضرت مولا بداد
از کرم داد آن غنیمت را به دستش نشاد | ور گرسنه گشت بست آن بادشاه دین داد

سنگ صبر بر میان خود که بد نازک نهاد

کر کے جہاد نفس سے اپنے تو ہی کام | راہ خدا میں اپنا اٹھایا تھا گھر تمام
پائے غنیمت آپ لٹائے زفیض عام | جب بھوک لگتے باندھتے وہ خسرو انام

پتھر کے بیچ پیٹ جو نازک تھا نرم تام

کر جہاد بہلے کم لیتے نفس نوں مار ونجایا | راہ خدا دی اندر اپنا سب کجھ مال اڑایا
مس کرندی [illegible] جان نوں [illegible] | [illegible] بہت بھکھ [illegible] بنھ دکھایا

پتھر بدھ [illegible] پیٹ [illegible]

يُهَذِّبُ الْخَلْقَ مِنْ عُجْمٍ وَمِنْ عَرَبٍ | وَبَيَّنَ الْحَقَّ مِنْ عِلْمٍ وَمِنْ أَدَبٍ
پیراسته اعمال نیکو نمود خلق را از عجم و عرب | وظاہر فرمود طریقه حق را از علم و از ادب
وَأَدَّبَ النَّفْسَ مِنْ جُوعٍ وَمِنْ تَعَبٍ | وَرَاوَدَتْهُ الْجِبَالُ الشُّمُّ مِنْ ذَهَبٍ
و تادیب فرمود نفس خود را از گرسنگی و از رنج [illegible] | و سعی صفت کردند [illegible] کوه های بلند از [illegible]

عَنْ نَفْسِهِ فَأَرَاهَا أَيَّمَا شَمَمِ

از جہت نفس مطمئنۂ آنحضرت کامل ہمت اتفاق نفرمود

خلق را کردہ مہذب او ز عجم و ز عرب
کرد خوش اظہار حق ہم از علوم و ہم ادب

نفس خود را کرد تادیبی بجوع او با تعب
کو بہا ز رگشتہ آمد پیش او فرمان طلب

رنج بگردانید زانہا دست ہمت بس عجب

ہما نا فعال خلق کو کیا عجم و کیا عرب
ظاہر کیا حقوق کو کیا علم و کیا ادب

نفس اپنے کو ادب کیا با جوع او با تعب
آئے پہاڑ زر ہو کہ فرما نو وا خرچ اب

موڑنہ پہیر ایک دم لیا ہمت ہی کیا عجب

عجم عرب کون ہمت کرکے ادب پر لیا ہی
علم و ادب سب کو جنگیری ظاہر کر دکھلای

رنج لے بکھہ تہین ہر دم دیند النفس کون رنج سوا
حضرت آگے سونا ہو کر جب پہاڑ سے آئی

ہمت دیکہہ کہ غرض نرکہدا سو منہ نہ اودہر پہیر آئے

هُوَ الَّذِي مَظْهَرُ الرَّحْمٰنِ صُورَتُهُ
وَذِي عَجُوزٌ لَهَا بُغْضُ غَيُورَتُهُ

آنکسی است کہ مظہر کامل ذات حقتعالی صورت مبارک اوست
واندنیا قحبہ است کہ مبغوض داشتہ او را غیرت آنحضرت

تَزَهَّدَتْهَا غِنَى عَنْهَا حَبُوَرَتُهُ
وَلٰكِنْ زُهْدُهُ فِيهَا ضَرُورَتُهُ

پس دور شد او از روی بے نیازی از آن عقل معرفت وی
دور کرد او را بے نیازی او از آن بہا زرین و بت آنحضرت

إِنَّ الضَّرُورَةَ لَا تُعَدُّ وَعَلَى الْعِصَمِ

بدرستیکہ ضرورت احتیاج غلبہ نمیکند بر نگاہداشتہ ہا حقتعالی

مظہر حق اوست کامد صورتش گلشن کدہ
زال دنیا فاحشہ بد غیرت او دست زدہ

عقل از روی غنا زان قحبہ انگشش بدہ
بد ضرورت باعث تاکید زہد او شدہ

بر نگاہ حق کجا غالب ضرورت آمدہ

ہے وہ کہ صورت اوسکی ہی خود مظہر خدا
دنیا سے قحبہ اوسکی ہی غیرت نے تج دیا

کر وہ جان عقلی اوس سے کو رد کیا
زہد اوسکا گر ضرور ہی تھی مانع آ ہوا

غالب ہو ضرور رحو رسکے نگہ خدا

صورت پیاری حضرت دی ہی مظہر ذات خدائی
دنیا سے ہک سے ہی کو جی حضرت عول نہ بہائی

عقل نے

عقل سے اوس فریبن تہون بدجا بیٹھہ ہرا ہوئے — زندے نے کیتا جا رکنا رہ توڑی ضرورت آہے

ہونزی کہ ضرورت غالب اوپر حفظ الٰہی

بَیْنَتُ یُطْعَمُ یُسْقِیْ رَبَّہٗ سَحَرًا — فَقَدْ بَہٖ بِعَطَاءِ اللّٰہِ مُسْتَغْنِیْ

شب بگذرانید جا کہ میخواند میخوشاند پروردگار او را شب — پس ان سالک کی بسبب بخشش تعالی بے نیاز است

وَعَنْہُ صَادِرٌ مِنْ نِیْ اَکْوَانِ مَوْجُوْدًا — وَکَیْفَ تَدْعُوْ اِلَی الدُّنْیَا ضَرُوْرَۃُ مَنْ

طفیل ذات وی گشتہ است ہر چیز موجود — و چگونہ بخواند سوے دنیا ضرورت کسی را

لَوْلَاہُ لَمْ تَخْرُجِ الدُّنْیَا مِنَ الْعَدَمِ

کہ اگر نبودی وی موجود بیرون نیامدی دنیا از عدم

شب بر حق او خورا ندہم بنوشاندوی را — ہست با انعام حق پیوستہ قلبش پر غنا

شد طفیل ذات وی ایجاد عالم از خدا — سوی دنیا خواہش بچون کسے باشد چرا

گر نبودی او کجا موجود گشتے این سرا

حق باس تیمن کہاتا تہا تب ... — مستغنی تہا سب فضل خدا سے وہ زیبا

کونین نے ظہور اوسی کے سبب سے پایا — دنیا کی طرف لیونکر ... ایسا پر سیا

ہوتا نہ وہ تو ... کہان ہوتے یہ سرا

راتین حق وہی ... وہ کبھی ... — ... فضل خدا ... چوبانا

ہو یا او سدی کا رن حق تعین خلق ... ما — ... ضرورت کرن ... جا ... ہاندا

جیکر او وہ نوزندا عالم ودہ ظہور نہ آندا

فَدَاہُ نَفْسِیْ وَرُوْحِیْ عَشَائِرِیْ اَبَوِیْ — کَفَتِیْلَۃٍ رَفَعَتْ فَضْلًا لِوَاءَ لَوِیْ

قربان او نفس من و روح من قبیلہ من و ... — بطفیل وی بلند گردیدہ از وی نسل علم لوی

فَذَاتُہٗ شَمْسُ فَضْلٍ جَلَّتْ عَنْ شَیْئٍ — مُحَمَّدٌ سَیِّدُ الْکَوْنَیْنِ وَالثَّقَلَیْنِ

پس ذات مبارک وی خورشید فضل است ... — نہایت ستودہ شدہ سردار دنیا و آخرت و انس و جان

نِ وَالْفَرِیْقَیْنِ مِنْ عَرَبٍ وَّمِنْ عَجَمٍ

و سردار ہر دو گروہ از عرب و از عجم

نفس و روح و خویش و آبایم بر و بادا فدا
مہر نور آمد مجرد ذات او از سایہ ها

شد طفیلش مرتفع فضلا لوی را هم لوا
هادی ثقلین احمد خواجہ هر دو سرا

شاه جن و انس عرب هم عجم نور خدا

مین اور میری عزیز هون سبہ شاه پر فدا
ہے مہر نور پاک وه سائی سے ہے جدا

فضل اوسکے سے لوی کا بلندی پہ ہی لوا
احمد نام کہ جسکے هین فرمان مین دو سرا

سردار جن و انس و عرب اور عجم کا

میرا خویش قبیلہ مین بی اوس توں گھول گھمایا
فضل دا سورج ذات اوہدی رکھدا مول نہ سایا

علم لوی دا اوسنے فضلوں اوچا کر کہایا
پاک محمد شاہ جہاں اور عبدالله جایا

عرب و عجم آدمی جن اور آدم سبھ نون راه پر لایا

لَهٗ عَلٰی کُلِّ مَنْ بَعَثَ الْاِلٰهُ یَدٌ
مر او را بر هر کسے کہ فرستاده است خدا تعالی فضل و احسانست

فَذَاتُهٗ فِیْ مَهَامِ الْکُلِّ مُسْتَنَدٌ
پس ذات مبارک وے در مقاصد جملہ معتمد علیہ است

بِهٖ تَبَیَّنَ اَمْرُ الْخَیْرِ وَالرَّشَدُ
بسبب وے ظاهر شده است امر خیر و نیکوئیها

نَبِیُّنَا الْاٰمِرُ النَّاهِیْ فَلَا اَحَدٌ
پیغمبر ما است فرماینده و باز دارنده پس نیست هیچکسی

اَبَرَّ فِیْ قَوْلِ لَا مِنْهُ وَلَا نَعَمٖ
راست تر در گفتن نہ از آنحضرت و نہ در گفتن آری

است او را فضل بر جملہ رسولان و بشر
شد از و ظاهر همہ افعال نیکی سر بسر

ذات او در مقصد جملہ بود خوش راهبر
حضرت ما آمر و ناهی کہ چون اوکس دگر

نیست اندر گفتن آری و نی زو راست تر

ہے جملہ مرسلوں پہ ہی فیض اوسکے او عبور
نیکی کا ظاهر اوسسے ہوا ہے جہاں مین دور

ہے خاص و عام کے لئے اوسکا کرم کا طور
حضرت ہمارا آمر و مانع بعدل و جور

هان اور نہین مین سچا نہین اوس سا کوئی اور

عالم تے پیغمبران ساریان اوتے ان فیض لدّہ ہوئی
ظاہر ہوئی اوس توں جگ وچ سبہی فعل نکوئی

خاص تے عام دا مطلب مقصد اوتوں سبہ تھیوے
حکم کریندا منع کریندا حضرت ساڈا سوئی

آهين نانهين دي وچ سجا اوس تهون ليا نه كوئي

هُوَ الجَوادُ الَّذِي أغنَتْ نفاعَتُهُ — لِنَفسِهِ إذ تَمَّتْ فَضْمًا قَناعَتُهُ

او جوادی چه جوادی که غنی نموده همه عالم را نفع سائلان — ای غنی خویش تمام گشت از سوی فروتنی قناعت وی

هُوَ الَّذِي فِي غَدٍ يُنجِي إطاعَتُهُ — هُوَ الحَبِيبُ الَّذِي تُرجَى شَفاعَتُهُ

او آنکس است که در روز قیامت نجات خواهند یافت فرمانبرداران او — دوست است او دوست شیرین که امید طلب شفیع او و داشته شود

لِكُلِّ هَوْلٍ مِنَ الأهوالِ مُقتَحِمِ

در هر وقت ترس از ترسهائیکه پیش آینده است

آن جواد است او غنی سازد گدایان را زجود — هر خود بود کش قناعت با تواضع در وجود

اوست کامد منجیت و با ن بدی کرد ر جود — آن حبیب است او که دارد هر کسے امید زود

زو شفاعت را به هول که پیش آینده بود

ایسا سخی ہے وه که گدا کو کردی شاه — قانع تها او ہ تواضع کری تهاوه دین پناه

جیرو اسکے جو پیرد ی او سکی کری تو واه — سب وه حبیب جسکی شفاعت امید گاه

ہر ہول مین سب آنکے ہو دی جو سد راه

کروا شاه گدا یان نون کر قینے سونا زا — نال تواضع او قناعت کر دا خوب گذارا

جبکا حکم او سیدا منیں انت سیاه گنهگا را — تهر ڈر یسے کر شفاعت سبهه دا او حبیب پیارا

ہر ہولون جو اتهان او تهان اگے آسے جہارا

عَمَّ نَداهُ قَوِيَ المُستَضعَفُونَ بِهِ — أهلُ النُّهاةِ غَدًا مُستَشفِعُونَ بِهِ

عام است فیض او قوی شدند ضعیفان بسبب او — صاحبان کناه های فردای حشر طلب شفاعت کننده گانند بوی

بِالحَقِّ وَالنَّصرِ فازَ المُؤمِنُونَ بِهِ — دَعَى إلَى اللهِ فَالمُستَمسِكُونَ بِهِ

بشناخت حق و ظهور نصر فائز گردیده اند مومنان بسبب او — خواند بسوی حق تعالی پس چنگل زننده گان بدو

مُستَمسِكُونَ بِحَبلٍ غَيرِ مُنفَصِمِ

چنگل زننده گانند بر بی که نیست اند ک پاره شده چه جای آنکه از هم شود

عام فیض او ضعیفان زو قوی اند رجهان — ہر شفاعتهاسے او نازند فردا عاصیان

نصرو داد حق ز فیضش یافتہ خوش مومنان ‌‌ خواند سوی خود حق پس که زده چنگل ز جان

در رسن زد دست کو پارہ نگردد از بیان

ہے فیض عام و جملہ ضعیف اوسے ہین قوی ‌‌ پائینگے مجرم اوسکے سبب کل کو مخلصی

فتح و حق اوسے پاگئے مومن جو تہے سبہی ‌‌ سوی خدا بلایا ہوئی تابع سب ہی

پکڑا اسے وہ رسن جو نہو پارہ پہر کبہی

عام ہے فیض اوسیدا ہیشہ ہین نکری اوس سا ہوئی ‌‌ دینہ قیامت چہتن اوتہون شفیع ہو بکاری

فتح لدہ ہے سبہہ مومنان اوس تہی حق دی پیاری ‌‌ سبہ طرف خدا دی جہان ہنی حکم نیاری

پکڑ لیوے رسی تانہین جو کدی نہوسی پاری

شمس الهدى قد أنار الخلق في أفق ‌‌ من نوره استنار الكل من حدق

خورشید ہدایت روشن نمود آفاق را چنانکہ تابت بود در افق ‌‌ از روشنی وی روشنی یافت ہر چہ بود از چشمہا

فأعطي الفضل والتفضيل من طرق ‌‌ فاق النبيين في خلق وفي خلق

پس داده شد بزرگی و زیادتی بر دیگران از طریقہای بسیار ‌‌ فائق گردید آنحضرت بر جمیع انبیا علیہم السلام در صورت ظاہری و در سیرت باطنی

ولم يدانوه في علم ولا كرم

و نزدیک نبودند جمیع پیغمبران علیہم السلام آنحضرت را در علم از علوم و کرمی از کرمہا

گرد خورشید ہدایت از افق روشن جہان ‌‌ گشت زو روشن بعالم چشم جملہ مردمان

داده شد فضل و بزرگی بر رسولان آنچنان ‌‌ فائق اند صورت و سیرت ز جملہ مرسلان

گشت ہمچون او نیست در علم و کرم کس در زمان

خورشید اہتدائی دیا جگ کو جگمگا ‌‌ سارا زمانہ روشن اسی نور سے ہوا

فضل و شرف اوسیکو خدا نے عجب دیا ‌‌ سبہہ مرسلون سے خلق مین خلقت مین ہے سوا

علم و کرم مین کوئی نہ مثل اس نبی کے تہا

سورج چہڑہ ہدایت والا عالم نون چمکایا ‌‌ ساری خلق دیان اکہیان نے دل روشن کر دکہایا

فضل تے تقوی سبہہ نبیون اوسنے بہتا پایا ‌‌ سیرت صورت وچ نبیان تہین او بہت سوایا

علم و کرم وچ مثل اوسیدی کوی نہین او پایا

الخاتم

لِسَانُنَا فِي مَبَادِي وَصْفِهِ خَرِسٌ
زبان‌های ما در ابتدای وصف او الکم و بی‌جان است
مِنْ فَيْضِهِ الْأَنْبِيَاءُ الْحَظَّ مُقْتَبِسٌ
از فیض ذات مبارکش جمیع انبیا علیهم السلام نصیبه گیرنده‌اند

مِنْ نُوْرِهِ كُلُّ نَارِ الْكُفْرِ مُنْطَمِسٌ
از نور وی مبارک وی همه آتش کفر فرو نشسته است
وَكُلُّهُمْ مِنْ رَسُوْلِ اللهِ مُلْتَمِسٌ
و همه ایشان از انعام آنحضرت چشم دارنده اند

غَرْفًا مِنَ الْبَحْرِ اَوْ رَشْفًا مِنَ الدِّيَمِ
کف آبی از دریا فضلش یا مکیدنی از باران جودش

گنگ شدند زبان وصف او ما از بان
حصه‌ها از فیض او بردند خوش پیغمبران

نار کفر از نور ذاتش گشت نابود و نهان
آرزو دارند جمله مرسلان ز آن شاه جان

از سحاب او مکیدن یا کف از بحر روان

مدح او سکے مین تو اپنی زبانین ہین گنگ و لال
ساری نبی ہین فیض سے اوسکی ہوی نہال

آیا ہی اوسکے نور سے سبہہ کفر کو زوال
ساری ہین کرتے حضرت احمد سی آسوال

دی چوس مینہ سے اوک دی دریا سے کر نوال

وصف اول وچ گنگا ہو یان نکلی ہین بانون
سبہہ پیغمبر شکل آئی ما بالنصیب تہا نون

اگ کفر دی بجہہ گئی جدا ہر یا چین اسمانون
عرض کرین دی حضرت اگے سبہی لین بجانون

چلو بہہ دریا تہین یا چوسن مینہوں نون

اَلسَّائِلُوْنَ لَدَيْهِ فِي تَمَدُّهِمِ
سوال کنندگانند از آنحضرت در امداد و اعانت خود
اَلضَّارِعُوْنَ اِلَيْهِ كُلَّ جُهْدِهِمِ
تضرع کننده‌گانند برای راضی نمودن آنحضرت بکل کوششهای خود را

اَلْشَّامِلُوْنَ بِاَنْصَارِهِ بَعْدَهُمِ
شامل گردنده گانند بلشکر آنحضرت بعد او خوش یگانگان
وَوَاقِفُوْنَ لَدَيْهِ عِنْدَ حَدِّهِمِ
و استاده شونده اند پیش آنحضرت بر حسب مرتبه‌های خود

مِنْ نُقْطَةِ الْعِلْمِ اَوْ مِنْ شَكْلَةِ الْحِكَمِ
از جهت تحصیل امری از علوم بی نهایتش یا یکی از حکمتهای بی اکثر

رفعت مقدار خود دارند از وی آرزو
تضرع کوشش برای رضایش نموده مو بمو

شامل اند اند شمار لشکر آن نیک خو
جملگی استاده پیش او مودب روبرو

نقطہ از علمش ہمیخواہند و شکل از حکم او

کرتے ہین یہہ سوال ہمارا بڑی کمال — لشکر مین اوسکے ہو گئے شامل یہہ دیکھ حال
اوسکی رضا کا رکتے ہین دلمین فقط خیال — حد اپنے پر کھڑے ہین یہہ ہو سامنے نہال

حکمت سے شکل و علم کا نقطہ لرین سوال

اپنے درتے چاہڑن کیتے اوس تھین تنی سوائے — شہ دی لشکروی وچ شامل ہوئے دیکھکے چالی
ایہہ خیال جنہین ہور اصنی اسان کنون شے عالی — سبہہ کھلوتے اوسدی اگے اپنی حد سنبھالے

علموں حکمتوں دے ایہہ نقطہ جہدے نہ سانوں جالی

إِذْ شُقَّ صَدْرُهُ فَقَدْ زَالَتْ كُدُورَتُهُ — فَنُوِّرَتْ بِبَهَاءِ اللّٰهِ بُدُوْرَتُهُ
چونکہ چاک کردہ شد سینہ آنحضرت پس تحقیق دور کردہ شد کدورتہای او — پس نور افشان شد از جمال حق بدر بودن آنحضرت
وَهُذِّبَتْ بِعَطَاءِ اللّٰهِ جُبُوْرَتُهُ — فَهُوَ الَّذِیْ تَمَّ مَعْنَاهُ وَصُوْرَتُهُ
و پیراستہ کردہ شد بخشش حقتعالی عقل و دانش او — پس اوست آنکس کہ تمام گشت کمالات باطنی و صورت ظاہری آنحضرت

ثُمَّ اصْطَفَاهُ حَبِیْبًا بَارِئُ النَّسَمِ
پس گزید آنحضرت را از آنرو کہ حبیب خود ساختہ آفرینندہ خلایق

شق صدرش چون شدہ گشتہ کدورت جملہ دور — از جمال حق منور گشتہ این رشک بدور
شد مہذب با عطا رحق ور اعقل و جبور — اوست آنکہ معنی و صورت تمامش گشتہ نور

پس گزیدش بہر خلت از کرم رب غفور

شق کرکے سینہ جملہ کدورت دیئے گنوا — یہہ چاند نور حق سے عجب خوب جگمگا
حقنے مہذب اوسکو کیا دیکے اک ذوکا — جب وہ تمام معنی و صورت مین ہوگیا

تب اپنی دوستی سے لئے حق نے اوسے چنا

چیر کے سینہ قدرت نالے غل و غش گنوایا — نور خدا دی نے اس جن نون کیا چمکا کہوایا
عقل کمال خدا نے بخشیا حد تھین بہت سوایا — صورت سیرت دوہی وچ جدون رتبہ کامل پایا

حقنے لطفوں چنکر اوسنوں اپنا دوست بنایا

مُبَارَكٌ وَسَعِيْدٌ فِیْ مَبَادِیْهِ — بِالرُّعْبِ مَنْصُوْرٌ حَقًّا فِیْ مَطَاعِنِهِ

مباركست ومقاربت با همنهای خویش زبانهٔ جوانیان
مُجَرَّدٌ عَنْ سَهِيمٍ فِي مَوَازِنِهِ
تنها نموده شده از بودن همتک در مقدار قدر بسیس

ترسانید آنکه فروان ... شده از عشقان جنگهای خویش
مُنَزَّهٌ عَنْ شَرِيكٍ فِي مَحَاسِنِهِ
پاکیده شده از شریک بودن در نکوئیها و خوبیهای وی

فَجَوْهَرُ الْحُسْنِ فِيهِ غَيْرُ مُنْقَسِمِ
پس حقیقت حسن در وی ... قسمت پذیرنده

هست فرخ ذات پاکش بر همه اهل جهان
گر منصورش خدا با رعب اندر هر مکان

از سهیم خود مجرد آمد آن عالی نشان
در محاسن از شریک آمد منزه بیگمان

جوهر حسن را قسم کردن نتوان

عالم میں ہے ذات تمام مبارک وہ خوش لقا
منصور حق سے جنگمیں ہے رعب سے ہوا

اندر ہی قدر کوئی نہیں اوسکا دوسرا
ہے پاک وہ شریک سے خوبیں مطلقا

خوبی کا جوہر اوسمیں نہیں منقسم ذرا

اوسدی ذات ہوون مبارک ... اہا جہاندی
یاری جنگ دی وچ اوہ ... لندا کافر ڈر ... ماندی

کوئی برابر اوسدی نہیں ... نکلیاندی
رکھدا ثانی نہ ... تمام جہاندی

وسدی حسن جوہر ... دا ماندی

أثر نحو دیهفو د في ...
گذر از انکار ... آنکه ... گفته ...
إذا تركوا سادما قالو بعيتهم
زیرا که اثبات ... گفتند ...

وَغُزْ غُلُوَّ النَّصَارَى فِي مَسِيحِهِمِ
... ایشان ... کردند
دَعْ مَا ادَّعَتْهُ النَّصَارَى فِي نَبِيِّهِمِ
بگذار چیزی را که دعوی کرده اند نصاری در نبی خویش

وَاحْكُمْ بِمَا شِئْتَ مَدْحًا فِيهِ وَاحْتَكِمِ
وحکم فرما هر چه خواهی در مدح وی ... حکم کن

بگذر از قول جهودان در عزیر و افترا
ترک کن چیزی که گفته این نصاری ناسزا

گفته ایشان بد نموده شرک در شان خدا
بگذر از کذب نصاری در مسیح اندر ثنا

حکم فرما هر چه خواهی وصف او نیکو نما

دعوی کیا ہو جو اوسنے در گذر
بوسے وہ شرک ہی جو بولے وہ سر بسر
چہوڑ اوسکو جو نصاری نبی کی وصف کر پر
دعوی اونکا چہوڑ دی تو وصف مین کر

اور جو کرچا ہی وصف مین تو کہدے بیظر

جو وصف عزیز ہو وان کیتے اسول ہول نجا نیں
شرک ہووے براکیتو سے لیتاین گل بانین
کہندی جو نصاری بزرگہا او لتول ہیر نیا نین
ہمور جو وہ نہان کیتان کو جہان عیسی کان تا نین

جیتا جاہین دل پر بیشک حضرت نون دہانین

قل ما بدا لک غیر الشرک فی صفۃ
کہہ ہرچہ ظاہر شود ترا جز شرک در وصف آنحضرت
فنعتہ لم یسع ما قلت من حرف
پس تعریف وی گنجائش نمیدارد او الحمد کہی از حرفہا

صل علیہ الی ما شئت من شغف
درود بفرست بآنحضرت تاآن حدی کہ خواہی از محبت
فانسب الی ذاتہ ما شئت من شرف
پس نسبت کن بذات مبارک وی آنچیز را کہ خواہی از شرف

وانسب الی قدرہ ما شئت من عظم
و نسبت نما بسوی قدر آنحضرت آنچیز را کہ خواہی از بزرگی

ہرچہ خواہی گو مغیر از شرک در وصف جناب
شغف بفرست در ہر دم درود بیحساب
نعت او ہرگز نگنجد گرچہ سازی صد کتاب
ہرچہ خواہی از شرف کن سوی ذاتش انتساب

تو ہرچہ خواہی از تعظیم قدرش کامیاب

جز شرک اوسکے وصف مین جو چاہے کہہ دکہا
حسب سے درود جتنا تو بھی چاہتے پڑھ سنا
وصف اوسکا سو کتاب مین جاتا نہین لکہا
نسبت شرف کی اوسکو جو بھی چاہے دی لگا

قدر اوسکا جیتا چاہے تیرا جی تو دی بڑہا

شرک بنان سبہہ الکہ کہا مج کچہہ تینون چاہندی
پڑہ درود محبت نال جان جان عمر بانذی
سو کتابان لکہین توڑی نعت نہ ہول سماندی
اوسدی ذات دہو ن وی نسبت جہا ہین شرفاندی

اوسدی قدر دو بانون جو کہہ من تیری وچ لندی

اذلیس یدرک عظما ما تخولہ
زیراکہ ادراک نمیشود آنچیز را کہ علیحدہ ساختہ شد آنحضرت را بزرگی
لنصرۃ الحق الرحمان ارسلہ
برای یاری دادن دین حق حقتعالی فرستاد آنحضرت را

بجوامع الخير طرا قد امتلأ — فان فضل رسول الله ليس له

کلید ہائے تمام خوبیہای امداد فرمودہ ویرا حق تعالیٰ علیہ السلام — پس تحقیق فضل فرستادہ خدا صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نیست آنفضل را

حد فيعرب عنه ناطق بفم

نہایتے پس چگونہ اظہار نماید ازو گویندۂ بزبان

در کرمظم قدر اوکے میکند اہل جہان — حق فرستادش برائے نصرت دین درجہان

کرد امدادش خدا جملہ کمال و خوبیان — نیست فضل احمد مختار را حد و کران

تا گویای بنطق اورا بیان کردن توان

رفعت سے جو اوسکو کہاں بلسکے گمان — بھیجا ہے حق نے نصرت دین کے لئے عیان

امداد اوسکو حق سے ہوئین جملہ خوبیان — فضل رسول حق نہیں رکھتا حد و کران

تا موہنہ سے کہنے والا اوسے کر سکے بیان

وہم و گمان نہین ہوون او جیہا قدر اوہدا سچ — دین دی کارن حق نے بھیجا جیس منڈ نصرت دا

سبھے چنگیایاں اوسنوں ملیاں اوہ سردار سبھ دا — فضل رسول خدا دا اہر گز حد نہ منڈ ہوون وسمردا

کیوں بیان اوہنیں دا کوئی بولن والا کردا

فكم من الله اعطي سيدي نعما — احيي سلافة رايقه اعظما رمما

پس چندین نعمتہا از حق تعالی داده شده مر سیدی را صلی اللہ علیہ وسلم — زنده کنود آب دہن مبارک وی استخوانہای پوسیده را

واعطي الشرف من رب الورى قدما — لو ناسبت قدره آياته عظما

و داده شده شرف و بزرگی از پروردگار مردم در قدیم — اگر مناسب قدر وی می بود معجزات وی از روی بزرگی

احيي اسمه حين يدعى دارس الرمم

زنده میکرد نام مبارک وی وقتیکه خوانده میشد استخوانہای پوسیده را

داده شد از فر و باسردار ما چندان عطا — زنده کرد آب دہانش از لطف مرده را

از قدم تشریف بخشیدش خداوند و سرا — در بزرگی گر بقدر او بدی آیات تمام

زنده میگشتی ز نامش مرده صد سالہا

جتنے دیے گئے اوسے نعما جو ہین سوا — آب دہان سے مردے کو پھر زندہ کر دیا

شرف وعطا قدم سے اوسے حق نے دیا | ہوتے جو اوسکے قدر او پر معجزے عطا

نام اوسکا نبی مردے کو دیتی ہے ہم چلا

نشان حق تہین وڈیان پایان اوس دا بہاندا | آب وہن تہین جنیدی کیتے مردی وہیاندی

شرف قدم تیس جتنے اوستوں ختمی نال زبہاندا | جیکر قدر موافق اوسدی معجزی اوسدے آندی

اوسدا ناؤ اسانا جب لینیدے نامردی نا یار اوٹھاندی

فَعِندَ بارِینا تَرجوا القَبولَ لَهُ بِهِ | صِدقًا قَبِلناهُ ما جاءَ الرَّسولُ بِهِ

پیش ما ... خزانہ پدید قبولیت از الطفیل آنحضرت | از روی تصدیق قلبی قبول کردیم آنچیزیکہ آوردہ است رسول از احکام

فَكُلُّ صَعبٍ لَنا صارَ السُّهولُ بِهِ | لَم يَمتَحِنّا بِما تَعيى العُقولُ بِهِ

بہ ما ہمت برما از رسیدہ آسان بسبب الطاف آنحضرت | تحکم نکرد آنحضرت ما با چیزیکہ در مانند عقلہا بدو

حِرصًا عَلَينا فَلَم نَرتَب وَلَم نَهِمِ

ازجہت کمال شفقت برما پس شک نکردیم و حیران نشدیم

از طفیلش پیش حق داریم امید قبول | کردہ ایم از صدق مقبول آنچہ اورد رسول

ہر طریق سخت گشتہ نرم برما از اصول + | امتحان نمودہ تا عاجز از وحشی عقول

شفقتا حیران نگشتیم ونہ در شک چون جہول

تجکو سبب اوسیکے ہے امید ہوں قبول | لا صدق ہم نے مان لیا لایا جو رسول

آسان ہوئی ہین سخت جو تہی سربسر اصول | لایا نہ وہ جو ہوتے پریشان سبہہ عقول

حیران نہوے شک نکیا اوس مین ہو جہول

ہے امید قبول کرے رب اوسدی کان بہانون | حکم جودی سن لیوے سبہی دلون بجانون

اوس تہون جو جو مشکل آہے تنی آسان بہانون | اوہ نہ آندس جو دربندی ہوندی آسین بجہانون

لطف کتیس نا شک آندوسے نہ حیران گمانون

فِي دَركِ رُتبَتِهِ قَد حارَ وَهمُ وَرىً | فَكُلُّ خَيرٍ لَنا مِن راحَتَيهِ جَرى

در دریافتن رتبہ وی حیران شدہ وہم ہمہ مردمان | پس ہر خوبی و بہتری برای ما از دست مبارک وی جاری گشتہ است

سِرٌّ عَظيمٌ خَفِيٌّ عَن فِكرِ ناظِرِا | أَعيى الوَرى فَهمُ مَعناهُ فَلَيسَ يَرى

رازی است بزرگ کہ مخفی ماندہ از افکار ہمہ
عاجز درآید ہمہ مخلوق از دریافتنش کہ تا آنحضرت نیست کودود

لِلْقُرْبِ وَالْبُعْدِ فِيهِ غَيْرُ مُنْفَحِمِ
وقت قریب بودن متکلم و دور بودن شان کمالاتش غیر عجز فہم نیا

رتبہ اش از درک عقل مردمان آمد مزید
مخفی ہست کز افکار آمد ناپدید
بلکہ یکہا براست ماند دست او رسید
کا خلق از فہم معنائش عجب حیرانی کشید

غیر عجز از درک اندر قرب و بعد او ندید

ہے اوسکے درک رتبے مین حیران جہان
الیاذہ بستہ کہ ہے فکرون سے بس نہان
سبہ بیان مین ہمیشہ اوسی ہو مین حیان
فہم معانی مین ہوئی عاجز ہین سبہ بیان

نزدیک دور دیا سمجہا ہو نگیہ بیان

وسدی درجی سمجہن سون سبہ عاجز خلق زمانی
انہے مخفی سمجہن کولون اوہ انوار نہانی
سبہ جیکا پان اوس تھون حاصل سانت نا ہویا
اوسدی سمجہ سمجہلدی لوک سبہ حیرانی

نیڑے ہویا دور سمجہن جیہا [illegible] رہانی

كَفَاكَ حَضْرَتُهُ لِلدِّينِ مِنْ عَضُدٍ
کافی است ترا جناب حضرت [illegible] قوت دین [illegible]
بِجُودِهِ اهْتَدَى لِلْخَيْرِ مِنْ رَشَدِ
بسبب کرم وی [illegible] ہدایت یافت [illegible] از امر رشد

تَنَوَّرَتْ عَنْ سَنَاهُ الْكَوْنُ مِنْ بَلَدِ
نور یافت از روشنی وی [illegible] شہرہا
كَالشَّمْسِ تَظْهَرُ لِلْعَيْنَيْنِ مِنْ بُعُدٍ
مانند خورشید ظاہر شود ہر دو چشم را از دور

صَغِيرَةً وَتُكِلُّ الطَّرْفَ مِنْ أَمَمِ
خورد است خیرہ و عاجز کند چشم را از نزدیک

ہست کافی مر ترا از نصرت دین منصور
شہرہا از پرتواش گشتہ ہمہ سرشار نور
دیدہ شد از جود او رشد و ہدا فتح وحبور
ہمچو خورشیدی کہ ظاہر گشتہ بر چشمت ز دور

خورد و تیرہ و مینماید چشم را لیک از سفور

ہے کافی تجھکو قوت دین کے [illegible] وشاد
آفاق جگمگا گیا نکلا جو نور سے ماہ
پایا ہے ہم نے رشد کا اوسکے کرم سے راہ
سورج کیطرح آنکہ کو دو جگہ واہ

چھو ٹمکے لگے پہ خیرہ کران سے کرے نگاہ

وین وی کارن کانی تینون جب کو اون ستاینا
ساوی آو سنو شن کیتیں راہ ہدایت تائین

اس سوبت رشن کیتیاں عالم اپے وچ چانین
جنہین وچ چھو نالک لک وڑن الحہ لامین

جیار تو نون وییہ سلدی الہدی اوت نہین

فَلَاوَ بَدَ دَمِنَ وَعْنِ شَرِيْعَتَهٗ
أَخْفَى عَنِ الْفَهْمِ فِي الدُّنْيَا دَقِيْقَتَهٗ

بلند گردید و مضبوط ساخت راستی شریعت خود را اسلام آمد
مخفی داشته از فهم دقیق دنیا بکمی حسن ذات مبارک خود

فَكُلُّ خَيْرٍ لَنَا اَبْدَى طَرِيْقَتَهٗ
وَكَيْفَ يُدْرِكُ فِي الدُّنْيَا حَقِيْقَتَهٗ

پس تمام نیکیها برای ما ظاهر فرمود راه آن نیکی را
و چگونه دریابند در دنیا سر فانی حقیقت وی

قَوْمٌ نِيَامٌ تَسَلَّوْا عَنْهُ بِالْحُلُمِ
گروهی خفتگان که بغم شده از وی محبت و شاملند بخواب

شرع آن عالی منش محکم شده از ذات او
گرد مخفی وقت خود در از عالم هو بهو

گشت بر ما ظاهر از ذاتش همه فعل نکو
کے تواند درک کنهش کرد آن اجمع عتو

گشته شاغل زو ملذات و بخواب آلوده او

عالی ہے شرع ضعف سی اوسنی قوی کیا
مخفی حقیقت اسپے کو فہموں سے کردیا

روشن طریقہ اوسے ہوا ہمیہ خیر کا
کیا جانے قدر اوسکا وہ دنیا مین پڑا ہوا

جو شاغل اوسے عیش مین اور خواب مین ہوا

ہے بلند شریعت اپنے محکم کر دکھائے
اپنے ذات بلند نون اوسنی دنیا وچ چھپائی

نیکیاں ندی سبھ ڈاسٹ اسانون شفقت نال تائی
کیونکر لہن حقیقت اوسدی دنیا وچ تو کانے

جو اوسے تہون ہوکے شاغل خوامن عمر گنوائے

يَهِيْمُ فِي حُسْنِ وَجْهِهِ مَنْ لَهٗ بَصَرٌ
لَيْسَتْ لِأَوْصَافِهِ حَدٌّ وَلَا حَصَرٌ

حیران و عاشق میشود در حسن روی مبارک وی هر که او را چشم بینا است
نیست اوصاف نیکوی آنحضرت را حدی و نه شمار

اَفْكَارُ حُذَّاقِنَا فِيْ شَرْحِهَا قَصُرُوْا
فَمَبْلَغُ الْعِلْمِ فِيْهِ اَنَّهٗ بَشَرٌ

فکرهای دانایان ما در شرح آن وصفها قاصر مانده
پس جای رسیدن علم و روی اینجاست که تحقیق حضرت آدمی است

وَاَنَّهٗ خَيْرُ خَلْقِ اللّٰهِ كُلِّهِمِ

در تحقیق حضرت ایشان بہترین مخلوق خدا تعالی است از ہمہ ایشان

آنکه از دو چشم مجنون گشت چون دید آن جمال — نیست حد وصف اوصاف ورا اندر خیال

حاذقان دہر در احصای وصفش گنگ و لال — حد علم است اینقدر کو ہست انسان کمال

اوست نیز از جملہ مخلوق بہتر در خصال

ہوئے ہیں آنکھیں والے اوسی حسن پر فدا — وصف انکے ہو شمار سو یہ بات ہو گیا

سبہہ حاذقون کا فکر بیان قاصر آ ہوا — یہانتک تو پہنچی علم کہ ہے بندہ خدا

اور ہیں جو آفرید وہ سبہہ سے ہے سوا

قالبہا سموات الہین و الاولون کرا یا ہی — وصف ان او سدیان سول نہ آون وہ گفتا شماری

جو سمایا نہ جنگ جو ہو ندی وصف کرن ہمہ ان کا — علم اتھون تک پہنچے آدم آپ ہے حضرت باری

سبہہ مخلوق خدا میں آپ بہتری سہانرو

عَلَا عَلٰى رُتْبَةٍ اَعْطٰى اِمَامُ بِهَا — وَحَلَّ فِيْ مَنْزِلٍ جَلَّ الْمَقَامُ بِهَا

بلند شد آنحضرت بر مرتبہ کہ دادہ شد پیشوایان — و حلول فرمود در منزلی بزرگ است مقام فرمودن

طُفَيْلَهٗ نَالَ كُلُّ الْقَادَةِ بِهَا — وَكُلُّ آيٍ اَتَى الرُّسُلُ الْكِرَامُ بِهَا

طفیل اوست یافتند ہمہ پیشوایان [illegible] — و ہر معجزہ کہ آوردہ اند پیغمبران بزرگ آن معجزہ ہارا

فَاِنَّمَا اتَّصَلَتْ مِنْ نُوْرِهٖ بِهِمِ

پس بیشک [illegible] از نور آنحضرت بایشان [illegible]

رفتہ بالای مقامی دادہ شد وی مدام — کرد مسکن منزلی را در تجلیل او مقام

از طفیلش یافتہ جملہ پیشوایان قیام — معجزاتی کہ آوردہ ز حق رسل کرام

متصل شد بشان ز نور آن خیر الانام

پہنچا بلند رتبہ پہ مقصد اوسکا — منزل میں پہنچا ایسے کہ تہی وہ بزرگ جا

اوسکے طفیل سے ہوں وصال سبہی ادا — جو معجزے کہ لائے ہیں عالم میں انبیا

حضرت سے آئے نور سے ہوئی حق سے اونہیں عطا

جیتا دتوں نصب اوسے مقصد جنت تون پایا
سبب طفیل اوسے دی اوتھان بنیاں قسم اوٹھایا

اوس مکان پر جا کر بیٹھا جو کوئی نہ اوتھان آیا
ہر شے نو معجزہ جنگ وچ اپنے واری لایا

نوں نیں تہیں سبب سے بنیاں اوہ کمال اوہ پایا

فَإِنَّهُ أُسْوَةٌ كُلٌّ سَوَاكِبُهَا
پس بدرستیکہ حضرت او شاہ است بدرستیکہ این او ہستند

فَإِنَّهُ بَحْرُ نَدًى وَهُمْ سَوَاقِيهِ
بدرستیکہ حضرت بحر نیست او شان ...

وَإِنَّهُ عَيْنُ جُودٍ هُمْ مَشَارِبُهَا
پس بدرستیکہ بنا بر چشمہ جود شان نوشندگان چشمہ ہستند

فَإِنَّهُ شَمْسُ فَضْلٍ هُمْ كَوَاكِبُهَا
بدرستیکہ حضرت آفتاب فضل است و یاران ستارہ ہای آنند

يُظْهِرْنَ أَنْوَارَهَا لِلنَّاسِ فِي الظُّلَمِ
ظاہر میکنند آن نورہای آن آفتاب را آدمیان را در ظلمات

زانکه جمله لشکر اوند و حضرت بادشاه
چشمه جود اوست و جمله جا نوشیدن زراه

جمله کاریزو بیند او بحر نور اندر نگاه
اوست مهر فضل و جمله چون ستاره نورخواه

کرده ظاهر نور او بر خلق در لیل سیاه

وہ شاہ ہے یگانہ و مرسل ہے سبھ سپاہ
چشمہ ہے جود کا سبھی پینے کے اوسی راہ

دریائے نور وہ یہ ہیں کاریز رنگاہ
خورشید فضل وہ یہ ستارے ہیں نور خواہ

لوگوں کو اوسکا نور دکھا نوں شب سیاہ

شاہ شہاں ہے حضرت سادا لشکر اوسدا ساری
چشمہ جود دا اسے اسادا ساری لانگ کناری

نور دا دریا حضرت سبھی نالے وکن کاری
سورج فضل دا روشن حضرت نبی سبھی ہن تارے

اوسدی نور تہیں لوکاں اگے راتیں چمکن ہاری

لَمَّا تَكَاثَرَ ظُلْمًا غَيْهَبَاتُ دُجًى
ہر گاہ کہ بسیار گشت از روی ظلم تاریکیہای ضلالت

أَرَادَ بَارِئُنَا أَنْ يُفِيضَ ضِيَا
ارادہ فرمود خداوند بار ما کہ فیضان فرماید روشنی را

شَمْسُ الْهِدَايَةِ أَضْحَتْ مِنْ مَشَارِقِهَا
خورشید ہدایت روشن گشت از مکان طلوع خویش

حَتَّى إِذَا طَلَعَتْ فِي الْكَوْنِ عَمَّ هُدًى
تا وقتیکہ طلوع نمود در جہان عام گشت نور ہدایت

رحمةً للعالمينَ وَاحيَيتَ سائِرَ الاُمَم

تو تمامی عالمیان را زنده کردی جمله امتها را

گشت چون بسیار ظلم و کفر و عصیان زادها
تافت خورشید هدایت از مشارق فرخا
خواست ایزد تا یکی مخلوق دوستی جسد صیا
گشت چون طالع شده عالم ز طلوعش ابدا

در جهان و زنده کرد از نور خود مخلوق را

از بس ظلم و کفر کا سبب تھکین ہر جا
مشرق سے اپنے مہر ہدایت کا جلد کا
چاہا خدا نے لطف سے جو ہو دے ضیا
طالع ہوا جو عالم ہو ہے حکم سے پیدا

اوس مہر نے تمام جہان کو دیا جلا

ملک جہاندی اوتے تیا جدون بہت اندھارا
نکلیا اے مشرق لولون سورج ہدایا را
چاہیا حق نے اسانون بھی اپنا نور ہمارا
جدون اوہ یار روشن ہویا اوہ تین عالم سارا

خلق جہان دی ہر اک تہون زندہ ہویا سارا

تَحَیَّرَت فِی مَبادِی حُسنِهِ حُذُقٌ
[illegible]
فِی قَلبِ عُشّاقِهِ مِن شَوقِهِ حُرَقٌ
و دل عشاق [illegible]

لَم یَستَطِع اَن یُبَیِّنَ وَصفَهُ حُذُقٌ
[illegible]
اَکرِم بِخَلقِ نَبِیٍّ زانَهُ خُلُقٌ
[illegible]

یا حُسنِ مُشتَمِلٍ بِالبِشرِ مُتَّسِمِ

[illegible]

گشت در اول نگه حیران حسن او نظر
شرح حسنش کی تواند کرد دانا سر بسر
در دل عشاق از شوقش بود جوش شرر
بارک الله حسن خلقش زیب داده بشر

با جمال و تازه رو بس مشتمل [illegible]

حیران ہیں آنکھیں دیکھکے اوس ماہ کا جمال
حاذق ہیں اوسکے وصف کے کرنے میں گنگ و لال
عاشق کو شوق وصل ست سب اوسی کا خیال
[illegible]

خوبی و تازہ روی پہ کمتاب مشتمل

پہلے نظر آکھین نون اوس تھون نصیب ثانی ‌ ‌ ‌ ‌ شوق وصال تھین عاشق دل وچ کیہا ستونہانی

اوس دے وصف تھون سبھے بیان عاجز ہوگیا نی ‌ ‌ ‌ ‌ وہ وہ صورت سیرت جسنون ہے وچ تالاثانی

حسن محاسب سناسدی نور بہری پیشانی

كَالنُّورِ فِي حَرْفٍ وَالرُّوحِ فِي لُطُفٍ ‌ ‌ ‌ ‌ كَالنَّقْدِ فِي زَلَفٍ وَالنَّصْرِ فِي زَحَفٍ

مانند نور است نہفتہ در حرف و مانند روح در نازکی ‌ ‌ ‌ ‌ مانند سرہ است در نامہ و مانند فتح است در میان جنگ

كَالدُّرِّ فِي صَدَفٍ وَالْمِسْكِ فِي شَغَفٍ ‌ ‌ ‌ ‌ كَالزَّهْرِ فِي تَرَفٍ وَالْبَدْرِ فِي شَرَفٍ

مثل در مکنون است در صدف و ہمچو ان مشک در نافہ ‌ ‌ ‌ ‌ مانند شکوفہ است تازہ و ہمچو ماہ چہاردہ در بزرگی

وَالْبَحْرِ فِي كَرَمٍ وَالدَّهْرِ فِي هِمَمٍ

وہمچو ان دریا ست در بخشش و ہمچون زمانہ در ہمتہای عظیم

ہمچو نور اندر حرف آمد چو روح اندر لطف ‌ ‌ ‌ ‌ چون سرہ در نامہ سرہ چون فتح اندر جنگ صف

ہمچو لولو در صدف ہمچون مشک پنہان اندر شغف ‌ ‌ ‌ ‌ ہمچو گل در تازگیہا ہمچو بدر اندر شرف

ہمچو بحر اندر کرم چون دہر در ہمت بکف

چون نور حرف مین ہے وہ چون روح لطف مین ‌ ‌ ‌ ‌ مانند نقد کھوٹون مین چون فتح زحف مین

چون در صدف مین وہ ہے کہ مشک شغف مین ‌ ‌ ‌ ‌ چون گل ہے تازہ جیکی سب چون بدر شرف مین

چون بحر جود مین ہے وہ چون دہر صرف مین

جنوین نور حرف وچ جنوین پلکے وچ روحانی ‌ ‌ ‌ ‌ جیہوین کہرا کھوٹیان وچ جنوین جنگ دے فتح نشانی

جنوین موتی وچ صدف دی جنوین مشک تابانی ‌ ‌ ‌ ‌ جنوین گل ہو تازہ جنوین چند شرف لاثانی

جنوین دریا سخی کرم دی جنوین ہمت ہمت ثانی

وَحِيدُ عَصْرٍ شُجَاعٌ فِي سَلَالَتِهِ ‌ ‌ ‌ ‌ حَبِيبُ حَقٍّ فَرِيدٌ فِي جَزَالَتِهِ

یکتا زمانہ است سخت دلیر است در خاندان خویش ‌ ‌ ‌ ‌ دوست خاص حقتعالی است یگانہ است در خوبی ذات خویش

مُبِيدُ جَيْشِ الْأَعَادِي فِي مَلَالَتِهِ ‌ ‌ ‌ ‌ كَأَنَّهُ وَهُوَ فَرْدٌ فِي جَلَالَتِهِ

خراب برباد سازندہ لشکر اعدا است در وقت ملال خود ‌ ‌ ‌ ‌ چنانست کہ او وحال انیست کہ تنہا است در بزرگی خویش

فِي عَسْكَرٍ حِينَ تَلْقَاهُ وَفِي حَشَمٍ

ور لشکر عظیم راست امر زانکہ طاقت نای باوجود دبدبہ بسیار

آن وحید عصر پادشاہ زمانہ خاندان ... دوست ایزد فرد در شرف کمال و عزو شان

وقت خشمش سکندر نابود جملہ کافران ... چون بود تنہا بحشمت گوئیا آن کامران

چون ملاقی گردی اور ااست در فوج گران

کیا زمانے کا وہ بہادر سب میں ہے ... وہ دوست حق یگانہ بلا شک حسب میں ہے

نابودی کافرون کے اوسکے غضب میں ہے ... تنہا بھی وہ ملے تو بزرگی عجب میں ہے

گویا کہ بھاری لشکر وسی کے عقب میں ہے

وہ اوسکا نہ وچ زمانہ بہت بہادر نامی ... دوست خدادا بہت کرم صدا جگ سلامی

وقت غضب [illegible] ... جد ون اکہلا ملے منبون اوہ سلطان مدامی

گویا لشکر بھاری نال او سدی بہت تمامی

تَرٰی تَبَسُّمَہٗ کَالْبَدْرِ فِیْ لُطْفٍ ... اِذَا تَکَلَّمَ یَحُوْ الْقَلْبُ مِنْ شَغَفٍ

[illegible] ... [illegible]

تُحْیِی الْقُلُوْبَ بِمَا اِجْتَازَ مِنْ حَرْفٍ ... کَاَنَّمَا اللُّؤْلُؤُ الْمَکْنُوْنُ فِیْ صَدَفٍ

[illegible] الفاظ ... [illegible]

مِنْ مَعْدَنٍ مَنْطِقٍ مِنْہُ وَمُبْتَسِمٍ

[illegible]

وقت تکلم [illegible] جون ماہ تمام ... [illegible] کلام

ساز دا ز سحرف سد دل زندہ آن عالی مقام ... [illegible]

از دو کان از کان نطق و ہم ز کان ابتسام

ہنسی مین دیکہیگا تو اوسی لطفین جو ماہ ... [illegible] لذت [illegible]

اک حرف سے وہ لاکہ ہے دل زندہ کرے ... [illegible] ہین موتی سیند شاہ

وقت کلام و [illegible] ... جہان [illegible]

جین وانگون جس ویلی سدا چہرہ [illegible] ... [illegible] ترون دل [illegible]

تون ھی لفظ معانی بہتے دلان نون گرچوائے ۔ گویا موتی گجے جون عجائب با صدفون آئے

کھانڈا الاون لعاب حسن تشبیہ اچھی ترتیب ہوائے

شذاہ قد عطرت ما حاط مقدمہ ۔ اکرم بذی نسم اللہ اکرمہ

بوی خوش سبای کہ وی معطر شدہ بار کہ احاطہ شدہ قدم مبارک او ۔ بزرگ است صاحب عطر منتہای فاخرہ حقتعالی گرامی فرمودہ او را

معطر الروح الرحمان انعمہ ۔ لا طیب یعدل تربا ضم اعظمہ

خوشبو سازندہ روح خلق حقتعالی بزرگی عطا فرمودہ او را ۔ نیست ہیچ بوی خوش برابر خاکی کہ پیوستہ استخوان آنحضرت

طوبی لمنتشق منہ وملتثم

حالے خوش کسے را کہ بوکنندہ است آنخاک را وبوسہ دہندہ است

شد معطر از شمیمش آنچہ بروے نہ قدم ۔ عطر سا او را کردہ حق آن ذو الکرم

حق گرامیست داد او را چہ کریم است آن وہم ۔ نیست خوشبوتر زخاکی کان بدن را کردہ ضم

ز خنا بہر تمندہ وآنکہ او بوسیدہ ہم

مرقد معطر اوسکے بدن سے ہوا تمام ۔ روحون کو کردی خوشبو ملا حق سے احتشام

اللہ نے بیا را حق نے دیا اوسکو شرف تمام ۔ کب شک خاک سے جو ضم ہے باعظام

مژدہ ہے اوسکو سونگہے یا چومی وہ مقام

قبر دن دے خوشبو نال عطر معطر ہوے ۔ روحون نون خوشبو کرد احق نے اوسنون شرف ہوے

واہ پیارا حق نے بخشے اوسنون سبہ نکوئی ۔ مشک نہ ادا دس دہرتی نون جو جسے نال تہیوئی

سونگہن والے نون خوشخبری بیبا ر الا دے

قد استنارت جہات من تنورہ ۔ تعطرت کل بلد عن تعطرہ

روشنی گرفت تمام جہتہای عالم از نور آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ۔ خوشبو [illegible] خوش صلی اللہ علیہ وآلہ وصحابہ وسلم

کفی بمکۃ شرفا عن تظاہرہ ۔ آبائہ مؤیدہ عن طیب عنصرہ

کافیست مکہ را زجہت شرف بوسط آنحضرت کہ ظاہر شدہ گشتند ۔ ظاہر [illegible] [illegible] از پاکیزگی وخوبی اصل وے

یا طیب مبتدإ منہ ومختتم

ای پاکیزگی آغاز آنحضرت وانجام وی صلی اللہ علیہ وآلہ وصحبہ وسلم

زیں شجیرت شد زبال او عیان — گشت از عطرش معطر جہاں خاکیان
ست کہ یہ یاد شرف کافی بدان — کرد ظاہر مولد او طیب عنصر زمان

بست پاکیزہ از و آغاز او ہم ختم آن

روشن اس سے نور آفاق کیا — بوی خوش انکی نشاط سر نے لیا
پیغمبر ہمیشہ شہ ہوا — مولد نے طیب عنصر کا دیا پتا

مقدس اسکا مبتدا اور وہ انتہا

اس سبب سے نور حقیقی روشن ہوا عالم سارا — اس خوشبو وادی طرف سے جیتا ہے پکارا
ہمنوا سدا اوس کا دکھی ہے شرف نیا — نا ہر جا بن دی کتا شرف اوسے دوبارا

وہ اور سدا آغاز پاک وہ انجام سارا

فَتىً فِرَاسَتُهُ فِيمَا ظَنُّهُمُ — تُبَيِّنُ الحَقَّ لَمَّا رَدَّ ظَنَّهُمُ

فراست ایسی جو ان کے ظن میں آئی — وہ حق کو ظاہر کرتی جب ظن کو رد کرتی

أَلُو بَلِ مِنْكِلٍ مَا يَرْجُونَ خَيْنَهُمُ — لَوْمَا تَعَرَّضَ فِيهِ الغَرْسُ أَنْعَمَهُمُ

ملت پر جو سب ہے ان کا امید — ان والا حق شدہ مسیبان اوستان

قَدْ نَذِيرٌ وَحُلُولُ البُؤْسِ وَالنِّقَمِ

تنبیہ رسانیدہ شد از بعد وہ ہمہ شقی و نقوتہا

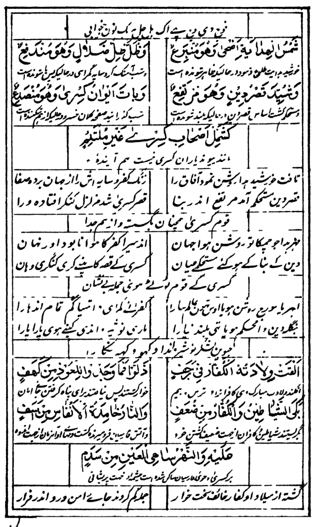
عقل نا رسش زانچہ وہ از ایشان فال — شد عیاں حق باطل شدہ ہو عدو بال
عقل او پیشانی طرف ہمای بال — بما الاف بین بلید و سند حال

کاد و آغاز ایشان باطل و جلال

عقل و آیات فہ سبو شد یہ حال — نما حق ہوا باطل یہ وبال
میراث حیات سے سط دل — اس کی دعاں وقت آیا ہمیں زوال

وہ مقام کے نوفی شر و جلال

ی بیان و عقل ابا جو تک نہ فانی — آیا حق باطل تھا وہ ان ہوئیں بیتابی
بہت نامید اسید ہوئے تب جان منافی — لیلنے دی والی لساری فیصلے شتابی

نون دی بن سب اک با جلیہ کک نون تخوابی

شمس لهذا آیة أضحی وهو منبزغ | وظل ليل ضلال وهو مندفع

خورشید ہدایت طلوع نمود در حالیکہ ظاہر شونده است | و شب آہنگ کرد سایہ گمراہی در حالیکہ پس شونده است

وشید قصر دین وهو مرتفع | وبات ایوان کسری وهو منصدع

و مستحکم گشت اساس قصر دین در حالیکہ بلند شونده است | و شب گذرانید صفہ کلان خسرو در حالیکہ از ہم شکننده است

كشمل أصحاب كسرى غير ملتئم

مانند پیوند یاران کسری نیست ہم آینده

تافت خورشید ہدایت نمود آفاق را | زنگ کفر و سایہ اش را از جہان برد صفا

قصر دین مستحکم آمد مرتفع اندر بنا | قصر کسری شد متزلزل کنگر افتاده ورا

قوم کسری ہمچنان بگسست و از ہم جدا

مہر ہدا جو چمکا تو روشن ہوا جہان | اندھیرا کفر کا ہوا نابود اور نہان

دین کے بنا کے ہو گئے مستحکم میان | کسری کے قصر کا بیٹھ گری کنگری وہان

کسری کے قوم ٹوٹے ہوئی جملہ بے نشان

ابھرا سورج روشن ہوا اور تھی عالم سارا | کفر نے گمراہی اٹھیا گم تمام اندھارا

بنگلہ دین وا محکم ہو یا تھی بلند یارا | مارتی نوشیر اندی کھنبے ہوی یارا یارا

جیون لشکر نوشیر اندا وکھو وکھہ نکارا

ألفت ولادته الكفار في رجف | ذلوا فما وجدوا والعوذ من كهف

یافتند ولادت مبارک وی کافران او ترس و بیم | خوار گشتند پس نیافتند برای پناه گرفتن جای امان

بكى الشياطين والكفار من ضعف | والنار خامدة ألا أنفاس من أسف

بگریستند شیاطین کافران از جہت ضعیف گشتن خود | و آتش فارسیان فرو میرنده گشت و نہایت او آوازهای او از جہت اندوه

عليه والنهر ساهي العين من سدم

بر کسری و جوی فارسیان ساکن شده است چشمہ او از جہت پریشانی

گشتہ از میلاد او کفار خائف سخت خوار | جملہ گم کردند جاے امن ورو اندر فرار

كافرو

کافر و شیطان ز فرط ضعف گریان زار زار   از تأسف سر و شد در دیدهٔ کفر نار

نہر را شد خشک آب از بسکہ غم آمد ہزار

کفار و رستے اوسکے ولادت سے تھے خراب   ذلت سے ٹے ہینہ گئے نہ باقی رہی تھی تاب

روتے تھے شرک اور جنون پر تھا اک عذاب   دیر ونکی اگ بجھ گئی الم سے بھی شتاب

صدمون سے نہر کا بھی ہوا خشک تھا آب

اوسکی مجز نہیں سمجہ کا فر و دین آہنین   خوا بیدی کم کبھی تو اوسے حباجوں بناہین

ضعف کہ ان شیطان تھے کا نہ تھہ ...   والی سبہ سے گیا سبہ گیا نین جا نین

[illegible]

فصر فارس ان خربت ذو یرتھا   وکادت الکفران لقطع وتین تھا

بسر خبر داد و فارس اانکه خراب و شدند برو او   وقت ... بکمان کفر با نکه ... شود زاد

وطل خیبر ان قطعت شجیرتھا   وماء ساوة ان غاضت بحیرتھا

شهانه ... خیبر انکه بریده شد ...   و ملین ساخت خداوند ... دریا او

وزید و اردها بالغیظ حین ظمی

... باز ... شده و آنید اندر کشیم وخود ... پر

کاخ فارس را ز غم اینک مرداز دیر نار   شد کمان اغزبہ ز ه کو وان مرد و دخوار

نخل خیبر شد بریده خیبر سے در قید زار   ساوه را شد خشک آب تو نالش ہے قرار

دیده چون خالی بر آمد و دشا نر از دار

فارس کے دیر ہوگئے سبہ سب خراب   اوتی کمان اغزبہ کی زہ دیابیاب شتاب

خیبر کے نخل کٹ گئے مومن سے نامیاب   ساوہ کے چشمی کا ہوا ایک غت خشک آب

پیاسے جو آئے اوسے سبھی دا ہیلہ ... ب

فارسیا ندی اگ جو بجھے رنگ تھوی ساوہ   زہ کمان اغزبے ٹر کی وان ... دی

خیبر دی درخت کتوی نے حد دنا خاریان بیچ ...   ساوہ دی والی عمگین جو ... سکا باساہے

تر ہیا اگر دلیہ کے سکا لوٹ ... اونکون کرلائی

ظُهُوْرُهٗ اَوْقَعَ الْكُفَّارَ فِیْ خَلَلٍ

ظهور آنجناب صلی اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم افگند کافران را در خلل

وَمَوْضِعَ النَّارِ فِی التَّبْرِیْدِ مِنْ وَجَلٍ

وجای بجای سکان آتش در سردی وجل وخلاب را

تُرَی الرِّمَالَ مَكَانَ الْمَاءِ مِنْ طَلَلٍ

خواهی دید جای آب روان از ریگ وان انتهای

كَاَنَّ بِالنَّارِ مَا بِالْمَاءِ مِنْ بَلَلٍ

چنانستیکه مقرون باتش فانست آنچیزیکه بآب میباشد از تری

حُزْنًا وَبِالْمَاءِ مَا بِالنَّارِ مِنْ ضَرَمٍ

از جهت غم خوردن و بآب لاحق گردید چیزیکه بآتش میباشد از التهاب

از ظهورش کافران افتاده یکسر در عذاب
جای آتش سرد شد آتشکده یکسر خلاب

گشته پیدا شد از ریگ آب رفت شد سراب
از تری گویا که آتش راست دارد آنچه آب

آب را از غم چو آتش اوفتاده التهاب

کفار مین ظہور سے اوسکے خلل پڑا
آتشکدہ بجھا ہوا کیچڑ سے تھا بھرا

پانی نکلے جا بہ ریگ کے تھی پیشتے جا بجا
گویا کہ آگ مین بھرے پانی نکلے تھی ہوا

اور پانی کو وہ غم سے جو آتش کو سوز تھا

اوسدی ظاہر ہودن کولون کافران نون پریشانی
اگ دی جاگان کیچڑ سارا دیر ہوئے سیہ فانی

پانی دی جا دالون چمکے ریشتے ہوئی نشانی
گویا اگ نون اوہ طراوت جو ہوندی وچ پانی

پانی نون اوہ غم تھیون ہویا جو اگ وچ سوز نہانی

دَلَائِلُ الْحَقِّ فِی الْاِظْهَارِ قَاطِعَةٌ

دلیلهای حقانی در ظاهر گردیدن یقینی و برنده هستند

وَالْوَحْشُ تَنْطِقُ وَالْكُفَّارُ خَاسِئَةٌ

وجهارپایان کلام میکنند وکفار زبان زده شونده اند

وَالدِّیْنُ یَرْفَعُ وَالْاَصْنَامُ نَاكِسَةٌ

ودین بلند میگردد و بتان نگونسار شونده اند

وَالْجِنُّ تَهْتِفُ وَالْاَنْوَارُ سَاطِعَةٌ

وجنیان آواز میکردند از ظهور آنحضرت نور وضیع کنند و بلند شونده است

وَالْحَقُّ یَظْهَرُ مِنْ مَعْنًی وَمِنْ كَلِمٍ

وحق که نبوت باشد ظاهر میگردد واز انوار ساطعه واز کلام هاتف غائب شنیده شدن

شد دلائلهای حق تابنده قاطع باد فور
وحشیان گشته سخن گو کافران ترسان و دور

دین بلند و سرنگون گشته بتان و پیر غرور
جن سخن گویان علانیه فروغی یافت نور

یافت حق از کلمہ و معنی عجب رنگ ظہور

ظاہر دلیلین حق کے ہوئین طرفہ جا بجا ۔ دین ہوگیا بلند توں کا ہے سر جھکا
حیوان بولے اور ہوئے کافر گریزپا ۔ آواز دینے جن لگے اور نور جگمگا

معنی سے اور کلموں سے ظاہر ہے حق ہوا

کیتا دلیلاں حق نے جگ وچ عجب نیارا ۔ دین بلند ہوا سر منیوان تاندا ہویا یارا
وحشی بول گواہی دیون کافر دون ہارا ۔ جن بولیندی نور نے ماریا عالم وچ چمکارا

معنی ہین آیتہ کلمیاں ہوں حق ظاہر ہندا نیارا

تخبیب علی سمعہم و البصر کما ضم ۔ و علی قلوبہم حجب الغشاء ختم
بروردگار من بر گوشہای ایشان و چشمهای ایشان کار پردہ ۔ در دلهای شان هم از پردہ تاریکی مهر فرمود
من بطشہ صار جمع الکافرین بکم ۔ عموا و صموا فاعلان البشائر لم
از قهر وی تعالی شنند همہ کافران گنگ ۔ از اظهار شهادت کور شدند کر شدند پس اظهار کردن حقیقت هایری حق انگیز را

تسمع و بارقۃ الانذار لم تشم
نشنیدہ شدان اعلان و برق ترسانیدن دیدہ نشد

گر دحق چون پردہ ہا بر گوش و چشم کافران ۔ بر دل شان نیز زد مهر سیاہی الامان
گشتہ از قهر خدا لنگ و کر و کو از زمان ۔ آن خوش بیان علانیہ نشنیدند از آن

برق ترسانیدن حق را ندیدند آن شان

کافر کے آنکھہ و کانو نپہ جب حق نے کردیا ۔ اک پردہ دلپہ مہر لگ تب دینا سزا
بہری و گونگے ہوگئے اندہی ہی جا بجا ۔ ظاہر ہوا بشارہ ولی اسنے کب سنا

اور برق جو ڈراتے وہ دیکھی نہ مطلقا

انکھیاں کناں اوہناندی اوپر رب نے پردی پائی ۔ مہر سیاہ دل اوپر لائے تی گمراہ نہائی
اپنے قہر تہیں کافر انہیں ڈوری کر دکھائی ۔ سنے نہ اوہناں حق نے جو جو ظاہر سخن سنائے

نہ برق ڈرانون والے دیکھی دوزخ گئے چلے

فاصبحوا و مناط الخوف باطنہم ۔ فما لظاہر منہم صار کامنہم

پس صبح نمودند حالیکه محل خوف باطنهاشان بود

صَارَ التَّأَسُّفُ فِي الْجَوِّ مَعَارِفُهُمْ

گردید افسوس خوردن در صلاحها مددگار ایشان

بآنکه بود سر او خفا سراز ایشان گردید گرامی مخفی ایشان

مِنْ بَعْدِ مَا أَخْبَرَ الْأَقْوَامَ كَاهِنُهُمْ

از پس آنکه خبر داد آن قوم را خبرگوی ایشان

بِأَنَّ دِينَهُمُ الْمُعْوَجَّ لَمْ يَقُمِ

بانکه تحقیق دین ایشان کج است - راست نخواهد یافت

شد محل خوف در آن روز باطنهای شان

شد ز شان فرح و سرور و تاسف نزد جان

سر گرده آنکس که بوده شد گداز و لب نهان

پس ز انکه داد و ایشان را خبر کاهنان

آنکه این دین کج شان گردد اکنون ناتوان

گهبرا هیه خوف سے ہوئی کافر ذلیل وخوار

حزن وتاسف اونکا ہوا آکے یار غار

ظاہر ہوتے جیسے ہو رہا جاتا اعتبار

بعد اوسکے جو کہ انہیں کو بہت دیکھا

دین کج مٹ راستے نہیں رہتا اب استوار

تھرتھر خوف گنبدی کا فر ردون ساری پیلے

غم وتاسف ہر دم کہاندی در دگنون تنگ سیلے

جو سردار سد بندی نامی سنگدی پے قبیلے

خبر او نہان نون وقی جدون ہمیری سن سیلے

دگا دین زہ سے اہو توڑی گرو لکھہ سیلے

وَبَعْدَ مَا نَزَلَ الْكُفَّارُ مِنْ رُعُبٍ

وپس از انکه لرزنده شدند کافران از سبب ہیبتناکی

وَبَعْدَ مَا شَهِدَتْهُ الْوَحْشُ مِنْ عَجَبٍ

وبعد از انکه گواهی داد ند بظهور آنحضرت وحشیان از بسیار عجبها

وَبَعْدَ مَا نَكَسَ الْأَعْدَاءُ مِنْ نَكَبٍ

وپس از انکه نگون گشتند دشمنان از سبب نکبتها

وَبَعْدَ مَا عَايَنُوا فِي الْأُفُقِ مِنْ شُهُبٍ

وپس از انکه مشاهده کردند در کرانه آسمان شعلهای آتشین

مُنْقَضَّةٍ وَفْقَ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ صَنَمِ

ساقط شونده است درحالیکه موافق شونده بود آنچه در زمین است از بتان

پس ز انکه شد متزلزل قوم کفار از عذاب

پس از انکه وحش داده خبر آن عجائب

پس از انکه سرنگون گشتند اعدا و خراب *

پس از انکه از فلک آمد فرو ناری شهاب

بر زمین هر جا که بالا رفت شیطانی شتاب

بعد اوسکے رعب و زلزلہ کفار کو ہوا | بعد اوسکے تے مخالفین سبھہ گریزپا
بعد اوسکے جانور سبے لگے بولنے ثنا | بعد اوسکے جوکہ گرنے لگے انجم سما

جس جاگہ سوے خبر زمین سبے ہے جن جیرہ

پیچھے اوسدی جو سبکہ فرزنہوں گننے ہاری | پیچھے اوسدی جو سبھہ دشمن نال ہیبت ہاری
پیچھے اوسدی جو دیون گواہی جنگلی وحش ناری | پیچھے اوسدی جو اسمانوں دگن لگے تاری

حیان سے جیرم مرتے ویسے اونے پیر یساری

اَلْحَقُّ یَعْلُو وَشَرُّ الْجَانِّ مُنْقَطِعٌ | قَدْ حَالَ بَیْنَ مُنَاهُمْ حَاجِبٌ سَجِمٌ
حق بلند وشر جنیان منقطع شونده است | تا گروہ بیان اندو میان مقصد ایشان پردہ ستر

لَمَّا أَلَمُّوا صُعُودًا فِی السَّمَاءِ رُجِمُوا | حَتّٰی غَدَا عَنْ طَرِیقِ الْوَحْیِ مُنْهَزِمٌ
بردہ کہ قصد بالا رفتن بر اسمان زمین ہو جہشیدند | تا آنکہ برگشت از راہ وحی بیآید از زندہ

مِنَ الشَّیَاطِینِ یَقْفُو إِثْرَ مُنْهَزِمٍ
از جملہ شیاطین بسیرت از زندہ بودناں ...

حق بلند و شر جنیان زہر طرف شدنا پدید | پردہ دوری میان طلب شان برسید
قصد رفتن بر سما چون کردہ تیزش در رسید | تا از راہ وحی حق شیطان بیہا بدید

شد گریزان سے اندر پس دیگر دیدہ

حق ہویا بلند و مسا جنیوں کا شر | پردہ پڑا اونوں سے طالب ...
جا سکے اونہ بہت جملہ سحر | تا وحی سے ہو خبر ... سوختہ جگر

اک دوسرے پیچھے دہ بہاسے ہو مضطر

حق بلند ہویا ہر طرفوں جن نوں ہے خرابی | مطلب ستے اونہاں نوں پردہ ہیا ناتابی
جدون خبرین لگے اسمانوں تے تا رجم شہابی | وحی دی راہ اتوں نال نسے دوڑ اوہ شتابی

اک دوسے دی پچھے لگی ہوندی جن ... تابی

مِنْ بَعْدِ مَا رُجِمُوا لَا یَدَا هِیَهْ | لَا یَسْتَقِیمُونَ رُعْبًا فِی مُوَاجَهَةٍ
پس از انکہ رجم نمودہ شدند از روی خواہی ... | ایستادہ نمیتوانند شد از روی خوف نومتن بقابل ...

فَوَلَّوْا لِمَا اُحْرِقُوْا هَوْنًا بِصَاعِقَةٍ | كَاَنَّهُمْ هَرَبًا اَبْطَالُ اَبْرَهَةٍ

گریختند از برای آنکہ سوختہ شدند از روی خواری بصاعقہ آتش | گویا کہ ایشان شجاعان وقت گریختن سپاہ ابرہہ اند یا تو تو فسادن

اَوْ عَسْكَرٌ بِالْحَصٰى مِنْ رَاحَتَيْهِ رُمِيْ

یا لشکریست با سنگریزہ ہا از دو دست مبارک وے انداختہ شدہ

بعد از آنکہ رجم نازل شد شدہ یکسر نزار | رفت از رعب این گروہ ضال بی صبر و قرار
سوختہ از صاعقہ جملہ ذلیل افتان و خوار | گویا بودند فوج ابرہہ اندر فرار
یا ہمان لشکر کہ بستان سنگ شہ در کارزار

بعد اوسکے جو ہوئی تھے وہ مرجوم سربسر | بھاگے یہ تو نے خوف سے اونکے دل اگر
جب صاعقی سے جلنے لگے آئے خاک پر | گویا وہ ابرہہ کے تھے افواج بھاگ کر
یا وہ سپہ کہ پتھروں سے شہ کے تھی بے سپر

پچھے اوسدی جو رجم او ہنان نوں اَتّین کیتا بھی | رو بروں ہرگز کھلوں نہ سگدی ونہ زمین جیون تا کے
نسّے ذرّیاں جیدوں رجّان پہر کے مار ہٹائی | ابرہہ داسی وہ لشکر جو کعبے تے چڑھ آئے
یا وہ لشکر جو جنگ وچ حضرت پتھریان سٹہ بھجائی

فَحَيْثُ اشْتَعَلَتْ نَارُ الْعِدٰى ضَرَمًا | حَبُّ الَّذِيْ لَهُ عِدَاهُ بِالْحَصَاةِ رَمٰى

پس جائیکہ شعلہ زن گشت آتش اعدا از روی جنگ | دوست خدا دشمنان خود را بسنگریزہ ہا افگند

سَعَوْا اِلٰى هَرَبٍ لَمَّا اَتَوْا هَزَمًا | نَبَذًا بِهِ بَعْدَ تَسْبِيْحٍ بِبَطْنِهِمَا

دویدند بسوی گریختن از سوی ہزیمت ہرگاہ کہ فنا کردہ شدند | انداختن آن سنگریزہ با پس تسبیح گفتن آنسنگریزہ ہا در کف دست مبارک

نَبْذَ الْمُسَبِّحِ مِنْ اَحْشَاءِ مُلْتَقِمِ

مانند انداختن تسبیح کنندہ یعنی حضرت یونس از رودہ ماہی فرو برندہ او را

شعلہ زد نار عدو در جنگ چون زام خدا | سنگریزہ دوست حق افگند سوی اشقیا
شد گریزان فوج اعدا دید چون خود را فنا | بفگندن بعد تسبیح حصی در دستہا
ہمچنان کافگندہ ماہی یونس سر دریا

بہر کے جب آگ جنگ کے حضرت نے جوش کیا | سنگریزی پھینکے ہاتھ مبارک سی دشمن تھا

اعدا سے

اسداکو زلزلہ ہوا سبہہ ستے گریزیا | تھا ذکر یہی ہیکنا ایسا کہ جیسا تھا

مچھلے نے بہنیک بیت سے یونس کے تائید دیا

جنگل نی بہاہ دی شعلیاں تب بلند اوکاری | دوست خدا نے تیریاں جاکر طرف وتہاندی مارے

بہتے ہار ان بہنے نچھے جنگ کرن تہین ہاری | سُن بچہے او سند جو کنکری تسبیح کریندی ساری

جیسون مچھلی یونس ذاکر ہون ستے آں کناری

صَارَتْ لَهُ الْأَرْضُ مِثْلَ الْقَصْرِ تَابِعَةً | قَادَتْ لَهُ طَيْرُهَا وَالْوَحْشُ قَاطِبَةً

گردید بر وی سب تمام زمین مانند کاخ تابع و رام | فرمانبردار شدند برای آن جانوران زمین و وحشیان ہمہ

تَدْ صَارَ مِنْ إِصْبَعِهِ الْعَيْنُ نَابِعَةً | جَادَتْ لِدَعْوَتِهِ الْأَشْجَارُ سَاجِدَةً

گردیدہ است از انگشتہای مبارک وی چشمہ آب جاری | آمدند وقت خواندن او درختان حالیکہ ساجد بودند

تَمْشِي إِلَيْهِ عَلَى سَاقٍ بِلَا قَدَمٍ

درحالیکہ سیر مے کند بسوی وی بیک ساق بے پای

تابع او شد زمین با کوہ و صحرا سر بسر | طایر و وحش از برای خدمتش بستہ کمر

گشت از انگشتانش جاری آب شیرین سر و تر | چونکہ خواند آمدند وان سوی شدہ ساجد شجر

سوی او بر ساق بے پا شد برایش سیر

کوہ و زمین تابع فرمان ستے مرد ن | حکم او سکا وحشی طیر سبے مان کین کہان

صحرا مین انگلیون سے ہوا آب خوش روان | بلوایا جب تو آئی شجر سر جہکے دوان

چلتے ہوئی وہ ینڈ سب بابہ آئی ہان

تابع امر نبی دی وہر ستے انہے پہار تمامی | جنگلیان نے پہیان سنی دلون آن غلامے

پانی صاف وہیا بروچ انگلیاں تہین اوہ نامی | جدہ سدیندی سر جہکا کر آندی رکہہ سلامی

بنیاں اوستے پیو اون دوڑی آندی حامی

جَاءَتْهُ مُنْقَادَةً تَأْسِلُهَا إِذْ دُعِيَتْ | مِثْلَ الْغُلَامِ لِمَرْضَاتِهِ خَبَتْ

آمد اند جنت پیش آنحضرت درحالیکہ فرمانبردار بود | ہمچو غلام برای طلب رضای آنحضرت

أَوْصَافُهُ بِبَنَانِ الْأَصْلِ إِنْ رُسِمَتْ | كَأَنَّمَا سَطَرَتْ سَطْرًا لِمَا كُتِبَتْ

صفتهای جناب حضرت باگستان شاخها بنوشت ۔۔۔ گویا کہ نوشت آمد رخت کتبے برائی نوشتن

فُرُوْعُهَا مِنْ بَدِيْعِ الْخَطِّ فِي اللَّقَمِ

شاخہاے آمد رخت از عجائب خط درمیانہ راہ

خوانده چون شد آمده منقاد پیش آن ہمام ۔۔۔ بر رضاے او دویده کامزن ہمچون غلام

وصف او از ہجہاے خویش کرده ارتسام ۔۔۔ گوئیا بنوشت سطرے از کمالش والسلام

بخشش از خط عجائب درمیان راہِ عام

بلوایا جب رخت ہو منقاد آگیا ۔۔۔ دوڑا غلام حکم جو مولا کا پالیا

چہرہ کے قلم سے شاہ کے وصفین لکھا کیا ۔۔۔ گویا کہ سطر وصف مین شہ کے بنا دکھا

خط جلیے سے بیچ نے ہے راہ مین لکھا

فرمان بڑا رہو یا جدہ سدیا تر داشہ کن آئی ۔۔۔ باندی و انگون دوڑ واجدون حکم سائین دا لبھی

بنیا ندیان کر قلمان وصفان شہ دیان لکھ دکھائے ۔۔۔ گویا او سنے رہ دی اندر سطران صاف لکھائے

بنجان نال عجائب خط دیان رہ دی وچ بنائی

فِیْ دَرْكِ تَحْدِيْدِهِ الْأَوْهَامُ حَائِرَةٌ ۔۔۔ آيَاتُهُ مِثْلُ نُوْرِ الشَّمْسِ ظَاهِرَةٌ

در دریافتن بزرگی قدر او صلی اللہ علیہ وآلہ وصحابہ وسلم وہمیا حیران اند ۔۔۔ معجزات وے صلے اللہ علیہ وآلہ وصحابہ وسلم مانند نور آفتاب ظاہر ہستند

عَلَامَةُ الْفَضْلِ مِنْ مَمْشَاهُ بَاهِرَةٌ ۔۔۔ مِثْلُ الْغَمَامَةِ أَنّٰى سَارَ سَائِرَةٌ

نشانی فضل حقتعالی از راه رفتن وے صلے اللہ علیہ وسلم ہویدا است ۔۔۔ مانند پاره ابر ہر جا کہ مشی فرمود حضرت سیر کننده است

تَقِيْهِ حَرَّ وَطِيْسٍ لِلْهَجِيْرِ حَمِيْ

نگاہمیداشت او را ہنگام نمودار گرمی نیمروز در روز گرم شونده

گشت در ادراک مجدش عقل حیران و متحیر ۔۔۔ معجزاتش ہمچو نور خور ہمہ آفاق گیر

شد نشان فضل حق ظاہر ز سیر آن بشیر ۔۔۔ ہمچو ابر سایہ افگن بر سر آن مستنیر

داشتش از شدت گرما نگاه اندر مسیر

عقل اوسکے درک رتبے مین حیران ہو گیا ۔۔۔ اعجاز اوسکا خور کی طرح مشتہر ہوا

چلنے مین اوسکے دیکھا نشان حق کی فضل کا ۔۔۔ بادل کیطرح شاہ جدہر کو چلا چلا

گرمی سے نیمروز کے آسائبان بنا

عقل نہین اوسدی رتبے دی وچ ہین تہون حیرانی
سورج وانگون معجزی اوسدی ہن مشہور جہانی

فضل خدادی راہ چلین وچ اوسدی ہے نشانی
بدل سرتے اوتول چلدا جبتے ول چلدا جانی

گرمی روزگرم تہین کردا حضرت دی نگہبانی

بِشَرْحِ صَدْرِہٖ تَبْدُو مَا كَمِنَ لَهُ
فَكُلٌّ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لِنْ لَهُ

گشادن سینہ مبارک مے ظاہر شد آنچہ پنہان بود برای او
پس آن شیاکہ در زمین ہستند نرم ورام گردیدند برای آنحضرت

لَمْ يُهْمِلِ الْجِذْعُ لَهُ فِي أَنْ يَانَ لَهُ
أَقْسَمْتُ بِالْقَمَرِ الْمُنْشَقِّ إِنَّ لَهُ

فرصت نکرد ستون حنانہ برای آنکہ بگریست برای شوق آنحضرت
قسم میخورم بماہیکہ شگافتہ شدہ بود بدرستیکہ آنحضرت را

مِنْ قَلْبِهٖ نِسْبَةً مَبْرُورَةَ الْقَسَمِ

از دل حضرت نسبتی است درشق کہ راست است لفظ خوردن ما

شرح صدرش چونکہ شد مخفی شدہ ظاہر برو
ہرچہ در ارض و سما نرم آمد او را روبرو

دیر ننمود استن اندر ہجرش از گریہ فرو
میخورم سوگند با ماہے کہ شق گشتہ از و

با دلش او نسبتے دارد زشق قسم نکو

منتہی تو شرح صدر سے ہو گئے عیان
رام او سکے ہوئے خاکے جو تہی بر آسمان

فرقت مین تہا ستون بہی با گریہ و فغان
ماہ دو نیم کی ہی قسم مجہکو وہ سبحان

ہے شق او سکے دل سا قسم نیک ہے بیان

شرح صدر تہین جو تہا لکہیا نظر ہر حیلہ سارا
جو زمین اتے اسمانان دی وچ من حکم ٹہونزا

تنہا ہجرنے تہون رونداما رکے وڈا نعرہ
قسم ہے مینون اوس جن دی جو دو ٹوٹے ہویا ہلا

اوسدی دل دی نسبت رکہدا قسم نوں ہے نیکو کارا

تَكَلَّمَتْ شَاةُ لَحْمٍ شُوِيَتْ بِسَمٍّ
تَنَاثَرَتْ مِدْحَةُ الضَّبِّ فِي النَّظْمِ

کلام کرد گوشت بزی کہ بریان کردہ شدہ بود بزہر آلودہ
گشادہ کرد سوسمار ثنای آنحضرت تمجید و منظوم

بِرِيقِهٖ عَذُبَ مُرُّ الْمَاءِ فِي الطَّعْمِ
وَمَا حَوَى الْغَارُ مِنْ خَيْرٍ وَمِنْ كَرَمٍ

تا آب دہن مبارک وی شیرین گردید آب جائیکہ تلخ بودہ مزہ
و بلاوکن چیزیکہ گرد گرفتہ بود غار از خیر و از کرم

وَکُلُّ طَرْفٍ مِنَ الْکُفَّارِ عَنْہُ عَمِی

چشم کافران از دیدن آنحضرت کور شدہ بود

زہر آلودہ بزبر بان سخن گفتہ بشاہ
سوسمار اندر صفت گفتہ قصیدہ عذرخواہ

گشت از آب دہن شیرین آب تلخ چاہ
وانچہ از خیر و کرم در غار برگزیدہ پناہ

گشتہ کور از دیدن شان جملہ اعدا را نگاہ

بولا یہ ہوناگوشت کہ ہے زہر بیان ملا
آسوسمار نے مدح شاہ کا کہا

آب دہن سے، پیتا جو تلخ آب تہا ہوا
خیر و کرم جو غار مین بیٹے بیٹے خفا

کافر تے کور دیکھنے سے اونکے مطلق

بولہا ہیں یان گوشت بی نون مین وچ زہر ملائے
گودے نے بولا کے نعت نبی دی ہجون اکھ سنائے

کوری کہو دی آب دہن ہٹ گئی جیتے تلخائی
خیر و کرم نے غار وچالی جدّا نیں ذات چہپائی

کافر اندہی سبہی ہوئے تہ ما یو فی چہائے

تَعَاجَوْا وَمِنَ الْکُفَّارِ اخْتَفَیَا
بِنُصْرَةِ الْحَقِّ مِنْ جَمْعِ الْعِدَا کُفِیَا

رست دوند و و از نگاہ کافران مخفی گشتند
یاری حقتعالی از ہمہ دشمنان کفایت کردہ شدند

مِنْ شَرِّهِمْ بِحِجَابِ الْفَضْلِ قَدْ وُقِیَا
فَالصِّدْقُ فِی الْغَارِ وَالصِّدِّیقُ لَمْ یَرِمَا

از ہمہ شر ایشان در پردہ فضل نگاہ داشتہ شدند
پس صدق کہ ذات مبارک حضرت بودہ در غار بود صدیق از صحبت جدا نشدند

وَهُمْ یَقُولُونَ مَا بِالْغَارِ مِنْ أَرِمِ

وحال آنکہ آن کفار میگفتند نیست در غار کسے

کردہ ہجرت چونکہ مخفی ہر دو بنشستہ بغار
گشت امداد خدا شان زا عدا پردہ دار

ماندہ محصون در حجاب فضل و ستر کردگار
صدق با صدیق اندر غار خوش کردہ قرار

جملہ مے گفتند کافر نیست کس پنہان بغار

ہجرت وہ دونو کرکے جو نہین جاچہپی بغار
جمع عدو سے یارسے ایزد ہی کافی یار

شر سے حجاب فضل مین حق تہا نگاہ دار
صدیق و صدق نے تہا کیا غار مین قرار

کافر کہین کسیکا ہوا یان نہین گذار

ہجرت

هجرت کیتے حبیب کے بیتے دونون جا کن ہی | کافی یاری حق دی ہوئے دشمن سبھی ہاری

فضل الٰہی شامل ہو کر سبھی کم سنواری | صدق صدیق دونہیں جایئے حبیب کراندر غاری

کنہدی کوئی نہ آیا اسیتے کافر دی یاری

أَعْمَى الإلٰهُ عَلَى عَيْنِ العُدَاةِ عِشًا | مِنْ بَطْشِهِ صَارَتِ الكُفَّارُ ذَاتَ عَمِي

اعانت حق تعالٰی چشمهای دشمنان پرده را | از سبب قهر او گشتند همه کافران صاحب کوری

خَيْرَتْ عِنَايَةُ اللهِ حِينَ وَقَى | ظَنُّوا الحَمَامَ وَظَنُّوا العَنْكَبُوتَ عَلَى

زیرا که شدند دشمنان او چون او حق تعالٰی نگہبانی نمود | گمان بردند کبوتر را و عنکبوت را

خَيْرِ البَرِيَّةِ لَمْ تَنْسُجْ وَلَمْ تَحُمِ

حق داکنده چو بر چشم اعادی پرده را | گشته نابینا همه کفار از قهر خدا

دشمنان خاسر شده چون حق نمودش حمایت | عنکبوت و هم کبوتر بد گمان اشقیا

پرده نموده نگشته گرد آن خیر الوریٰ

پرده جب انکھین دشمنوں پر حق نے کر دیا | اندھے ہوئے تمام نہ دیکھا وہ ماجرا

خاسر ہوئے عدو وہوا حق حامی اسکا | تھا نا یہ کہ تر و تیڑی کب کیا

پردہ جب حقیقیہ نہ گرد آپ پھرا

دشمناندی جب انکھین اوپر حق نے پردہ پایا | قہر خدا تہین اندھے ہوگئے

حق نگہبان او سدا ہویا دشمن خوار اجایا | جانتو نے کبوتر را او نہ پردہ نہیں پایا

جنگلے لوکاندے گرد نہ ہیر ایہو خیال ایا

فَحَسْبُهُ اللهُ عَنْ جَمِيعِ مُصَادَفَةٍ | كَفَاهُ عَنْ كُلِّ فَرْدٍ ذِي مُسَاعَفَةٍ

پس کافیست او را حضرت حقتعالی گرد و پیش آمده | کافی است

بِنَسْجِ طَيْرٍ ضَعِيفٍ عَنْ مُلَاطَفَةٍ | وِقَايَةُ اللهِ أَغْنَتْ عَنْ مُضَاعَفَةٍ

به تنیدن جانور ضعیف از الطاف بے نہایت

مِنَ الدُّرُوعِ وَعَنْ عَالٍ مِنَ الأُطُمِ

از زرہ ہا و جلیتہ ہا و از چیزہائے بلند از قلعہ ہا

گشت کافی ایزد او را از جمیع دشمنان — بس ورا از یاری ہر کس خدای انس و جان
لطف حق بنمودہ پردہ کردہ مرغ ناتوان — شد نگہبانے حق کافی ز اسباب جہان

ہم ز درع و خود و ہم از قلعہ عالی نشان

حق کافی اوسکو حملہ اعادی سے ہو گیا — ہر اک کے یاری سے اوسے بس حضرت خدا
تیری ضعیف نے جو نہیں جا لا نیا تنا — فضل خدا نے سبہ سے اوسکو غنی کیا

زرہوں سے اور قلعے جو عالی رکہیں بنا

کافی حق اوسیوں اوس تہیں جو اگو نہان آیا — ہر یک دی یاری کو لون حق نے اونہوں جا بچایا
دا لوڑ بہت حقیر تہیں جالا حقنی پکرتنا یا — نگہبانی حق دی اونہوں بے نیاز بنایا

زرہان تہیں اور قلعیان تہیں جو بلند سندی بنایا

قَدْ زَالَ ذُلِّي لَمَّا انْتَصَرْتُ بِهٖ — عَلَى جَمِيعِ الْأَعَادِيْ قَدْ ظَفِرْتُ بِهٖ
تحقیق زائل گردید خواری من ہرگاہ کہ یاری گرفتم بدان حضرت — بر تمامی دشمنان فتح یافتم بسبب مدد وے
فِيْ كُلِّ غَمٍّ عَظِيْمٍ اِبْتَشَرْتُ بِهٖ — مَا سَامَنِي الدَّهْرُ ضَيْمًا وَاسْتَجَرْتُ بِهٖ
در ہر غم والم کلان بشارت یافتم از کرم وی — برنج و خواری نمود روزگار رحمتی ما برین اوصلی اللہ علیہ وسلم

اِلَّا وَنِلْتُ جِوَارًا مِنْهُ لَمْ يُضَمِ

گرورسیدم حمایت را از وے کہ ستم نکردہ شدہ است

رفت ذل من چو من یاری بدو بگزیدہ ام — فتح بر جملہ اعادی از طفیلش یافتم
در ہمہ غمہا اندوہ ام خوشیہا دیدہ ام — چون بمنہ از رنج دہر دون بذاتش بردہ ام

یافتم از وے پناہے کو نشد کردہ ستم

ہوا عز نزیاری جو لے اوسے جا بجا — سبہ دشمنوں پہ غالب اوسیکے سبب ہوا
ہر غم میں خوش خبر مجہے وی لطف سی سنا — رنج زمانہ سے نگیا لیکے التجا

الا پنہ وہ پائے نہو پہر کبہی جدا

خواری میری سبہ گئی جو یاری اوس سن پا — سبہان دشمنان اوتے تیوں اوس نے فتح وکہا

ہر رنج وچالی سنجشے مینون لاوسنی آسو کیہائی
مینون رنج زمانے دے دے جدہ مین جا رسنائی

اوہ پناہ لدہے مین اوس مینج کبی آن بہائی

شُفِيتُ مِنْكُلِّ دَاءٍ عَنْ سَنَا خَلَدِهٖ
شفا داده شدم در هر مرض از برکت پناه مبارک شان
نُصِرْتُ فِيْكُلِّ حَرْبٍ عَنْ لَوَدِهٖ
یاری داده شدم در هر گروه سبب دشمن پناه شان

بَلَغْتُ كُلَّ مُرَادٍ عَنْ تَفَقُّدِهٖ
رسیدم بر مقصود خویش را بسبب الطاف حضرت شان
وَمَا الْتَمَسْتُ غِنَى الدَّارَيْنِ مِنْ يَدِهٖ
و طلب کردم تو نگری نیاه آخرت را از دست کریم شان

اِلَّا اسْتَلَمْتُ النَّدٰى مِنْ خَيْرِ مُسْتَلَمِ
گر بگرفتم بوسه دادم بخشش را از دست کریم بهتر است از بوسه دادن

یافتم زامراض بانور رخ خویش شفا
جملہ حاجاتم شدا زامداد لطف او روا
گشتم از حب نبی منصور اندر حربہا
آرزو کردم نه در دارین از دستش غنا

بوسه دادم بخشش را الا ز دست رعطا

مرضو نمین اوسکے چہرے سے مجکو ہوئی شفا
اوسکے کرم سے جملہ مقاصد ہوئی روا
حب سے مین اوسکے ہر کہین منصور ہوگیا
چاہا نہ مینے اوسے غنا دو جہان کا

الاکہ بوسہ بخشش کو اون ہاتھون سے دیا

مین شفا ہر زحمت تہین ہونہ دیکھکے اوسدا پاک
ہر مقصود میرا ہی حاصل مروجہ اوسدی آہے
اوسدی حب تہین ہر جادی مینون فتح آہی
دو جہاندی تو انگری مینے اوسدہی تہون چاہے

ایہہ رحم شیا بخشش ہتہان تہین جو بہتر گنون لکا

اَلْحَقُّ اَكْرَمَهُ كَےْ لَطِيْفٍ لَهٗ
حق تعالیٰ گرامی فرمود آنحضرت را تا آرام کرد و دومن
فَفِيْ صِبَاهُ تَبَدّٰى مَا كَمِيْنٍ لَهٗ
پس بیام خورد سالی آنحضرت ظاهر شد ما آنچه مخفی بودند با او
عَرَائِبُ دَقَّ عَنْ فِكْرِ اَيْنَ لَهٗ
عجائبات مخفی بستند از فکر عامی ظاهر گشتند ابنی حضرت
لَاتُنْكِرِ الْوَحْيَ مِنْ رُؤْيَاهُ اِنَّ لَهٗ
منکر مشو ما می او در خواب بیش از برای آنحضرت را

قَلْبًا اِذَا نَامَتِ الْعَيْنَانِ لَمْ يَنَمِ
شد است که هرگاه بخواب نداند چشم از بیش نخفته و آنرا

تا کہ آمد بد و الغام حق کردہ ورا
گشت در طفلی ورا کشف حقائق مطلقا

کشف آمیزش شدہ گز وجہا دارد خفا
منکر و حیثی مشوکش دیدہ در ذات صفا

کو دے دارد نمی خوابد چو خسید چشمہا

اکرام اوسکو حق نے کیا تا ہو آشنا
خود لڑکپن مین سر خفی اوسپہ کہل گیا

ظاہر ہوا وہ اوسکو جو فکرون سے ہے چہپا
منکر تو خواب دمی سے مست ہوکہ اوسکا تہا

وہ دل جو انکہین خواب مین تہین تہا وہ جاگتا

حق نے اوسنون سو نہاں کیتا اپنی لطف کرم دا
وچ نکرپن کہلیا اوسنون لکہیا لوح و قلم دا

اوہ عجائب و تہس جہتان کم نہ درک و فہم دا
منکر نا تیوین جو خوابین ویکہیے رکہدا صاکرم دا

دل اجہا سمدیان اکہین اوہ دل سول نسمدا

فَخَرٌ لِآدَمَ جَدًّا مِنْ نُبُوَّتِهٖ
فخر است مر حضرت آدم علیہ السلام اپسار زیبرین وے ومر
لَا يُدْرِكُ الْوَهْمُ مِنْ اَقْصٰى نُبُوَّتِهٖ
اور اں نبتو انکرد وہم از نہایت جوانمردی وے ومر

طَرًّا نَجَى الْخَلْقُ مِنْ اَدْنٰى مُرُوَّتِهٖ
تمام مخلوق نجات یافت از ادنی مروت اوہ
فَذَاكَ حِيْنَ بُلُوْغٍ مِنْ نُبُوَّتِهٖ
پس آن الہام حاصل بودہ او وقت رسیدن آنجناب بعمر بلوغ

فَكَيْفَ يُنْكَرُ فِيْهِ حَالُ مُحْتَلِمٖ
پس چگونہ انکار کردہ شود در شان وے حالت خواب را

فخر کرد آدم کہ شد پیدا چنین مارا پسر
وہم کے احسان اعلای ورا داند قدر

کرد چون ادنی مروت است عالم سربسر
تا رسیدہ از نبوت بود حالش این نگر

حال خوابی را کجا انکار زان نیکو سیر

دادا بنا جو اوسکا تو آدم کو فخرت تہا
وہم اوسکے مرتبے کا کہان پائی انتہا

اک ادنی لطف کرکے کیا خلق کو رہا
ہے جملہ یہ زمان بلوغت کا ماجرا

انکار حال خواب کہان ہو سکے بہلا

آدم نون ایہہ فخر و دا جو پوتا ایسا پایا
وہم گمان دی پہنچن کو نون اوسدا قد سوایا

تہوڑی جہی مروت کرکے عالم سبہ چہڑایا
ویہی بلوغت وچ نبوت ایہہ الہام سنایا

فاز طرا

خواب دا مکرنا ہیوین جوا وسنوں حق دکھایا

أعطاه ربي ملاك الخير عن وهب — وخصه الله بالتكميل من أدب

داد آنسرور را پروردگار جمیع ست نبوہا از بخشش — و حاصر گردانید آنحضرت صلعم برائے کمال نمودن مخلوق از آرہا

عطية الله لم تحوج إلى سبب — تبارك الله ما وحي بمكتسب

بخشش حق تعالیٰ محتاج نشد بسوئے ہیچ سبب — بزرگ است خدا نیست پیغمبر بارادہ سدہ

ولا نبي على غيب بمتهم

ونیست پیغمبر بر خبر امر کہ از حضور غیب داردہ متہم کردہ شدہ

شد عطیہ خوبیہا ز حق اور اعطا — خاص کرد او را ببیان دین بتکمیل وری

بخشش حق نیست محتاج سبب ہیچ جا — نیست وحی کسب او نہ رہی پاک آمد خدا

بر نبی ستہ اتہام غیب دانستن خطا

حق نے تمام نیکیاں کیں سٹہ کو عطا — اکمال خلق کے لئے خاص اوسکو کر دیا

محتاج وحی حق کا سبب کا نہیں ہے — حق ہے بزرگ وحی میں دخل کسب ہو گیا

تہمت کسی سبب پہ نہیں علم غیب کا

گنجیاں سبھے بھلا ماندیاں نبی بخش دتے فرمائیں — دین پانے ماں سکھایاں سا نوں سب بھلیایاں

بخشش خدا محتاج سبب سوال نہ ونداسا نباں — حق وحی آیا اجگے وتے بکھ سکھایاں

نبی نوں تہمت غیب جانن دی دل نہ آیاں

فقيضه في الورى باق إلى الأبد — لا يحجبن له إنكار ذي حسد

پس فیض ذات مبارک او در جمیع مردم باقی است تا ابد — نہ پوشد ہرگز فیض او را انکار دیدن صاحب حسد

كالشمس مشتهر ما حاز من مجد — آياته الغر لا يخفى على أحد

مانند خورشید مشہور آنچہ کہ بدست آوردہ است عظمت او — معجزات روشن او کہ روشن است مخفی نیست بر کسے

بدونها العدل بين الناس لم يقم

بغیر آنہا عدل درمیان مردم قائم نمیگردد

فیض او باقی ست اندر عالم تا ابد — کی شود پوشیدہ از انکار کوری ذی حسد

ہمچو خورشید ست روشن قدر او افزون زحد — معجزاتِ روشنش سے مخفی نماندہ بر احد

عدل جز اینہا نشد قایم میان نیک و بد

باقی ہے فیض شاہ کا مخلوق مین سدا — انکار حاسدونکا کہان دے او سے چہپا

سورج کیطرح شہرہ اوسیکا ہے جا بجا — روشن اوسیکے معجزے ہر اک سے ہے جا بتا

قایم نہین ہے عدل جہان مین اونہین سوا

فیض ہے اوسدا تا قیامت باقی وچ جہاندے — حاسد منکر ہو کر تل نسکدا ہر گز فیض اونہاندے

سورج وانگ جہان وچ شہرے اوسدے شرف نہاندے — اوت کسی دی مخفی نا نہین جو معجزے روشن آندی

عدل سوا اونہاندی قایم نا نہین وچ لوکاندی

كَمْ مِنْ ظَلَامِ الدُّجَى شَرَقَتْ صَبَاحَتُهُ — كَمْ مِنْ عَلِيلٍ شَفَتْ وَصْلًا مَلَاحَتُهُ

چندین بار تیرگیہا ی سخت تاریکہ روشن فرمود صباحت چہرہ مبارک حت — چنداز بیماران سحت کہ شفا عطا فرمود از روی وصال ملاحت چہرہ مبارک حت

كَمْ مِنْ عَدِيمِ النَّدَا أَغْنَتْ سَمَاحَتُهُ — كَمْ أَبْرَاءَتْ وَصِبًا بِاللَّمْسِ رَاحَتُهُ

چندین از یار مفلسان بینوا کہ غنی فرمود بخشش و کرم وحلم ے — چندین بار نگرد اینداز رنج بیمار بجز و سودن کف دست مبارک

وَأَطْلَقَتْ أَرِبًا مِنْ رِبْقَةِ اللَّمَمِ

ودوا داد دیوانہ کف دست مبارک و محتاج را از رسن شتہ دیوانگی

چند تاریکی کہ نور روشش روشن ساختہ — چند بیماران شفا از نوش وصلش یافتہ

چند مفلس از سخایش سر بمال افراختہ — چند علت دست راچون سود رو بر تافتہ

چند دیوانہ ز دستش باخرد پرداختہ

کتنے اندہیرے رخ کی تجلّے سے پر ضیا — کتنے مریض وصل سے پانے وونہین شفا

مفلس ہوے اوسیکی سخاوت سے اغنیا — کتنے جذامی ہاتھ جو پہیرا تو بہ ہوا

کتنے دیوانے خبط سے اونکو دیا چہڑا

رخ منور نال اندہیرے روشن کیتے لکہہ ہزاران — چنگا بہلا کر دتا ای وچ دیہہ وصال بیماران

نال سخاوت ابر کرم داکر دا شاہ نا داران — چنگا پہیرے کے ہتہ کریندا عاجزان فی غمخواران

سے دیوانے ہتہ جو پہیریس وسدے عقل دیان سامان

اَصَابَتِ الْمُلْكَ وَالْمَلَكُوْتَ نِعْمَتُهُ
عَمَّتْ لِكُلٍّ مِنَ الْاَمْصَارِ بَرَكَتُهُ
برسید ملک خاکی و افلاکی را نعمت ذات مبارک وے
عام گردید برای همه شهرها برکت خاص آنحضرت
اَغْنَتْ لِكُلِّ ذَوِي الْاِعْسَارِ دَوْلَتُهُ
وَاَحْيَتْ لِسَنَةِ الشَّهْبَاءِ دَعْوَتُهُ
بے نیاز گرداند هر صاحب مفلسی دولت آنحضرت
و زنده گردانید سال قحط را که سیاه بود دعائے او

حَتّٰى حَكَتْ غُرَّةً فِي الْاَعْصُرِ الدُّهُمِ
تا آن نهایت که مشابه شد آن سال قحط سفید را در سالها سیاه

در زمین و آسمانها نعمت و فیضش رسید
برکت او گشت اندر جمله بلدان پدید
شد غنی هر مفلس از انعام و جودش بر مزید
سال تنگی از دعائش زنده گشت و هر که دید

همچو غره بود در سال سیه این سال عید

پہنچا زمین و چرخ کو فیض اوسکا ایک راہ
برکت تمام شہر و زمین تھی چمکا نوری ماہ
مفلس ہوئے اوسکی بدولت سے بادشاہ
تھا سال قحط اوسکی دعا سے ہیہ زندہ وا

مشہور غرہ سان ہوا اور سال سب سیاہ

فیض برابر زمین اسمانان وسدا ہویا جاری
برکت اوسدے شہران اندر ساریان پہنچے سار
ہوگئے رج گئے سب جگ دی فیض اوسدے کاری
قحط دے سال نون دعا اوسدی کردتا ہلکار

جیون خنک سے وچ کالے سالان وچ شمار کی

اِعْشَوْشَبَتْ لِثَنْيَيْنِ قَدْ سَاقُوا اللِّقَاحَ بِهَا
فَاَظْهَرَ الْعَالِمُ الْعَانِي التِّمَاحَ بِهَا
سبز شد گیاه و راندند ناقه ها بدان طرف
پس ظاهر شد که سنگها و اطراف بود سخاوت زید بدان سال
اَرَاحَ كُلَّ ذَوِي رُوحٍ الرَّوَاحَ بِهَا
بِعَارِضٍ جَادَ اَوْ خِلْتَ الْبِطَاحَ بِهَا
راحت یافت هر صاحب روح راحت یافتنی بدان سال
بسبب ابر که نیک بارید که گمان آمد بر و خانه ها بزرگ بسبب آن ابر

سَيْبًا مِنَ الْيَمِّ اَوْ سَيْلًا مِنَ الْعَرِمِ
عطائی کثیر آنده یا یا سیلی سنگین از نهر

سبز صحرا از گیاه و راند سویش اشتران
کرده بر مفلس سخا بکشاده دست خود بنان
یافت هر ذی روح از فیض خوشتر تاب و توان
ابر باران شد که پنداری تو بطحی را بدان

موجی از دریاست یا سیل آمد از بندِ گران

سبزی اوکی چلادنے اشتر پیٔے چرا | مفلس جو تھے وہ کرنے لگے ہو غنی سخا
ذی روح تہا جو تازہ ہر اک اوس سے ہو گیا | وہ ابر برسا جس سے یہہ بطحا پہ ظن ہوا

ہے لہر بحر یا کہ چلا سیل بند کا

جنگل ہیرے ہو گئے ہریا دل اوشہ چرن نون گیلے | بکیے کرن سخاوت بہتے زر ہنیون نے پلے
ہر حیوان ہو یا خوش وقتی سبہہ نون ہوئی تسلی | مینہہ جیہا برسیا جس تہین رودہانے وگ چلے

گویا موج دتے دریا طوفان یا بہنہ نر وڑ با سے چہلے

مِنْ طِيبِ عُنْصُرِهِ الْآفَاقُ قَدْ عَطِرَتْ | اَوْصَافُهُ فِي نَوَاحِي الْأَرْضِ اِشْتَهَرَتْ
از پاکیزگی عنصر مبارک وے تمام جہان معطر گردید | صفتہای حمیدہ وی در تمام کنارہای زمین مشہور گشتہ اند
كَمْ مِنْ نَعِيمٍ عَلَى مِنْ فَيْضِهِ بَدَرَتْ | دَعْنِي وَوَصْفِي آيَاتٌ لَهُ ظَهَرَتْ
چند از نعمتہای بزرگ کہ از فیض ذات مبارک او ظاہر گردیدہ اند | بگذار مرا با وصف کردن من معجز اتیکہ برائے او ظاہر گردیدہ اند

ظُهُورُ نَارِ الْقِرَى لَيْلًا عَلَى عَلَمِ

ہمچون ظاہر شدن آتش مہمانی در شب بالائے کوہ

عطر سا گشتہ ز طیبِ عنصرش جملہ جہان | شہرۂ عالم شدہ اوصاف او در ہر زمان
نعمتِ عالی شدہ از فیضِ ذاتِ او عیان | ہل مرا تا وصف اعجازش کنم کانرا بیان

ہست چون بر کوہ در شب آتش مہمانیان

خوشبو سے اوسکی جملہ معطر ہوا جہان | اوصاف اوسکی ہو گئے سب شہرۂ زبان
ہین بہاری نعمتین ہمین اوس سے ملے یہان | رہنے دی مجھکو وصف کرون شہ کی وہ بیان

جون آگ کوہ شب مین ضیافت کے ہو عیان

عالم سبہہ معطر ہویا اوس تہون بہت خوشبو ہے | سارے جگ وچ ہر جا ہوئے وصف پیارے دے
اوسدے فیض تہون سانون ملیان ہنیان نعمتان بہارے | چہوڑ مینون تا وصفان اوسدیان کہان جو وہ جہا

جیون اگ پڑا نیان کیتے رات پہاڑن بالی

حَسَبًا وَنَسَبًا مِنَ الدَّيَّانِ مُفْتَخِرَةٌ | شَرَفًا وَقَدْرًا بِفَضْلِ الْحَقِّ مُحْتَشِمَةٌ

از روی حسب نسب از طرف حقتعالی بزرگی یابنده
فکذی علی نظم اوصافه لملتزم
فکر من بر نظم کردن وصفهای او مداومت کننده است

از روی شرف قدر بفضل خدای تعالی صاحب حشمت است
فالدر یزداد حسنا وهو منتظم
پس در را بد زیاده میگرداند حسن حالیکه بر رشته کشیده شده است

ولیس ینقص قدرا غیر منتظم
نیست که کم شود در مرتبه در حالیکه برشته نکشیده باشد

هست در حسب و نسب از جانب حق مفتخم
فکر من در نظم مدح فرختش شد ملتزم

هست در قدر و شرف از فضل ایزد محتشم
میفزاید حسن دُر در سلک چون شد منتظم

نیست در قدرش تفاوت گر بود نا منتظم

ہے حسب اور نسب مین وہ مولا سے مفتخم
ہے میری فکر نظم صفاتون مین ملتزم

قدر و شرف مین فضل خدا سے ہے محتشم
موتی کا بڑھتا حسن ہے جب ہووے منتظم

قدر اوسکی ہو نہ کم ہو اگر غیر منتظم

حسب نسب وچ حقنے اوسدے وڈی فخر وڈیائی
سینے اوسدے وصفاندے وچ فکر گینہ سرداسے

بہتے حقنے فضلون وسنون قدر و شرف ودہائے
موتی جدہ پرونا ہووے دیندا حسن سوائے

وکہو وکہہ جو ہووے ناہے او ہو قدر نہ کجہہ گہٹانے

وجوده رحمة للعالمين بدا
وجود مبارک آنحضرت رحمتی ست که برای عالمیان ظاهر گردید
فذاته عن مناط الوصف مستغنی
پس ذات مبارکش از محل وصف اوصاف بی نیاز ست

قد عم راجيه احسانه حقا
عام است امیدوار آنحضرت احسان آنحضرت از روی تحقیق
فما تطاول آمال المديح الی
پس چون دراز نشود امیدهای مدح کننده بسوی

ما فيه من كرم الاخلاق والشيم
چیزیکه حاصل ست در وی از خصایل کریمه و خوبیها

شد وجودش رحمتی از بهر عالم آشکار
ذات او مستغنی ست از مدح واصف صد هزار

عام شد احسان او حقا پی امیدوار
چون نسازد مادحش امید با قلب نزار

زانچه در وی هست از خلق و نکویی یادگار .

رحمت ہے عالمین کا وجود شہ عرب — انعام اوسکا عام ہے راجی ہے بے سبب
ذات اوسکی وصف و اصفون سے غنی عجب — امید مادحونکی نکیونکر اڑے ہو جب

ہوا وسمین حسن خلق بہت خوبی اور ادب

ہے وجود مبارک او سدا رحمت دوہان جہانی — امید والیاں ندیاں کل امیدان حاصل ترت ہونی
واصفاندی سبھہ وصفون سے نا قدر او سدا جاترین — کیون امید نہ رکہے مادح اوسدی دادا فیضانی

وچ کرم تے خصلتان خوش دی آوہ نہ رکہدا ثانی

بَيْنَ الْمُحِبَّيْنِ قَدْ بَدَءَتْ مُحَادِثَةٌ — فَأُنْزِلَتْ سُوَرٌ مَادَامَ مُلْبِثَةٌ
درمیان دو دوست تحقیق شروع گردید کلام کردن بایکدیگر — پس فرود آمده شدند سورتہا کہ ہمیشہ مانندہ ہستند
فِيهَا مِنَ الْحِلِّ وَالتَّحْرِيْمِ مُبْحِثَةٌ — أَيَاتُ حَقٍّ مِنَ الرَّحْمَانِ مُحْدِثَةٌ
در انہا از حلال فرمودن و حرام کردن گفتگوئی ست — آیات ثابت ست از رحمان کہ نو پیدا شونده ہست قالب لفظی آنہا

قَدِيْمَةٌ صِفَةُ الْمَوْصُوْفِ بِالْقِدَمِ

قدیم ست معانی ان صفت ازبرای ذاتیکہ موصوف ست بقدم

در محب و در حبیبش گفتگو آمد بہم — گشت نازل مصحفی باقی ست کوتا نفخ دم
ہست در وی بحث حل و حرمت و امر اہم — ہست آیتہای حق کز حضرتش آمد نعم

کو قدیم آمد بمعنے وصف موصوف قدم

آئی جو دوستونمین عجب گفتگو سلیم — نازل وہ سورتین ہوئین دایم ہین اور عظیم
ظاہر کیا حلال و محرم سب نے فہیم — آیات اوترین لفظ ہین حادث در تقسیم

معنی قدیم وصف ہے اوسکی جو ہے قدیم

دو سجان بلبل کیتیان گلان وعز رموز نہانی — نازل ہویان سورتان دایم ہین وچ جہانے
کہول حلال حرام دتونی سکیتے بہت آسانے — آیتیان اوتریان حق تہین حادثہ جیند لفظ بیانے

معنی ہین قدیم وصف وسیدی جو ذات قدیم احسانے

بِنُصْرَةِ الْحَقِّ وَالْإِيْمَانِ تَنْصُرُنَا — عَنِ الْمَهَالِكِ وَالنِّيْرَانِ تُنْذِرُنَا
بیاری خدای او بروشن کردن راه ایمان یاری میدہند مارا — از جاہای ہلاک شدن و از عذاب آتش دوزخ میترسانند مارا

بِجَنَّةِ الْخُلْدِ وَالرِّضْوَانِ تَبْشُرُنَا
بہشت خلد و رضای حقتعالی خوشخبری میرساند مارا
لَمْ تَقْتَرِنْ بِزَمَانٍ وَهِيَ تُخْبِرُنَا
پیوستہ نیستند آن آیات بزمانی و حالانکہ خبر میدہند مارا

عَنِ الْمَعَادِ وَعَنْ عَادٍ وَعَنْ إِرَمِ
از بہشت و امور آخرت و از قصۂ فرزندان عاد و از قصۂ ارم

ہست بالفرحق و ایمان زحق مارا نصیر
با بہشت خلد و رضوان خدا مارا بشیر
ار مهالک وزعذاب آتش دوزخ نذیر
با زمان مقرون نگشتہ بودہ بہر ما خبیر

از معاد و وز ارم وز عاد و امر دیسنذیر

ایمان سے یاری دی ہمین نصرِ خدا سے ہی
خلد و رضا حق سے بشارت ہے ہمکو دی
اور نار سے ڈرا ہمین مہلک گئے سبھی
مقرون نہین زمانہ سے دیتے ہین آگہی

عاد و ارم سے اور جو ہین اور اخروی

یاری کرد کہا بس ساڈی نقتے ایمان نالے
جنت تہین اور بخشش خدا تھین خبران خوب دکہالے
ہجر ڈراندی سانون اوس ہوجو دوزخ وچ کشالے
کہین زمانے نال نہین پر سبہہ دسیندی حالے

عادارم دے قصے آگے جو اسے حشر وچالے

أَغْنَى نُزُولُ النَّبِي عَنْ كُلِّ مَنْقَبَةٍ
بی نیاز گردانید نزول قرآن حضرت را از ہر وصف
مُجْنَا بِبَرَكَتِهِ فَوْقًا بِمَرْتَبَةٍ
ما رفتیم از سبب برکت وارندہ بلندی در مرتبہ کلان
جَلَبَتْ لَنَا بِالتَّصْدِيقِ كُلَّ مَنْفَعَةٍ
کشید و آورد برای ما بیگمان نزد ما ہر منفعت را
دَامَتْ لَدَيْنَا فَفَاقَتْ كُلَّ مُعْجِزَةٍ
باقیماند آن آیات نزد ما پس بسبب صفت مذکورہ فائق شد بر معجزات

مِنَ النَّبِيِّينَ إِذْ جَاءَتْ وَلَمْ تَدُمِ
کہ صادر شدہ اند از پیغمبران چون آمدہ اند معجزہ ہا و دائم نماندند

شد نزولِ مصحف از ہر منقبت مغنی ورا
رفتہ ایم از برکتش بر مرتبہ بالا زجا
ہمگی نزد ما رسید او نفعہا از بہرما
ماند دائم نزد ما فائق شد از اعجازہا

زانبیا ہا انکہ ظاہر شد نماندہ دیر پا

مغنی نزول ہوگیا سب وصفون سے تمام
کہینچی ہین ہمیں نفع جو تھی ساتھ اوسکے عام

بالاہوا ہےاوسکے سبب اپنا یہان مقام ... فائق وہ معجزون سے ہوا رہے یہان مدام

جولائے انبیا نہ ہوا ایک اونہین دوام

ہر صفت تھون قرآن اوسنون کافی ہویا تمامی ... کھینچ لیا یا واسطے سادی نفع وڈی سبہہ عامے
قدر بلند اوسے تہون سانون حاصل ہویا انعامے ... فائق ہویا ہر معجزی تہین اوہ رہکرا تہے مدامی

ہور نبے جولانے سبہی ناہے اونہان دوامے

كَمْ لِلْعُقُوْلِ وَهَبْنَ الْحَظَّ مِنْ تُبُهٖ ... زَيَّنَّ كَمْ بِسُجُوْدِ الْحَقِّ مِنْ جُبُهٖ
چندین بر اعقلہا نصیبۂ کامل بخشیدند از آگاہے ہا ... آراستہ نمودند چندبر اسجدۂ حقتعالی از پیشانے ہا
وَكَمْ اَزَلْنَ لِمَا فِي الْقَلْبِ مِنْ سُغُبِهٖ ... مُحْكَمَاتٌ فَمَا يُبْقِيْنَ مِنْ شُبُهٖ
چندین دور نمودند آنچہ در دلہا بودہ از امور جاہلیت ... محکم گردانیدہ شدہ اند پس فرو نمیگذارند ہیچ شبہہ را

لِذِيْ شِقَاقٍ وَّلَا يُبْقِيْنَ مِنْ حَكَمٍ
ازبرای خداوند خصومت و نمیطلبند در دفع شبہۂ اہل عناد ہیچ حاکمی را

چند بخشیدند ز آگاہے نصیبی عقل را ... چند زیبا ساختند از سجدۂ حق جبہہ ہا
چند جہل از دل نمودہ دور بخشیدہ ضیا ... محکمات شبہہ را نگذاشتہ در سینہ جا

بہر ذی شک و حکم دیگر نمیخواہد زما

آگہ کیا ہے عقلونکو غفلت کو کرکے دور ... پیشانیونکو سجدونسے بخشا اونہون نی نور
سب شبہ و جہل دل سے نکالا ہے اور غرور ... ہین محکمات باقی نہ شک رکھا کچھہ ضرور

شک والیکو حکم یہہ نہین مانگتے کچھہ اور

کتنے عقلان نوں ہے بخشے اونہان نی آگاہی ... کتنے متھے سُنہے کیتے نال سجود الٰہی
کتنے دل تہون دور کیتے غل غش تی بربادی ... حاکم کیتیان گیان دلان نے تے شبہ نجہو رن کائی

ہور نہ حاکم منگدیان ہولی خود کرن بادشاہی

نِظَامُهَا اَعْيَتِ الْبُلَغَاءَ مِنْ عَرَبٍ ... عَنْ مِّثْلِهَا عَجَزُوا الْاِتْيَانَ مِنْ سَبَبٍ
حسن نظام قرآن مجید عاجز فرمودہ بلیغان را از عرب ... از مثل او عاجز شدند کہ بیارند سورتے حسین
مِنْ نُّوْرِهٖ كَيْدُ الْاَعْدَآءِ فِيْ لَهَبٍ ... مَا حُوْرِبَتْ قَطُّ اِلَّا عَادَ مِنْ حَرَبٍ

۸ از المشتقال

نہ تنہا از نور آن آیات جگر ہای دشمنان دین در سوزش اند … بلکہ دو تند آن آیات ہر گز در حالت احوال گر آنکہ با او نیا جنگ

أَعْدَى الأَعَادِي إِلَيْهَا مُلْقِي السَّلَمِ

دشمن ترین دشمنان بسوی آن آیات خواہندہ صلح را

بلکہ باز ماندہ اند از نظم او فصیحان عرب … عاجز از آوردن مثلش بلیغان در تعب

گشت از نورش دل اعدای دین پر از لہب … جنگ ناکردہ شدہ الا کہ باز ماند حرب

سخت تر دشمن بیاو خود آمدہ بحث و طلب

عاجز ہوئے فصیح بہی دیکہ اوسکا خوش نظام … اوس جیسے کب بلیغ کوئی کہہ سکے کلام

دشمن تمونکا جل گیا دیکہہ اوسکا نور تمام … منکر ہو الٹوائی کہ پہر دیکہ انتقام

کتنا تہا سخت آگے لگا کرنے خود سلام

نظر او سبہی سبہہ فصیحان گنگ کر دکہا یا … حرف اجہا عاجز ہوئے تو طے بلیغ بنا یا

دشمن سنے اوسکو قدر جو دتب اپنا جگر جلا یا … منکر کوئی نہ پایا ایسا دیکہہ وہ وقت رسوا یا

تو طے سخت مخالف ست خود صلح کرنے نوان آیا

أَبَانَ نِيَاقَتُهَا قُصْوَى مَدَارِكِهَا … لَمْ تَلْقَ عَنْ يَدِ أَمَاتِ لِخَائِضِهَا

ظاہر فرمود شناخت الفاظ او نہایت جاہای ادراک سامع … نہ دیدہ بحر بلند تبار آدم رونددہ در وازہ عیب جوی

قَدْ دَتْ فَصَاحَتُهَا عَنْ دَوِي مُنَاقِضِهَا … رَدَّتْ بَلَاغَتُهَا دَعْوَى مُعَارِضِهَا

شکست و نیز کرد فصاحت او جہای دوید مخالف را … رد کرد بلاغت آن آیات دعوئ معارضان آن آیات را

رَدَّ الْغَيُورِ يَدَ الْجَانِي عَنِ الْحُرَمِ

مانند رد کردن و در شکستہ دست خیانت کنندہ را از حرم و اثرہ

گرد ظاہر حسن نظمش نہایت حسن بیان … جز ندامت نیست حاصل از پئی اعدای آن

خصم را در گفتگو بگذاشت جای امتحان … رد بلاغت کرد دعوای معارض را چنان

از حرم زانسانکہ صاحب رشک دست خائنان

حسن کلام کا بہی ہوا معجزہ شمار … جو اوسمیں عیب جوئی کرے ہو وہ سخت خوار

تو ڑا فصاحت اوسکے نے میدان کارزار … رد دعوئ عدو بہی بلاغت سے اوسکے یار

جبا حرم ست غیرتے بدکو ہٹاے ما۔

اوسدی وکلمہ فصاحت نی کیا کہوڑے دوڑ بجہایے — عیب جوئی جوکرد او سدی آخر بجہون تایے

بندمخالف پر ہے ست سبھی کرو کہاے — ویکہہ بلاغت دشمن اوسد دعوی سٹھہ کے آیے

جینوین حرم تہون غیرت والا بدنون مار ہٹاے

ذَائِعَةٌ اُرْسِلَتْ لِلنَّاسِ مِنْ صَمَدٍ — هُدَاهُ يَصْفُو بِهِ الْاَرْوَاحُ مِنْ حَسَدٍ

این نعمتی ست از فرستاده شده ست برای مردمان ز حق تعالی — ہدایت او مصفی میگردند بسبب وی روحہا از حسد

كِلْمَاتُهَا كَنِظَامِ الدُّرِّ فِي عُقَدٍ — لَهَا مَعَانٍ كَمَوْجِ الْبَحْرِ فِي مَدَدٍ

کلمات وی مانند سفتن در دانہ بست در رشتہ ہا — قرآن آیات معنہاست مانند موج دریا در فزون یکی مر دیگرا

وَفَوْقَ جَوْهَرِهِ فِي الْحُسْنِ وَالْقِيَمِ

وبالاتر از جوہر آندریا در حسن وقیمتہا

نعمت ست این بہر مردم گشتہ نازل از خدا — وز ہدایش روحہا را از حسد بخشد شفا

لفظہا یش چون گہر گو سفتہ اند ر عقد ہا — ہست معنا یش چو موج بحر خود بی انتہا

لیک برتر از در دریاست در حسن و بہا

رحمت یہہ بہیجی حق نے پی جملہ مردمان — بخشے حسد سے روح کو کر ا ہتدا امان

کلمے ہین جیسے موتی کی لڑیان پر دنیان — دریا کی موج جیسے معانی ہین بیکران

برتر ہین لیک حسن ہین موتی سے او گران

لوکان کا انہہ نعمت وتری ہویا فضل خدائی — صاف حسد تہین روح نون کردی بخشے بہت صفائی

کلمے اوسدے جینوین پروکے موتیان لڑی بنائی — سٹی اوسدی وچ مدد کے جینوین موج دریائی

حسن تی قیمت وچ زیادہ موتیان تہون ایہہ پائے

تَعَطَّرَ الرُّوحُ مِنْ طِيبِ اَطَائِبِهَا — تَحَيَّرَ الْعَقْلُ مِنْ لُطْفِ عَجَائِبِهَا

خوشبو میشاید روح را از بوی خوش کلمات پاکیزه او — حیران میماند عقل را از پاکیزگی عجائبات وے

تَلَذَّذَ الْقَلْبُ مِنْ نَظْمِ اَوَائِبِهَا — فَمَا تُعَدُّ وَلَا تُحْصٰى عَجَائِبُهَا

لذت می بخشند دل را از نظم حروف باز آینده او — پس شمرده نمیشود وضبط کرده نمی شود امور عجیبه او

وَلَا تُسَامُ عَلَى الْإِكْثَارِ بِالسَّامِ

وخریداری کرده نمیشود آن عجائبات را بسیاری آنها بملالت

روح را سازد معطر بوئی آن مشک تتار ۔ عقل حیران از غرائبهاے او آمد بکار

قلب را لذت دہد تکرار حرفش بار بار ۔ نیست از بهر عجائبهای او حد وشمار

کی خریدارش ملال آرد ز کثرت زین بہار

روح اوسکے بوی خوش سے معطر معجب ہوا ۔ حیران کردی عقل کو پاکیزہ یہہ ادا

لذت ہو دلکو دونے تو جتنا پڑھے سوا ۔ گنتے مین آتے اوسکے عجائب نہین ذرا

ان بہتون سے ملول خریدار ہووے کیا

روح معطر اس تہون تہیو نکیا اگر مشک وعنبر دا ۔ لبہے رمز عجائب اوسدے عقل نہ اتہے سر دا

لذت بخشے دل نون جان جہان اوسنون قاری پڑدا ۔ گنئے عجائب عجائب اوسدے انت نہ حد وحصر دا

جیتے دیکہہ خریدار اوسدا کدے ملال نکردا

عَشِقْتُ نَغْمَةَ قَارِيهَا فَظَلْتُ لَهُ ۔ فَهَيَّجَتْ شَجَنِي شَوْقًا فَجُلْتُ لَهُ

عاشق شدم نغمہ خوانندہ اورا پس حد مشتاق شدم برای او ۔ پس برانگیخت احزان من از روی شوق پس جولان نمودم برای

بَلَابِلُ الشَّوْقِ أَبْلَانِي فَحُلْتُ لَهُ ۔ قَرَّتْ بِهَا عَيْنُ قَارِيهَا فَقُلْتُ لَهُ

بلابلہاے شوق فرسودہ ساختم از ہمہ حالت پس متغیر شدہ برای ذوق او ۔ روشن شد بسبب تلاوت او چشم خوانندہ ولپس گفتم او را

لَقَدْ ظَفِرْتَ بِحَبْلِ اللهِ فَاعْتَصِمِ

البتہ بتحقیق بہرور شدی برسن وصال خدا تعالی پس بچنگ زن بہ او

نغمہ قاری شنیدم دی چو زمن رفت ہوش ۔ شوقہا غالب شدہ چون کردم آن آواز گوش

ہمچو بلبل مست گشتم گفتمش ای مرد کوش ۔ مرد شد حسن چشم بد و گفتم ورا بادات نوش

رشتہ وصل خدا بدست این ز من منشین خموش

سنتا تہا مین جو پڑہتا تہا قاری خوب سنوا ۔ لذت سے شوق غلبہ کیا مست ہو گیا

اوسکے طرف مین دیکہکے قربان ہون کہا ۔ ٹہنڈی ہے تیری آنکہہ خوشحال ہے لگا

وصل خدا کا رشتہ تیرے ہاتہہ پکڑ جا

سن آواز قاری دا مینون ہویا شوق سوایا
ہجر کے بہاہ اندر دی شوقون اکہیان نیر وہایا

ہویا بتیا محبت کولون اوسنون کول بٹہایا
قاری دی اکہ ٹہنڈی ہو او سنون آکہہ سنایا

پکڑ ایہہ رسا وصل خدا دا ہتہہ جے تیرے آیا

أَعْطَاكَ رَبِّي مَالَمْ تُحْصَ مِنْ حَسَنٍ
فَإِنْ تُدَاوِمْ بِآدَابِ قِرَاءَتِهَا

داده نرا پروردگار من آنچه که در شمار نمی آید از نکوئیها
پس اگر لازم گیری با دبہای قراءت خواندن او را

لَقَدْ فَلَحْتَ بِهَا فِي النَّشْأَتَيْنِ إِذَا
إِنْ تَتْلُهَا خِيفَةً مِنْ حَرِّ نَارِ لَظَى

البتہ رستگار آئی از طفیل او اندر دو جہان اکنون
اگر بخوانی آن آیات را از ترس گرمی آتش دوزخ

أَطْفَأْتَ حَرَّ لَظَى مِنْ وِرْدِهَا الشَّبِمِ
فرو کشتی گرمی دوزخ را از آب آن آیات تہا که سرد ست

داد حقت نیکوئیہا کہ نا ید در شمار
گر ورا خوانی با آداب قراءت روزگار

در دو عالم از طفیلش بیشک آئی رستگار
گر ورا خوانی ز بیم دوزخ و آن گرم نار

باز کشتی آتشش زین آب سرد و خوشگوار

حقنے وہ خوبیان دین تجہے جو نہون شمار
لازم ادب سے پڑہنا جو پکڑی تو اوسکا یار

دونوں جہان میں اوسکی بدولت ہو رستگار
بیگا اگر تو پڑہتا اسے بہر بیم نار

دیگا بجہا وہ پانی جو اوس کا ہے خوشگوار

خوبی حقنے اجیہی بخشی تدہی گنے نجانے
جیکر اوسنون پڑہدا [illegible] ادب بہ [illegible]

دوہان جہانان واسطے اوسدے تون جہٹکارا پانے
ڈر دوزخ دی آگ تہین پڑہ [illegible]

سرد دوزخ نون پانی ٹہنڈا اوسدا کر وکہانی

طُوبَى لِدَارِسِهِ قَدْ طَابَ فُوهُ بِهِ
فِي الْحَشْرِ وَالنَّشْرِ حَقًّا عَزَّ دُوهُ بِهِ

خوشخبری است برا خوانندہ او تحقیق پاکیزہ شد دہن بہ برکت قرآن
در حشر و نشر تحقیق خواہند دانست او را لسبب عزت و آن

فَمَنْ يُلَازِمُ دَرْسَهُ تَوَجَّهُوا بِهِ
كَأَنَّمَا الْحَوْضُ تَبْيَضُّ الْوُجُوهُ بِهِ

پس آنکس که لازم گیرد خواندن او را تاج خواہند نہاد بر سرش ببرکت قرآن
گویا که آن آیات الحرکہ حوض کوثر است کہ سفید میگردند رویہا

مِنَ الْعُصَاةِ وَقَدْ جَاؤُوهُ كَالْحُمَمِ

از عاصیان و در حالیکه آمدند آن عاصیان بر حوض مانند انگشته اند

حافظش را صد بشارت گشت پاک او را دهان   قدر او در حشر از رفعت بدانند این و آن
هر که لازم گیر داو را تاجور شد چون شهان   هست گویا حوض قرآن رو سفید آیند زان

عاصیان پس زانکه با رنگ سیه رفته دران

مژده ہو پڑھنی والے کو منہہ پاک اوس سے ہو   اوسکے طفیل حشر مین پائیگا آبرو
دایم پڑھے تو تاج رکھے سر پہ حشر کو   گویا ہے حوض ہوتے ہین اوس سے سفید رو

سب مجرمون کے کوئلے سے پاس لائے جو

ہو مبارک پڑھنوالی پاک مونہہ اوس سے ہووے   عظمت نال نجاپے جڈون محشر وچ کہلووے
تاج وسیس جو ہمیشہ اوسنون پڑھ پڑھ رووے   گویا اوہو حوض منو رعاصیان دا مونہہ دہووے

تاں گرد کہاوے کالیان آئی جاوسوچ یو وے

وَكَالْقَسِيمِ لِرَوْحِ الْوَصْلِ عَاجِلَةً   وَكَالْهُدَاءِ الْفَوْزِ الْحَقِّ هَرْوَلَةً
و مانند مت ... بر راحت وصل بجلدی   و مانند راه نماننده است برای دریافت حق شتابان
وَكَالدَّلِيلِ لِنَيْلِ الْخُلْدِ مَنْزِلَةً   وَكَالصِّرَاطِ وَكَالْمِيزَانِ مَعْدِلَةً
و مانند راهنما است برای رسیدن منازل خلد بهشت   و مانند صراط است و همچون میزان است در عدل کردن

فَالْقِسْطُ فِي غَيْرِهَا لِلنَّاسِ لَمْ يَقُمِ

پس عدل از غیر ایشان در میان مردم رواج نخواهد یافت

همچو قاید رهبر وصل حضرت مولاعیان   همچو هادی سوی او حق شتابان و دوان
همچو رهبر کو رساند سوی ماوی و جنان   چون صراط همچو میزان ان بعدل امتنان

عدل قایم غیر ازینها نیست بہر مردمان

گویا کہ بانٹتا ہے نعیم وصال کا   گویا کہ راہ حق کا دکہاتا ہے جلد سا
گویا بہشت جانیکو ہے راہبر ملا   میزان اور صراط سا ہے عدل مین بجا

عدل اوس بغیر خلق مین ... نہیں ہوا

نعمت وصل دی وچ محبان دی وہو ونڈو کہائی   راہ خدا دا تیرت وکہا کر شوقون پکڑ دورائی

نعمت خلد دی نوں اوہ رہبر او یک جا بنجانے ... مثل وداوہ تے مینہ اندی بن عدل اندی وچ سوائے

سوا انہاندی وچ لوکاں ندی عدل نہ ہرگز آئے

لَهَا غَرَائِبُ لَيْسَ الْعَقْلُ يُحْصِيهَا ... يَلِذُّ فَهْمُ الْمَعَانِي مَنْ يُكَرِّرُهَا

در آنہا ایناہا بیانی اند کہ عقل شمار نمی تواند کرد آنہا را ... لذت میابد بفہمید معانی بشد آنکسیکہ تکرار می نماید آن آیات

يُحَارُ فِي نَظْمِهَا مَنْ رَاحَ يُبْصِرُهَا ... لَا تَعْجَبَنَّ لِحَسُودٍ رَاحَ يُنْكِرُهَا

حیران کردہ میشود در نظم کلام آن آنکسی کہ ببیند او را باحل ... تعجب مکن از حسود کہ بدسد ست و حالانکہ منکر آن آیات ست

تَجَاهُلًا وَهُوَ عَيْنُ الْحَاذِقِ الْفَهِمِ

از جہت تجاہل نمودن حالانکہ او بعینہٖ زیرک ست بہت دانندہ ست

کی کند حصر عجائبہای او عقل سلیم ... قاریش از فہم معنی لذتے یابد عظیم

میکند بیندہ را حیران این در نظیم ... منکر اند ر منکر او از تعجب کان سقیم

از تجاہل ہر دانکارش اگر باشد فہیم

اعجوبی اوسکے عقل نہیں سکتی کر شمار ... لذت سمجھ معانی کی جو پڑھے ہزار

حیران ہو حسن نظم سے اوسکے فصیح یار ... منکر تعجب اوسکا جو منکر ہو کوئے خوار

جہل اپنے سے اگرچہ ہو دانا و ہوشیار

لہن کولوں ہن عجائب و سدے بہت سوائی ... فہم معانی لذت لبھتے وچ تکرار و کہائے

نظم عجائب دیکھنے والے جا حیران بنائے ... نہیں تعجب حاسد او سد انسکر ہو جو آئے

جہل کولوں ٹورے وچ جہاندی ہینے عقل کمائے

قَدْ يَغْتَبُ الْجَارُ خَيْرَ النَّاسِ مِنْ حَسَدٍ ... قَدْ يُبْغِضُ الشَّخْصُ عَيْنَ الْفَرَحِ مِنْ كَمَدٍ

گاہی غیبت میکند ہمسایہ بہترین مردم را بسبب جوش حسد ... بیشک بغض میدارد شخصی نہایت خوشی را از سبب غلبہ درد

لَا يَنْظُرُ الْبُلْهُ غَيْرَ الْعَيْبِ مِنْ أَحَدٍ ... قَدْ تُنْكِرُ الْعَيْنُ ضَوْءَ الشَّمْسِ مِنْ رَمَدٍ

نمی بیند مردم کج فہم سوای عیب از ہیچ کسی ... تحقیق انکار مینماید چشم روشنی آفتاب را بسبب درد گرفتن

وَيُنْكِرُ الْفَمُ طَعْمَ الْمَاءِ مِنْ سَقَمٍ

وانکار میکند دہان مزہ آب را بسبب بیماری

از حسد سازد گله همسایه نیکو خلق را ... خود گرفتار مرض مبغوض داند فرحبا
ننگرد سفله جز از عیب جهان سرتا بپا ... نور خورشید از رمد در چشم باشد بدنما

می نماید آب شیرین تلخ از مرض و بلا

ہمسایہ بھی حسد سے کرے نیک کا گلہ ... سکتا نہیں وہ دیکھ خوشی ہو جو دل جلا
احمق جہان سے دیکھے ہی کیا عیب کے سوا ... لگتا رمد سے بد ہے یہ خورشید کا ضیا

پانی ہو میٹھا تلخ لگے مرض سے بُرا

حسد دی ماری کرے ہمسایہ نیک دے ہی بربادے ... خوشی نوں دیکھ نہ سگدا جسپر بڑی مصیبت آئے
لگدی بڑی کمینی تائنیں اچھے گل پرائے ... اکّھ نوں درد تنہیں ہوون بھاوی سورج دے روشنائے

مٹھا پانی مرض والے نوں موہنہ دے تلخائے

یَامَنْ اَمَدَّ لِبَذْلِ الْخَیْرِ رَاحَتَهٗ ... یَامَنْ اَشَاعَ لِمَنْ یَرْجُوْ شَفَاعَتَهٗ
ای آنکه دراز فرموده برای خرج کردن لها کف دست مبارک خود را ... ای آنکسیکه عام فرموده برای کسیکه امید نماید بخشش خود را
یَامَنْ تَبَدّٰی لِعُشَّاقِهٖ مَلَاحَتَهٗ ... یَاخَیْرَ مَنْ یَمَّمَ الْعَافُوْنَ سَاحَتَهٗ
ای آنکسیکه ظاهر فرموده برای عاشقان خود نیکویی با صورت خویش را ... ای بهترین کسانیکه قصد کرده طالبان احسان فضای مبارک او شان را

سَعْیًا وَفَوْقَ مُتُوْنِ الْاَیْنُقِ الرُّسُمِ
در حالیکه دوانند پیاده و در حالیکه سوار اند بر پشت ماده شتران انزلنند

ای نموده دست خویش از بهر بخششها دراز ... ای در فیض و کرم برای اہل حاجت کرده باز
ای جبین دلکشایت قبله اہل نیاز ... ای ہی کامد به پیشش صحن تو محتاج باز

یا پیاده نیز بر پشت شترها سوے او از

ای وہ کہ بذل مال ہے دنیا تیرا کام ... ای وہ امیدواروں کو تیرا ہے فیض عام
ای وہ کہ حسن تیرے لیے عاشق ہوئی تمام ... ای وہ کہ جلد آتے ہیں محتاج سنکے نام

دوڑے ہوئی سوار بھی اونٹوں پہ شاد کام

ایہہ اوہ کوئی جو مال دینے بانہہ دراز فرمایا ... کوئی امید کرے تیرے تھیں گیا نہیں اجایا
ایہہ وہ کوئی جو حسن تیرے دی جگ وچ شور مچایا ... ایہہ خینگا خلق دا جود تیری سببہ سوالی آیا

یا پیاده نی داچیان اوپر جو کردیان بند به سو یا

وَمَنْ هُوَ الدَّوْلَةُ الْبُشْرىٰ لِمُفْتَقِرٍ

وای آنکه او دولت خوشخبری دنبعده است برای فقیر حاجت مند

وَمَنْ هُوَ النُّصْرَةُ الْعُلْيَا لِمُنْتَصِرٍ

وای آنکه او تائید فتح آسمانی است برای بر یابی گیرنده مدد

وَمَنْ هُوَ الْغَايَةُ الْقُصْوىٰ لِمُنْتَظِرٍ

وای آنکه او نهایت مقصود عالی است برای انتظار کشنده

وَمَنْ هُوَ الْآيَةُ الْكُبْرىٰ لِمُعْتَبِرٍ

وای آنکه او است آیت کبری برای عبرت گیرنده صلی اللہ علیہ وسلم

وَمَنْ هُوَ النِّعْمَةُ الْعُظْمىٰ لِمُغْتَنِمِ

وای بهتر کسیکه او است صلی اللہ علیہ وسلم دولت بزرگ برای آنکسیکه او را غنیمت شمارد

ایکو دولت به محتاجان تونی مژده رسان

وزینی یاری طلب فتح سماوی زامتنان

دیگر بستی مقصد اعلیٰ برای طالبان

وی برای معتبر ذات تو اعجازی کلان

وی برای مغتنم تو نعمت عظمیٰ عیان

ای ذات تیری دولت خوش بهر سائلان

یاری طلب کیواسطے تائید آسمان

ای حسن تیرا غایت مقصود عاشقان

ای معتبر کیواسطے تو آیت کلان

وی مغتنم کیواسطے تو نعمت گران

ای فقیر دی کارن تونهین دولت فیض رسانی

یاری منگن والی کیتے فتح تو ہین آسمانے

عاشقان کیتے غایت مطلب تو نهین جان جہانی

واسطے اعتبار کرندی دے تو ہین وڈی نشانی

واسطے نٹن والے دی تو نعمت وڈی آسانی

لَمَّا دَعَاكَ إِلَيْهِ الْحَقُّ مِنْ كَرَمٍ

هرگاه که بخواند سوی خویش ترا حضرت حق از سبب کرم عام خویش صلعم

أَعْطَاكَ مَا كَلَّ عَنْهُ الْوَهْمُ مِنْ نِعَمٍ

عطا فرمود شما را آنچیزی از نعمتها که حیران است وهم در ادراک آنها

جَمْعُ الْمَلَائِكِ قَدْ صَحِبُوكَ كَالْخَدَمِ

جماعت فرشتگان گردیده شما را صلی اللہ علیہ وسلم همراه مانند خدمتگاران

سَرَيْتَ مِنْ حَرَمٍ لَيْلًا إِلَى حَرَمٍ

سیر فرمود از حرم مکه در شب تا حرم بیت المقدس

كَمَا سَرَى الْبَدْرُ فِي دَاجٍ مِنَ الظُّلَمِ

مانند شب رفتن ماه چهاردهم در شب تاریک از تاریکیها

خواند سوی خود ترا چون ایزد از کرم

با تو بخشید آنچه اندر وهم ناید از نعم

قدسیان گشتہ دوان اندر رکابت چون خدم
سیر کردی از حرم در شب عجب سوئے حرم

ہمچنانکہ سیر بدر اندر شب تار سے ظلم

حق نے بلایا اپنے طرف تجھکو کر کرم
آئین نہ وہم مین جو تجھے وہ دئین نعم

خادم کیطرح ساتھہ ملک ساری تھی بہم
ایک حرم سے سیر کیا شب کو تا حرم

جیا ہو سیر چاند کا راتو مین ایکدم

جد حق نے کرم تھین تجہ کون اپنے طرف بلایا
اوہ تجہہ دتس لطفون تیون وچ شمار نہ آیا

نوکران دنگ فرشتہ دوڑ ان توں ہو آسدا یا
حرم مکے تھون اقصیٰ تا نین راتین سیر کرایا

جیون رات اندھیری وچ چاند نون پکڑ چلایا

وَصَلْتَ بِاللهِ مِنْ اَفْضَالِهٖ صِلَةً
سَاقُوْا اِلَيْكَ مِنَ الْفِرْدَوْسِ رَاحِلَةً

واصل گشتی باحق از افضال او اتصال بزرگ
راندند بسوی شما از جنت الفردوس سواری براق صلے اللہ علیہ وآلہ واصحابہ وسلم

مَرَّ الْبُرَاقُ عَنِ الْاَفْلَاكِ عَاجِلَةً
وَبِتَّ تَرْتَقِيْ اِلٰى اَنْ نِلْتَ مَنْزِلَةً

بگذشت براق از ہمہ آسمان ہا بجلدی تمام
وشب گذراندی کہ سیر میرفتی بالا تا آنکہ یافتی رتبہ را صلی اللہ علیہ وسلم

مِنْ قَابَ قَوْسَيْنِ لَمْ تُدْرَكْ وَلَمْ تُرَمِ

از مقدار دو کمان منزلی کہ ادراک کردہ نشود وطلب نمیشود آن منزل را

یافتی از فضل خود با ذات حق وصلی عجب
بہرت آوردند از جنت براقی را بشب

از فلک بگذشتہ مرکب ہمچو برق اندر عجب
رفتہ بالا بجدی یافتی فضل وقرب

ہمچو قرب دو کمان بی درک گشت و بی طلب

ذات خدا سے فضل سے واصل تو جا ہوا
لائی براق خلد سے اسواری کو تیرا

گذرا براق چرخون سی جلدی مین جون ہوا
ایسا ہوا بلند کہ پایا ہے تو نے جا

قرب کمانون سے نہ سمجھہ لے نہ ماسنگے جا

واصل نال خدا دی ہویون فضل خدا دکھائی
تیری کارن جنت تھین اک عجب براق لیائی

گذری جلد آسمانان کولون جان او پر قدم او ٹھائے
جہڈا اگیون بلند تو اتنا تا اوہ رتبہ پائے

قرب کمانان کولون ناکوئی لہند انا اوت منگیا جائی

قَدْ أَوْصَلَتْكَ مَوَاهِبُ الْعَطَاءِ بِهَا
بدرستی رسانیده ترا موہبت ہا بخشش حقتعالی بدان مقام

قَدْ خَصَّكَ اللّٰهُ فِي كَشْفِ الْغِطَاءِ بِهَا
تحقیق خاص فرمود ترا حقتعالی بکشادن پرده دران محل بزرگ

وَفُزْتَ حَقًّا بِإِنْعَامِ اللِّقَاءِ بِهَا
وفایز گشتی بتحقیق بنعمتہا لقای حقتعالی بدان موضعی

وَقَدَّمَتْكَ جَمِيعُ الْأَنْبِيَاءِ بِهَا
ومقدم ساخته ترا ہمه پیغمبران بسبب آن منزلت

وَالرُّسُلِ تَقْدِيمَ مَخْدُومٍ عَلَى خَدَمِ
وہمه رسولان ہمچون مقدم ساختن مخدوم کرده شده بر خدمت کنندگان

کرده واصل باخودت ایزد ز انعام و عطا
یافتی تحقیق ازداد ار تشریف لقا

خاص فرمودت درین انعام باکشف غطا
پیشوایت برگزیده جمله قوم انبیا

هم رسل مانند تقدیم شہی بر بندها

پہنچا دیا ہی حقنے عطا سے تجھے وہان
دولت لقا کی تجھکو ملی مفت رائیگان

حقنے کیا ہی خاص تجھے وصل دی نہان
آگے تہی آپ پیچھے تہی سب انبیا روان

جون آگے ہو شہنشه و پیچھے خدم دوان

بخششان حقدیان تینون سڈ. کی اوتہی جا پہنچایا
انعام لقا خدادا تینے خوش ہو کے پیشک پایا

خاص کیتا تینون رب نے او تہان پرده کہولکیا
سبهه نبیان نے رسولان تینون انہے اگی لایا

جینوین بادشہان نون اسکے اگے گردی خدم و رعایا

مَشَوْا فَقَدْ أَمَّكَ سَيَّرْتَ الْبُرَاقَ بِهِمْ
رفتند پیش تو پیاده وراندی تو براق راسواره با ایشان

أُسْرِيتَ حَتَّى تَسَابَقَتِ الْوِثَاقَ بِهِمْ
سیر کرانده شدی تا بجدیکه سبقت بردی برایشان در جای رسیدن

وَسُقْتَ حَتَّى تَجَاوَزْتَ الْمَسَاقَ بِهِمْ
وراندی مرکب را تا بجدیکه بگذاشتی جای راندن را با ایشان

وَأَنْتَ تَخْتَرِقُ السَّبْعَ الطِّبَاقَ بِهِمْ
وتو می پاره کردی هفت طبق آسمان را از میان ایشان

فِي مَوْكِبٍ كُنْتَ فِيهِ صَاحِبَ الْعَلَمِ
در جمعی عظیم از ایشان که بود دران موکب صاحب نشان

پیش تو جمله پیاده تو سواره بر بر اق
رانده خوش تا که بگذشتی تو از حد مساق

سیر کردی تا که سبقت برده اند رو ثاق
زود بگذشتی زنه اطباق این نیلی رواق

در سپاہی کہ بدی صاحب نشان وطمطراق

آگے پیادی سب تہی تو تہا راکب براق
کرتا ہوا تو سیر و نہین پہنچا جا وثاق

مرکب چلاکے قطع کیا تو نے سب مساق
طی کر گیا تو چرخ کے جملہ جو تہے طباق

لشکر سے جنہین تیری نشان کا تہا طمطراق

اگے تیری سبہہ پیادے تو براق چلایا
سیر کرنیدیان لامکان پر تینون رب پہنچایا

حد چلانون تہین تون لنگہیا رتبہ قرب دا پایا
سبہہ آسمانان جیہڑے اوپر تون ہین جلد سدہایا

لشکر وچ سے جہنڈا تیرا تیبرا قد رسوایا

تَرَكْتَ فِي السَّيْرِ مَا صَحِبُوكَ مِنْ رُفَقٍ
وَجُزْتَ وَحْدَكَ مِثْلَ الشَّمْسِ فِي أُفُقِ

بگذاشتی در سیر تکسانی را کہ ہمراہ تو بودند از رفیقان
وگذشتی تنہا مانند خورشید در کرانہ آسمان

رَقِيتَ فِي مَوْعِدِ اللُّقْيَا بِمُسْتَرَقٍ
حَتَّى إِذَا لَمْ تَدَعْ شَأْوًا لِمُسْتَبِقٍ

بالا رفتی در مکان وعدہ دیدار تا حد بلندی
تا آن وقتی کہ فرو نگذاشتی پیش شدن از برای پیش شوندہ

مِنَ الدُّنُوِّ وَلَا مَرْقًى لِمُسْتَنِمِ

از جہت نزدیک شدن بدانجا و نگذاشتی بالائی برای بالا روندہ

ہمراہ ہرایک فلک بگذاشتی در رہ روان
بر اُفق چون مہر تنہا تاختی نور افگنان

رفتہ بر موعد دیدار بالا خوش چنان
تا فرو نگذاشتی پیشی پی پیشی کنان

ہیچ از قرب و نہ بالای پئے بالا روان

رستے مین چہوڑ سبکو تو جا پہنچا لامکان
تنہا برنگ خور کے کئے قطع آسمان

جا پہنچا جای قرب و تعلی مین تو وہان
چہوڑے نہ جای قرب کے اور نیکی درمیان

پیشی مین اور بلندی مین چہوڑا نہ کچہ نشان

راہ دی اندر سنگہ گیون تون اپنی ساتہی سارے
سورج وانگون گذر کیتا تون کہلا چرخ کنارے

اوہ بلندی پائی تون نی جتہنے کم سنواری
قرب دی اندر جا ہور اندی تدہہ نجہدی پیارے

اونچی و نیچی والی کیتے چہد بیا کچہہ نان باری

بِنِعْمَةِ الْوَصْلِ فَرْدًا صِرْتَ مُسْتَلِذًا
وَصَلْتَ شَأْوًا أَبَدَ نَيْكِهِ لَمْ يَصِلْ مُنْفِذُ

بنعمت وصال تنہا گشتی لذت یابندہ صلی اللہ علیک وعلی آلک واصحابک وسلم

زُفِعتَ حتّٰی لکُلِّ صِرتَ مُستَنبِذ

بلند کردہ شدی تا بجدیکہ مرجملہ عالم را گشتی پس پشت افگندہ

رسیدہ جائیکہ بادراک آنمکان نمیرسد نفوذکنندہ

خَفَضتَ کُلَّ مَکَانٍ بِالاِضَافَۃِ اِذٰ

پست فرمودی ہر مکانرا بقیاس آنمقام کہ یافتی تا وقتیکہ

نُودِیتَ بِالرَّفعِ مِثلَ المُفرَدِ العَلَمِ

ندا کردہ شدی بہ بلند ساختن مثل بلند کردن یگانہ راکہ مشہور عالم است

یافتی از وصل تنہا التذاذ و نعم

رفتہ بالا و پس افگندہ جملہ خدم

دیدہ جائی کہ درک او محال ست از فہم

پست کردی ہر مکانرا با اضافت زان حرم

خواندہ چون گشتی برفعت ہمچو مفرد از علم

خوانِ وصال سے تجھے تنہا ہی حظ ملا

پہنچا جہاں کو اونچا تو اتنا وہاں ہوا

پہنچا وہاں کہ عقل ہے جہاں کی نارسا

پہنچا جو تہا مکان اضافت سے کر دیا

مفرد علم سا رفع سے تجھکو بُلا لیا

نعمت وصل دی تہین اکیلا تونے حظ اوٹھایا

پتہ دی جاپہچی سبھہ نون ستیا اتنا رتبہ پایا

جتہے وہم نہ پہنچی ہرگز اوتہے قدم ٹکایا

ہر مکان نون اوسدی نسبت نیوان کر وکہایا

وانگن مشہور یگانی اوچیا تینون جدہہ بلایا

وَصَلتَ شَاْوًا عَلَی عَن مَوصِلِ البَشَرِ

رسیدہ جائی کہ برتر ست از رسیدن آدمیان

مَلحَالَ مِن حُجُبٍ رُفِعَت عَنِ البَصَرِ

آنچہ درمیان بود ند از حجابہا برداشتہ شدند از چشم

رَاَیتَ مَن جَلَّ عَن وَصفٍ وَعَن خَبَرٍ

دیدہ ذاتی راکہ برترست از وصف کردن و از خبر دادن

کَیمَا تَفُوزَ بِوَصلٍ اَیِّ مُستَتِرٍ

تا آنکہ بہرور شدی بوصال کدام وصال کہ کامل ست با ستار

عَنِ العُیُونِ وَسِرٍّ اَیِّ مُکتَتِمٍ

از چشمہا و رازی عظیم الشان کدام راز کہ کامل ست در کتمان

رفتہ جائیکہ بالا ہست از وہم جہان

آنچہ بود از پردہ ہا برداشتہ شد از میان

دیدہ آنرا کہ بیرون ست از وہم و بیان

تا شوی فایز بہ وصلی وہ چہ وصلی بس نہان

از نگاہ و دیدہ رازی چہ رازی بے نشان

بہ پنجابی

پہنچا ہی تو وہان کہ نہین پہنچا کوئی وہان
اوٹھوائے سب نظر سی جو پردی تھے درمیان
دیکہا او سے کہ وصف سی برتر ہی اور بیان
تا پہنچی جاکے وصل کو کیا وصل بن نہان

آنکہون سی دیکہا راز کو کیا راز بے نشان

جتنی بہتوان آدمیان تہین اوہ بلند مکانی
اوٹھہ گئے جو پردی آہے حایل درمیانی
وٹھوا او سنون جو بہت سی اونچا کنوان خبر بیانی
تا وصال دتہیو ہی کیہا ہنت وصال نہانی

انکہیان تہین اتے راز جتو ہی کہیا بی نشانی

أَعْطِيتَ مَاجَلَّ عَنْ وَصْفٍ وَعَنْ دَرَكٍ
داده شدی آنچیزیرا که برتر است از وصف و از ادراک
وَصَلْتَ مَا لَمْ يَصِلْ مَخْصٌ مِنْ مَلَكٍ
رسیدهٔ آنجاکه نرسیده آنجا کسی خاص از فرشتهٔ ملک
مَضَيْتَ كَالْبَرْقِ مِنْ عَرْشٍ وَمِنْ فَلَكٍ
گذشتی مانند برق جہنده از عرش و از آسمانہا
فَخُرْتَ كُلَّ فَخَارٍ غَيْرَ مُشْتَرَكٍ
پس حاصل کردی فخر هر چیز را که فخر کرده شود بدو که نیست اشتراک در وی

وَجُزْتَ كُلَّ مَقَامٍ غَيْرَ مُزْدَحَمٍ
بگذشتی هر مقامی را که نیست در وی انبوهی کرده شده

داده گشتی آنچه بالا است از ادراک بیان
رفته جای که آنجا کس نرفت از قدسیان
از فلک و ز عرش بگذشتی تو چون برق جہان
فخرہا دیدی بری از اشتراک این و آن

تنزل انبوه بگذشتی تو شادا ز هر مکان

برتر جو وہم و درک سی تہا وہ دیا گیا
پہنچا وہان جہان کہ فرشتونکا پر جلا
عرش اور فلک سی برق کے مانند تو چلا
ہر فخر تجہکو بے خلش غیر کے ملا

تنہا تو ہر مکان سے خوش گذرا بر ملا

اوہ تجہہ ملیا تینون وتہان وصفون بہت سوایا
پہتون وتہان کوئی فرشتہ اوتہان سول نہ آیا
بجلی وانگون عرش و فلک تہین جلدی لنگ سدہایا
سبہو فخر توان لدہا کلہیان کوئی شریک پایا

ہر مکان تہین کہلا لنگہیون ناہا غیر داسایا

وَتَمَّ أَقْسَامُ مَا حُيِّيتَ مِنْ رُتَبٍ
و تمام گردید قسمہای چیزی داده شده بشما از مرتب گونہبا
وَدَقَّ أَنْوَاعُ مَا أُولِيتَ مِنْ نِعَمٍ
و باریک است انواع چیزیکه بخشش شما کرده شده از نعمتہای

وَجَدَّ أَصْنَافُ مَا أُدْنِيتَ مِنْ قُرَبٍ — وَجَلَّ مِقْدَارُ مَا أُوتِيتَ مِنْ رُتَبٍ

وبزرگ ست اصناف چیزیکه نزدیک کرده شده تو آن از قربها — وبلند قدر ست چیزیکه والی کرده شده شمار آ از مرتبه ها

وَعَزَّ إِدْرَاكُ مَا أُولِيتَ مِنْ نِعَمٍ

وقریب نیست رسیدن جن و انس و تمام موجودات چیزیرا که داده شده و اید شما از نعمتها

شد تمام آنچه بتو گفتند نوع مرحبا — هست باریک آنچه داده شد بتو از تحفه ها

پس بزرگ ست از حد وصف و بیان قرب شما — عالی از قدر ست رتبه کو شده باتو عطا

برتر از ادراک برتو هست انعام خدا

جو مرحبا تجھی تھی وه تجھکو ملی تمام — نازک وه تحفه هین جو دئی حقنے تجھکو عام

جو قرب آپکا هی بلند اوسکا هی مقام — عالی وه رتبے هین جو هوئے تجھیه اختتام

نادر هی درک سے جو کیا حق نے احترام

تمام کہتی حقنی فضلون تینون آکهه سنائے — بهت عجایب تحفے تینون لطفون حق تہین آئے

قرب بهت اوه خاصے رب دے جو نون دتهان پائے — رتبے بهت بزرگ جو مولا دنهان تدهی بخش فرمائے

نعمتان لهن کنون اوه باهر جو حقنے قدر ودهائے

الْكُفْرُ لَمَّا جَنَى فِي أَنْ يَغِضَّ لَنَا — بَعَثَ الْإِلَٰهُ الْهُدَىٰ كَيْ يَطْمَئِنَّ لَنَا

کفر هرگاه که جنایت نمود درین امر که رنج رساند مارا — فرستاد حقتعالی هدایت را تا اطمینان بخشد به ما

فَاسْعَوْا الْمَرْضَاةَ عَدُوًّا كَيْ يَجِنَّ لَنَا — بُشْرَىٰ لَنَا مَعْشَرَ الْإِسْلَامِ إِنَّ لَنَا

پس بدوید سوی رضای او تعالی تا رحم آورد بر ما — خرده ست برای ما گروه اسلام تحقیق همین ست که مارا

مِنَ الْعِنَايَةِ رُكْنًا غَيْرَ مُنْهَدِمِ

از عنایت حق جای ست محکم که نیست خراب شونده

کفر شد چون در پی این کو دهد مارا عذاب — دین فرستاد از عنایت حق برای ما شتاب

تا که رحم آید پس بپوئید سوی آن جناب — ای گروه مؤمنان مارا بشارت کز ثواب

هست جا از لطف ایزد کو نخواهد شد خراب

غالب جا نپه کفر کا اندهیرا جب هوا — حق نے رسول بهیج دکھایا ره هدا

بہ۷۱ہو

چاہو او سیکو رحم کرے تب تا خدا　　ای مومنو بشارہ ہمین حق نے دیدیا

اپنے کرم سے رکن جو قایم رہے سدا

رنج دتا جد ہہ کفر نے سانون اکے اللہ بیر مجایا　　راہ ہدایت بہیج پیغمبر حق نے آسان وی کہایا

اوسدی طرف کر وسبہ زاری تا ہو رحم سوایا　　ہو بشارت مومنو خفنے سانون چاوڈوایا

ہک عنایت اپنے واجو کدی نجا سے ڈہایا

نَرْجُو النَّجَاتَ بِحَشْرٍ مِنْ شَفَاعَتِهِ　　فِي النَّشْأَتَيْنِ فَلَحْنَا مِنْ تُبَاعَتِهِ

امید میدارم نجات را فردای حشر بسبب شفاعت شان　　اندر ہر دو جہان رستگی رشدیم بسبب متابعت حضرت شان

أُنْظُرْ إِلَى مَا وَصَلْنَا مِنْ لِطَاعَتِهِ　　لَمَّا دَعَى اللّٰهُ دَاعِينَا لِطَاعَتِهِ

ببین بسوی ہر چہ نعمتہا رسیدیم از فرمانبرداری شان　　ہرگاہ کہ خواند حقتعالی خوانندۂ ما را از برای بندگی او

بِأَكْرَمِ الرُّسُلِ كُنَّا أَكْرَمَ الْأُمَمِ

بہ بہترین پیغمبران باشیم ما نیز بہترین امتہا

از شفاعت در حشر داریم امید نجا　　رستگار از تبع او آئیم اندر دو سرا

خوش رسیدیم از اطاعتہای امر شتا کجا　　داعی ما را لطاعت چونکہ فرمودہ خدا

اکرم رسل ست اکرم از امم باشیم ما

امید ہے حشر اوہی وہ شافع ہو کل ہمین　　دونو جہان ہمین ملین جو پیروے کرین

دیکہہ اوسکی پیروی مین ملے کیا ہین دولتین　　داعی ہما ۔ یکو جو کہا رب خافقین

اکرم رسل کا وہ جب ہم اکرم امم کے ہین

ہے امید شفاعت کرکے بخشے کل بنا ہان　　کر متابعت اوسدی جہتی آسان دو جہان درگاہان

مینا اسین فرمان جدہ اوسدا درجہ تہیا او تہاہان　　نبی سادی نون جدہ حق نے کرکے کرم نگاہان

اکرم رسل بنایا کیتا اکرم امم اسا نمان

جَمَاعَةُ الْكُفْرِ قَدْ ضَعُفَتْ لِقُوَّتِهِ　　نُكِسَتْ رُؤُسُ صَنَادِيدِ لِشَوْكَتِهِ

گروہ کفر تحقیق سست گردید برائے ظہور قوت دین او　　سرنگون گشتند سرداران ہیبت و دبدبۂ آنحضرت

تَزَلْزَلُوا لِظُهُورٍ مِنْ نُبُوَّتِهِ　　رَاعَتْ قُلُوبَ الْعِدَا أَنْبَاءُ بِعْثَتِهِ

لرزیدند او شان برای ظاهر گردیدن نبوت آنحضرتؐ — ترسانید دلهای دشمنان را خبر مبعوث شدن آنحضرتؐ

كَنَبْأَةٍ أَجْفَلَتْ غُفْلاً مِنَ الْغَنَمِ

مانند ترسیدن بزی که میگریخت درحالیکه آن بز غافل بود از گوسفند

شد گروه کافران از قوتش سست و تبه — سربلندان سرنگون از شوکتش گشته همه

کافران لرزان نبوت ظاهر ایشان بی بنه — بعثتش ترسان نموده دشمنان را قاطبه

چون بزی کو مانده تنها در بیابان از رمه

قوت کو دیکھکر کفار ضعیف رو — شوکت کو دیکھ خود سرونکی سرہوئی فرو

ایک زلزلہ اونھارین تھا نبوت کے روبرو — اعدا کے دل تھی کانپتے بعثت سُنی تھی جو

جو پھیر تی جنگلون مین اکیلی رمہ سے ہو

قوت اوسکی کافران نوائت ضعف تی ڈرو کنباو — اوچی سرہوئی سبھہ نیوین شوکت مار ڈرائے او

دیکھ نبوت زلزلی اندر کافرانداد ل آوے — دشمن وادل بعثت اوسدی ڈرتھون بہت کنباوے

بکری جیون جنگل وچ کلہے اجڑ تھون گھبراوے

ظُهُورُهُ أَوْقَعَ الْكُفَّارَ فِي وَعَكٍ — رُدُّوا أَذِلَّاءَ مَخْذُولِينَ فِي هَتَكٍ

ظهور آنحضرت صلی الله علیه وآله واصحابه وسلم افگنده کافران را در تب تاب — رد کرده شدند درحالیکه خوار بودند و فرو گذاشته بتبسعزت

سَالَتْ دِمَاؤُهُمْ كَالسَّيْلِ فِي سِكَكٍ — مَازَالَ يَلْقَاهُمُ فِي كُلِّ مُعْتَرَكٍ

روان گردید خونهای ایشان مانند سیل آب در کوچها — همیشه بود آنحضرت صلعم که کارزار میکرد با ایشان در هر مکان جنگ

حَتَّى حَكَوْا بِالْقَنَا لَحْمًا عَلَى وَضَمِ

تا که مشابه شدند آن کفار و جنگ سیاه ابر آورد حالیکه بر سر نیزها بود مانند گوشتی که آویخته است قصاب بر تخته

کافران را در تب افگنده ظهورش دائما — بازگردیدند در ذلت اسیر و هم فنا

شد روان خونهای شان در کوچه ها چون سیلها — میشود شان را بهر میدان ملاقی در وغا

تا شده کفار چون لحم معلق بر قنا

اوسکی ظہور سے ہوا کفار کو بخار — مخذول ہوا اسیر ہونے اور قتیل و خوار

کوچون مین خون اونکا چلا جیسا ہو بحار — ملتا تہا جا کے اون کو نبی کرکے کارزار

کافرنہی بیب گوشت دے قصاب منگ کر

کافران نون جدہ ظاہر ہویا اک بر نحا پھر ریا ‖ قید بہی کیتا لت بھی لیتا بھڑکی ما روں جا یا

کوجیا ندی وچ خون اونہا ند جہلان وانگ وہا یا ‖ ہر جنگ وچ مرنیدا چہرا اوہ بخت بلند سوایا

انہون کافر مانگان پرجنہون گوشت قصائی لٹکایا

حَلَّتْ بِهِمْ ضُعَفًا مَا يَنْحَطُوْنَ بِهِ ‖ غُلُّوْا فَلَمْ يَجِدُوْا مَنْ يَلْجَأُوْنَ بِهٖ

تا نازل گردید باو شان ضعف نمی نمیخیزند خشم میگرفتند ازان ‖ زنجیر کردہ شدند پس نیافتند کسی را که التجا نمایند بسوی او برای خلاص

اِذَا اُصِيْبُوْا جِرَاحًا يُجَارُوْنَ بِهٖ ‖ وَدُّوا الْفِرَارَ فَكَادُوْا يَغْبِطُوْنَ بِهٖ

و فیکہ رسیدہ میشدند بزخمی فریاد میکردند بسبب آن زخم ‖ دوست میداشتن گریختن را پس نزدیک بود که آرزو میکردند بسبب گریختن بعد

اَشْلَاءٌ شَالَتْ مَعَ الْعُقْبَانِ وَالرَّخَمِ

حالت اعضاء که بالا رفتہ با کرکسان و پرندہ ہای سیج اسیر

آخر زو بگریختندی آمدہ در پیش شان ‖ گشتہ مغلول و ندید ند از کسی روی امان

نیم بسمل گشتہ میکردند از زاری فغان ‖ خواہش شان بد گریز از دست فوج غازیان

پہنچ زخمی پر عقاب وکرگسان

پہنچا اونہونکو وہ کہ ڈر اونکو تہا اوسکی وہ ‖ ہو کر کے قید پھر نہ ملی بہی کہیں پناہ

ہو زخمی کرتے تہی وہ لب سے فغان و آہ ‖ مطلب تہا اونکا ملتا جو اون کو گریزگاہ

اوڑتی عقاب و کرگسون سے پرچو پاتے راہ

آئی پیش اونہانون ضعفون جو کجہ ہے ان بہاندے ‖ بدہی ماری کوئی نہ لبہے جو اوہ آن چہراندی

لگدی زخم اونہانون جدون دردکنون کرلاندے ‖ دوست رکہیندے نسن نون گر ہوندے اگدم واندی

پرچو ماندی نال عقابان کرگسان اوڑکی جاندی

لَمَّا رَاَوُا السَّيْفَ لَمَّا عَا وَجِدَتْهَا ‖ وَعَايَنُوا الْقَتْلَ تَخِذُوْلَا وَشِدَّتَهَا

ہرگاہ کہ دیدند شمشیر را و درخشان و تیزی آنرا ‖ و بچشم سر دیدند کشتہ شدن در حالت خواری و سختی آنرا

ذَهَلَتْ عُقُوْلٌ وَلَا يَرْجُوْنَ رِدَّتَهَا ‖ تَمْضِيْ اللَّيَالِيْ وَلَا يَدْرُوْنَ عِدَّتَهَا

گم شدند عقلہا و امید نمیدارند باز آمدن آنہا را ‖ میگذرند شبہا و نمیدانند کافران شمار آنہا را

مَا لَمْ تَكُنْ مِنْ لَيَالِي الْأَشْهُرِ الْحُرُمِ

مادامیکه نبود نزدآن شبها از شبهای ماهی که حرمت قتال دروآنها

تیزی و رخشندگی تیغ تا و بدند زار ... کشته گردیدن ز دست غازیان مخذول و خوار

عقل زانها رفت وامید رجوش در فرار ... بگذرد شبها نمیدانند کفار شمار

تا نباشد از شبان ماه منع کارزار

دیکھی چمکتی تیغ جو تھے تیز و تابدار ... اور مار اجانا اپنا وہ میدان میں ہوکی خوار

ہوش اوڑ گئے اونہونکی نہ بن بھیر فی رنہار ... راتیں گذرتی جاتی ہیں جانیں نہ وہ شمار

جبتک نہ ہوں وہ ماہ حراموں ست آشکار

جدہ و ہٹو نے چمکدیان تیکھیان غازیدیان تلوارین ... خوار ہو کشن قتل دی سختی اتی چو طرفوں مارین

نٹھی عقل امید گیو نے بہل گیان سبہ سارین ... راتین گذر ان لیک نجانن کافر کیہہ شماران

جبتک ماہ حرام دیاں راتیں ہون نہ وچ گذاران

مَدَّ الصَّحَابَةُ فِي الْأَحْزَابِ رَاحَتَهُمْ ... إِذْ قَدْ رَأَوْا فِي الْمَغَازِي اسْتِرَاحَتَهُمْ

دراز فرمودند اصحاب کف دست در جنگهای دشمنان دستهای خود را ... زیرا که دیدند رضی الله تعالی عنهم در جنگها راحت و آرام خویش را

تَظَاهَرُوا بِشَجِّ الْأَعْدَا سَمَاحَتَهُمْ ... كَأَنَّمَا الدِّينُ ضَيْفٌ حَلَّ سَاحَتَهُمْ

ظاهر فرمودند بزخمی نمودن سرهای شمنان جوانمردی خود را ... گویا که دین اسلام مهمانی است که فرود آمده است در خانهای مسلمانان

بِكُلِّ قَرْمٍ إِلَى لَحْمِ الْعِدَى قَرِمِ

بهر مهتری بسوی گوشت دشمنان بغایت حریص

کرده بهر جنگ واصحاب جمله دستها ... چونکه در جنگ عدو دیدند فتح واعتنا

کرده در جرح عدو ظاهر همه دست سخا ... بود گویا دین جهمان آمده در هر سرا

سوی لحم دشمنان از حد حریص اندر غذا

پھیلا یا بہر جنگ صحابہ نے ہاتھہ کو ... بڑھتی جو دیکھی جنگ میں تھی او نسنے آبرو

زخمی کئے دکھا کی سخا اپنے سب عدو ... گویا کہ مہمان تھا دین آیا رو برو

دشمن کا گوشت کھانیکی تھی او سکو آرزو

جنگ از جی صحابہ نی سبھ کا دست دراز اونہا یا
رتبہ بڑھتا جنگا نوج جدھر سبھہ نی آپنا پایا

مارکے دشمن دین دی جگ نوں جا اپنا جد وکہایا
گویا دین سی مہمان ہوکی گھر اونہاندی آیا

گوشت عدو دی کہاوندا اوہ سے مشتاق ہوایا

يَمْضِي النَّبِيُّ بِأَبْطَالٍ مُقَادِحَةٍ
يَفُوزُ فِي كُلِّ مَيْدَانٍ بِرَابِحَةٍ

میگذرد پیغمبر یعنی حضرت صلی الله علیه وسلم با جوانان شکستنده
فایز میشود در هر میدان صلی الله علیه وسلم بنفع و نصرت و غنیمت

يَجُودُ فِي سُؤْدَدٍ بِالنَّفْسِ سَامِحَةٍ
يَجُرُّ بَحْرَ خَمِيسٍ فَوْقَ سَابِحَةٍ

سخاوت میکند با سرداری بنفس بهای جو سخاوت کننده تند
میکشد دریای لشکر که کان ... بر اسپان خوش رفتار

تَرْمِي بِمَوْجٍ مِنَ الْأَبْطَالِ مُلْتَطِمِ

که می اندازد آن کرموج را از ثابت ... از دلیران بغایت برهم خورنده

مرد ... صف میدان با شجاعان کمال
می شود منصور و راج از غنیمها ی بسیار

یکند ... با سخیبا روح در راه وصال
میکشد بر اسپها در بای ... شتعار

کونند موج از دلیران بسیار در قتال

لیجا نال ... ساتھ دلیران دین پناہ
یا تا بہ فتح ... میدان ...

اوہ مانند ... جانگو دین خدا کی راہ
دریا جنگ کیہی وہ کہوڑ وئیہ ...

مارے جنگ خوب موج دلیران ساں خواہ

نبی بہادراں لی پھر دا جو توڑن لشکر سارا
فتح غنیمت میداناں لہندا شاہ ہمارا

اوہ سردا جو راہ خدا دی ڈیہوں نفس پیارا
جنگ دا دریا او نہاں دی ... بہتا بھارا

موج بہادراں دی وچ اوسدے گردی دا جوان اونہاں

أَشْجِعْ بِهِمْ مِنْ أُسُودِ الدِّينِ مُنْتَخَبِ
سُيُوفُهُمْ أَحْرَقَ الْكُفَّارَ مِنْ لَهَبِ

چه بهادر اند ایشان چیده شده ... از شیران دین
تیغهای ایشان می سوزانده است کافران از زبانه ها

فَمَا لَهُمْ غَيْرَ نَصْرِ الدِّينِ مِنْ أَرَبِ
مِنْ كُلِّ مُنْتَدِبٍ لِلّٰهِ مُحْتَسِبِ

پس نیست اوشان را بجز اعانت دادن دین هیچ مقصد
از هر اجابت کننده و خدا ... ند ه

يَسْطُو بِمُسْتَأْصِلٍ لِلْكُفْرِ مُصْطَلِمِ

حملہ میکنند رجالیکہ از بیخ برکنندہ ہستند کفر را در کندیدن

اندلیرانیکہ شیر اندو در دین منتخب
نیست ایشان را بغیر از انتصار دین ارب

سوختہ شمشیر ایشان کافران را زلہب
از شجاعانی کہ گشتہ جملہ لند محتسب

حملہ آور بیخ کافر میکنند اندر حرب

اللہ رے دلیر کہ ہین شیر دین تمام
جز نصر دین کوئی بھی اونکو نہین ہے کام

تلوار اونکی نے ہین جلائے عدو لئام
اشجع وہ ہین کہ جان دین اپنی خدا کی نام

اوکھڑانی بیخ کفر کی حملے کئے جو عام

واہ واہ مرد بہادر چیدی دین دی تیز تمامی
یاری دین دی باجہہ اونہانوں ہور نہ قصد مدامی

تلوار او نہاند تیغ چلانی سبھہ کافر جو رحرامی
حق دی حکم دی من والی حقدی کرن غلامی

بیخ کفر دی حملی نالے پتدی سرور نامے

لَا يَحْصُرُ الْوَصْفُ مِنْ أَقْصَى مَنَاقِبِهِمْ
حصر نمیتواند کرد وصف از غایت منقبت ایشان ضم

كَمْ حَرَّكُوا السَّيْفَ ضَرْبًا فِي مَحَارِبِهِمْ
چند جنبانند مانند شمشیر بار از سے ورزدن در میدانہای جنگ خویش

تَظَاهَرَ الْفَتْحُ طُرًّا مِنْ مَوَاكِبِهِمْ
ظاہر گردیدہ ست فتح تمام از لشکرات ایشان رضی اللہ عنہم

حَتَّى غَدَتْ مِلَّةُ الْإِسْلَامِ وَهِيَ بِهِمْ
تا این غایت کہ گشت ملتی کہ اسلام ست و حال آنکہ آن ملت بدیشان ضم

مِنْ بَعْدِ غُرْبَتِهَا مَوْصُولَةُ الرَّحِمِ
از پس آنکہ غریب و بیکس بحالش میل نمی نمود وصل کردہ شدہ خویشی او

کی تواند عقل تعداد مناقبہای شان
چند بگذشتند در میدانہا تیغ افگنان

فتح یکسر از جماعتہای شان گشتہ عیان
تا کہ آمد دین حق پس زانکہ بودہ ناتوان

رحم او واصل بخویش و اقربا شادی کنان

عقل اونکی وصفونکا نہین کر سکتی کچھہ شمار
میدانوںمین وہ گذرے ہین تلوار یں مار مار

نصرت اونہین کے حملون سی یکسر ہے آشکار
تا دین ہوا ہے گرچہ تہا او ضعیف زار

خویش اقربا سی ملکے کیا جو ین اور سنگار

وصف اونہاندی شان و فخر دی گنتی وچ نہ آئی

فتح اونہان تہین ہر میدانین ظاہر ہو سہائی

وچ میداناں کر کے قوت کتنی تیغ چلائی ‖ تا اوہناں تھیں ہوئی شریعت نال توفیق خدائے

غربت بھوں گندی ہوئی نال قبیلے بھائی

فَاَیَّدَ الدِّیْنُ فِی الْاِعْلَانِ مِنْ سَبَبٍ ‖ مُشَیَّدٍ وَّوَثِیْقٍ غَیْرِ مُنْتَهَبِ

پس تائید کردہ شدہ دین در ظاہر شدن بلند کی ہے ‖ کہ محکم ہست و مستحکم ہست و نیست یغما کردہ شدہ

اَبْدَتْ عَرُوْسُ الْهُدٰی فِیْ رَوْنَقٍ عَجَبٍ ‖ مَکْفُوْلَةً اَبَدًا مِنْهُمْ بِخَیْرِ اَبٍ

ظاہر کردید عروس ہدایت در رونق عجیب ‖ کفیل دادہ شدہ آن ملت را از پیش ایشان بہترین پدر

وَخَیْرِ بَعْلٍ فَلَمْ تَیْتَمْ وَلَمْ تَئِمِ

و بہترین شوہر پس یتیم و بے شوہر نماند

دین موید گشت در اعلان باسباب عظیم ‖ پختہ کار آمد نگردد کہنہ نی گردد سقیم

شد عروس ابتدا ظاہر بسامان نعیم ‖ یافتہ زانہا پدر ترتیب فرما مستقیم

شوہری ہم خوش نہ گردد بیوہ نی گاہی یتیم

منصور دین ہوا ہے سبب سی جو تھے قوی ‖ پختہ وہ ہے کہ دیکھیگا ہرگز نہ کہنگی

دلہن ہدا کی کا ہوا سامان سے طوی ‖ باپ اوسکی سر پہ ہے یہہ ہمیشہ سی مستوی

نی رانڈ وے یتیم ہو دولہ ہے ایسا ہی

دین ظاہر ہوون دی وچ لدہی سبب علاوی ‖ محکم ہتا نا ہوون کہنہ تاں نہ تڑ تا جاوے

کوڑی ہدا دی ظاہر ہوے کر کی سوہی ساوی ‖ اوہناں تہوں باپ بہے ایہہ الہ ہادائم کری بہاو

خاوند بھی یتیم نہووے ناں وت رانڈ سداوی

مَلَائِكُ الْحَقِّ قَدْ جَاءُوْا اَمْدَادِ مَعَهُمْ ‖ فِی الْحَرْبِ جَاءَ جُیُوْشُ النَّصْرِ خَادِمَهُمْ

فرشتگان حقتعالی نازل شدند در امداد کہ ہمراہ ایشان بودند در جنگ ‖ در جنگہا آمد لشکر فتحہا در حالیکہ خادم ایشان بود رضی اللہ عنہم

فِیْ کُلِّ فَجٍّ بِصِیْتِ الْحَقِّ قَادِمُهُمْ ‖ هُمُ الْجِبَالُ فَسَلْ عَنْهُمْ مُصَادِمَهُمْ

در راہ میشود حق پیش روا ایشان رضی اللہ تعالی عنہم ‖ آن لشکر بست انند کوہہا بپرس سوال از ایشان جا با کوفتن ایشان جماعت

مَاذَا رَاٰ وَا مِنْهُمْ فِیْ كُلِّ مُصْطَدَمِ

چہ چیز دیدہ اند از ایشان رضی اللہ عنہم در ہر وا کوفتن

شد ملائکہای حق شانرا ندیم اندر وغا — ہمچو خادم آمدہ فتح و نصر خدمت نما

در مسالکہا بودہ ادارشانرا پیشوا — کوبہا ہستند پرس از صدمۂ شان جابجا

کوچہا دیدند زیشان رعب اندر صدمہا

اوتری فرشتے جنگ مین یاری سیتے ہزار — نصرت تہی خادمونکی طرح گرد پہرتی یار

حق آگی آگے اونکی تہا حسب طرف جاہین کار — بین کہ پوچہہ صدمے تو او سنے بکار زار

کیا اون سے دیکہا حملو ننین کا فرنے بار بار

یاری کا نہ اونہاندی جنگ وچ اوتر فرشتی آئے — جتہی جو نسا فتح اونہاندی خدمت کر دکہائے

لگی اگی حق اونہاندی جت دل قدم او تہائی — بس بہا نہ پچہہ اونہا نا تہوان جنہان صدمے اونہاندے

بر ہر صدمے دی وچ کافر لاگہان جانوان مار ونجانے

فَاِنَّ بِکُلِّ مُعْتَرَكٍ لَهُمْ لَبَدًا — خُذُوْا الْاَسْیَافَ بِهِمْ قَلْبَ الْعِدٰی غِمْدًا

این تمیمی در بر میدان جنگ ایشانرا ہم قوتی ہست چندان کہ — گرفتند از برای شمشیرہای خویش دلہای دشمنان غلاف

فَسَلْ تَبُوْكًا وَسَلْ اَبْوَا وَسَلْ صُعُدًا — فَسَلْ حُنَيْنًا وَسَلْ بَدْرًا وَسَلْ اُحُدًا

پس باز پرس از جنگ تبوک و بپرس از حال ابوا و سوال کن از صعد — پس باز پرس از معاملہ حنین و بپرس ماجرای بدر و تفحص نما از واقعہ احد

فُصُوْلُ حَتْفٍ لَهُمْ اَدْهٰى مِنَ الْوَخَمِ

فصلہا مرگ بودہ مر کافرانرا کہ سخت تر بودہ از وبا

ہست در ہر معرکہ شانرا ز حق قوت مدام — ساختند از بہر شمشیر از دل اعدا نیام

از تبوک ہم ز ابوا پرس و ز صعد اہتمام — و ز حنین و بدر پرس و ز احد ای نیکنام

کافرانرا زو باہم بودہ موت سخت و عام

قوت ہی جنگ مین اونہین حق سی ملے تمام — تیغونکی واسطے کیا اعدا کا دل نیام

پوچہو تبوک اور ابوا صعد سے لیکے نام — پوچہو حنین و بدر واحد جنین ای ہمام

کافر کو انہیں سے تہی بہت موت سخت و عام

ہر ہر جنگ دی وچ پہر غازیان قوت غضب کہائے — تیغ دی کارن دل دشمن دی اونہان جیر میان بنائے

پوچہہ تبوک تی ابو اصعد وچالی کیونکر ہنی لڑائے — پوچہہ حنین تی بدر احد دا حال بیان بہائے

کافران نون سی موت و باتہین بخت تی عام سوائے

حَمِيَّةُ الْكُفْرِ مِنْ ضَرْبَاتِهِمْ بَرَدَتْ — نَفْسُ الْعِدَا مِنْ سَنَا أَسْيَافِهِمْ خَمَدَتْ

واداوری کافران از ضربهای ایشان سرد گردیده — نفسهای دشمنان از روشنائی تیغهای ایشان فرونشست

صُفِّرَتْ وُجُوهُ الْعِدَى خَوْفًا إِذَا جُرِّدَتْ — الْمُصْدِرِي الْبِيضِ حُمْرًا بَعْدَ مَا وَرَدَتْ

زرد شدند رویهای دشمنان از روی خوف چون کشیده شد ایشان — بیرون آرندهٔ شمشیرهای سفید را سرخ گردیده بعد از آمدن آن بینها

مِنَ الْعِدَا كُلَّ مُسْوَدٍّ مِنَ اللِّمَمِ

از دشمنان هر سیاهی را از قطعه های موی سیاه

نخوت کفار از دم شمشیر شان گردید سرد — روح اعدا لیست شد از برق تیغ اندر نبرد

چون کشیده تیغ بیرون روی اعدا گشت زرد — تیغ را نانی که کرده بیض را گلگون چو ورد

از اعادی رفته چون در هر سیاه از مو حیکرد

ہاتہون سی اونکی نخوت، کافر ہوئی ہوا — تیغ اونکے نے کیا نفس کافران فنا

کہینچی جو تیغ دیکہہ عدو زرد رخ بنا — دیتی تہی وہ سفید کو کر سرخ خوب سا

جب دشمنون کی بالونکی سیاہی مین جا ڈہا

سبہ دیری کافر ندی اپک ہا جیچ مار بٹہائی — کافران دی ساہ جہنڈی کیتی جب تیغ دی چمک کہائے

مونہہ تہیونی پیلے سادی جدو کہنچی تیغ لڑائی — چیسے نوان کر دیندی تا کہچی اوہ کرکی زور دکہائے

کافران تیدن سر کالے والان دی وچ پکڑ واہئے

وَالْجَامِعِينَ مِنَ الْأَغْنَامِ مَا انْتَثَرَتْ — وَالرَّامِي النَّبْلِ فِي قَلْبِ الْعِدَى اشْتَبَكَتْ

و فراہم کنندگانند غنیمتہا آنچہ پراگنده شده ست — و تیرانداز انند که تیرهای ایشان در سینه های عدا مشبک شده اند

وَاللَّاعِبِينَ بِضَرْبٍ لِلْعِدَى فَتَكَتْ — وَالْكَاتِبِينَ بِسُمْرِ الْخَطِّ مَا تَرَكَتْ

و بازی کنندگانند بضربهای که دشمنان را پاره پاره ساخت — و نویسنده گانند بقلمهای نیزه خط را که بگذاشت

أَقْلَامُهُمْ حَرْفَ جِسْمٍ غَيْرَ مُنْعَجِمِ

قلمهای شان طرفی را از هیچ جسم بغیر نقطهٔ ضرب

جمع سازان از غنائم آنچه بدر و در فرار — تیرزن مردان که دلهای عدو کرده فسکار

لعب سازان از عدوی خود برآورده دمار　　نیزه زنہا چون قلم خطها نوشته آشکار
جسمہای کافران نگذاشته بے نقطه زار

کرتی ہین جمع جملہ غنائم کو غازیان　　تیرون سی تن عدو کا سراپا کیا خزان
دشمن کا مارنا اونہین ایک کہیل ہے میان　　نیزونکی کر قلم وہ لکہین خط خوش عیان
چہوڑی نہ کافرون کی بدن کچہہ بہی نشان

جمع کرینیدی سبہہ غنیمت جو نتہا سی یاد وڑیا　　مارکی تیرنشانی وانگن دشمن دا دل تڑوڑیا
کہیدیان اتی سدیان دشمن اونہان پکڑ مڑوڑیا　　لکہدی خط اوہ بہت عجایب قلم نیزیان تہین جوڑیا
بدن تمامی دشمن دا بے نقطه منده ہوں نچہوڑیا

فَنُصْرَةُ الْحَقِّ فِي الْهَيجَا تُبَرِّزُهُمْ　　وَالْحَقُّ فِي كُلِّ مَيْدَانٍ يُعَزِّزُهُمْ
پس یاری حقتعالی در ہر میدان بیرون میبر و ایشان را　　و کردگار سبحانه در ہر میدان عزت و نصرت می بخشد ایشان را
عَيْنُ الْعِنَايَةِ مِنْ رَبِّي تُجَهِّزُهُمْ　　شَاكِي السِّلَاحِ لَهُمْ سِيمًا تُمَيِّزُهُمْ
چشم عنایتی از پروردگار من کارسازی میکند سامان ایشان　　کشیده سلاح مر ایشان را علامتی ہست که ممتاز مینماید از غیر

وَالْوَرْدُ يَمْتَازُ بِالسِّيمَا مِنَ السَّلَمِ
وحال آنست که گل ممتاز میگردد بعلامت از درخت خاردار

نصرحق شان بود در جنگ اعدا یار غار　　حق دہد عزت بمیدان شان ز فتح و افتخار
میشود چشم عنایت کارساز شان چو یار　　اسلحه پوشیده از سیما شجاعت آشکار
گل برنگ و بوست ممتاز از درخت خاردار

میدانمین یار غار اونہین فتح حق سی ہو　　میدانمین حق نے فتح سی دی اونکو آبرو
ہے کارساز عین عنایت سے کے ہو بہو　　ہتیار باز مارتے ہین ہیدا ہے غلبہ گو
گل کو کرے سلم سے ہی ممتاز رنگ و بو

یاری حقدی ہر میدان وچ اونہانون آن گہیرایا　　حق نے قدر اونہاندا دیگر فتح و نصرو دہایا
اگہہ عنایت نظر تہین سبہو چا سامان بنایا　　واہ ہتیار و متہی　　نی کیا خوب سنجان کرایا
جتہے نالی گل کندیان تہون وچ سنجان دی آیا

۱۱/ بلذلد

بَذْلُ النُّفُوسِ لِنَيْلِ الْبِرِّ فَخْرُهُمْ	قَدْ عَزَّ عِنْدَ مَلِيكِ الْعَرْشِ قَدْرُهُمْ
صرف کردن جانها برای یافتن ثواب فخر ایشان است	تحقیق گرامی است پیش مالک عرش قدر ایشان رضی الله عنهم
يُزَلْزِلُ الْجَبَلَ الْمَنْصُوبَ صَبْرُهُمْ	تُهْدِي إِلَيْكَ رِيَاحَ النَّصْرِ نَشْرُهُمْ
از جا بجنبانند کوه مستحکم را بافشردن ایشان در جنگ دشمن	هدیه میفرستد بسوی تو بادهای یاری خبرهای خوش ایشان

فَتَحْسِبُ الْوَرْدَ فِي الْأَكْمَامِ كُلَّ كَمِي

پس پنداری شگوفه در غلافها هر دلیری از دلاوران

بذل نفس اندر ره خیرات فخر شان است صاف	شد گرامی قدر ایشان پیش ایزد بیخلاف
کوه را کند د خوش از جا صبر شان اندر مصاف	نشر شان سویت رساند بوی نصر اندر تحاف

هر بهادر را تو پنداری شگوفه در غلاف

ہے فخر انہاں جا ہیں مولا ہیں دینی جان	بہاری ہے حق کے سا ہنی قدر انہاں کی اور شان
کوہ گران اکھاڑیں کہڑی ہو رہن جہان	خوشبو انہاں کی فتح کی ہو دی تجہی عیان

جانے شگوفہ پردے میں تو ہر دلیر و یان

راہ خدا تی جان دیون فخر انہاں دا سارا	اگی خدا دی قدر انہاں دا بہاری بہت پیارا
روہ نوں جا تہوں بے ٹہ کہن جس جاتی مار ان نعرا	بوا انہاں دی تینوں دیندی فتح دا خوش ہیکارا

وچ غلاف شگوفہ جانیں ہر دلیر نیارا

فَلَنْ تَرَى مِنْ شُجَاعٍ مِثْلَهُمْ أَبَدًا	فِي حَمْلَةٍ يُصْبِحُ الْأَعْدَاءُ مُضْطَرِبَا
پس نخواهی دید کسی را از دلیران مانند ایشان همیشه	در یک حمله ساختند دشمنان را سراسیمه و پراگنده
عَلَى السُّرُوجِ تَرَى اسْتِحْكَامَهُمْ عَجَبًا	كَأَنَّهُمْ فِي ظُهُورِ الْخَيْلِ نَبْتُ رُبَا
بر زینها خواهی دید استحکام ایشان علی الله علیهم بطور عجب	چنانستی ایشان در پشت اسپان روئیده بر پشت اسپ

مِنْ شِدَّةِ الْحَزْمِ لَا مِنْ شِدَّةِ الْحُزُمِ

از جهت نهایت دانائی نه از جهت سختی تنگ

تو نخواهی دید همچون شان دلیری در جهان	ساختند از حمله کفار را حیران نمان
بینی اندر خانه زین طرفه استحکام شان	گو نیا در پشت اسپان رسته اند آن سروران

ازکمال عقل فی از سختی تنگ و بیان

ثانی اونہون کا کوئی بہادر کہان سے ملے — ایک حملی مین ہزار ہون دشمن تو مارے
زینون مین ہین وہ شیر عجب طور سی بیٹھے — گویا کہ بیٹھہ اسپ پہ وہ جہاڑہین اوگے

فرط بہادری سے نہ سختی تنگ سے

ویکھین کوئی نہ اونہان جیہا وچ دلیری تامے — بکی حملیون لیا کیتی کافر سے حرامی
زینان دی وچ بیٹھے محکم عجب دشیر تمامی — گویا بیٹھہ گہوڑیان وچ اوگی ایہہ درخت دوامی

سختی عقل تے دانش نہین تان تنگ دی سختی خامی

كَرَاُوْهَنُوا اللَّحُومَ الْاَشْقِيَا خَسْرَقًا — وَحَرَقُوَاهُمْ بِقَتْلِ الْاَصْدِقَا حَرَقًا
چندین سست نمودند گوشتہای بدبختان را... دی شگافتن — وسوختند آنہا بسبب کشتن دوستان سوختنی سخت
فَكُلَّمَا الْمَعُوا مِنْ سَيْفِهِمْ بَرْقًا — طَارَتْ قُلُوْبُ الْعِدَىٰ مِنْ بَأْسِهِمْ فَرَقًا
پس ہرگاہ روشن نمودند از شمشیر خویشہ برق را — پرید دلہای کافران از جہت سخت ترسیدن از جماعت اسلام

فَمَا تُفَرِّقُ بَيْنَ الْبُهْمِ وَالْبُهَمِ
پس فرق نمیکند آنہا در دلیر و در بچہ گوسفند

چند جسم اشقیا را کردہ پارہ از میان — سوختند از قتل اخوان سینہ ہای کافران
برق سان رخشان چو بیرون آمدہ شمشیر شان — گشتہ پران کافران را دل زتن از بیم جان

در دلیر و بچہ بز فرق کردن کے توان

کفار کے بدن وے سب ٹکڑی کر اوڑا — مارے جو رشتہ دار جگر سب دے جلا
چمکائی برق تیغ تو کافر کا دل ڈرا — کافر کا اون کی رعب سی تہا دل یہہ کانپتا

فرق دلیر و بچہ بز اونے کب کیا

کر کی جرأت کافر اندا سبھہ کیہ ٹکڑے ماس وکبایا — مارکی دوست تی خویش قبیلہ جگر تمام جلایا
بجلی واگون تیغا کہدہ کی میان تہین جد چمکایا — اوڑی دل سبھہ خصماندی خوف نے مکر ڈرایا

بکری تے بہادر وچ اونہان فرق نظر نہین آیا

فَمَنْ اَمَدَّ بِهِ قَدْ زَالَ عَسْرَتُهُ — وَمَنْ يَلُذْ بِنَدَاهُ دَامَ يَسْرَتُهُ

پس هر کس که مدد خواست با حضرت رفت تنگی او
وَمَنْ تَصَدَّى بِهِ قَدْ زَادَ قُدْرَتُهُ
وآنکس که چنگل زد در آن حضرت زیاده گشت قدرت او

وآنکس که پناه جوید بجود او همیشگی گشت توانگری او
وَمَنْ تَكُنْ بِرَسُولِ اللهِ نُصْرَتُهُ
وکسی که باشد برسول خدا یاری و منصور شدن او

اِنْ تَلْقَهُ الْأُسْدُ فِي آجَامِهَا تَجِمِ
اگر او را زار نمایند او را شیران در بیشه های خود ساکن میگردند

هر که جست از وی مدد الحق شد از تنگی رها
هر که چنگل زد بدو قدرش فزون شد در علا

هر که با جودش پناهد گشت دایم پر غنا
هر که باشد با رسول حق بکون نصرت ورا

رام گردد شیر گر پیش آیدش در بیشه ها

جسنے مدد لی شاہ سے تنگی گئی تمام
دامن جسینے پکڑا بڑھی اوسکی قدر عام

جو سایل اوسکا ہے وہ غنی ہوگیا مدام
نصرت جو لی رسول خدا سے ہے شادکام

جنگل میں شیر اوسکی جو پیش آئی ہووی رام

جو مدد اوسی تہون چاہی تنگی گئیس ساری
دامن جسنے وسد ما پہریا پایس قدر نیاری

جو سوالی شاہ دا ہوندا سو کہیاں عمر گذاری
جیندی نال رسول خدا دا ہوندی جگ وچ بردم یاری

جنگل وچ گر شیر بھی ملیس کرتا تابعداری

هُوَ الْمَفَاخِرَةُ الْعُظْمَى لِمُفْتَخِرٍ
اوست صلی الله علیه وسلم فخر عظیم برای فخر کننده
فَلُذْ بِهِ حَيْثُ مَا يَغْشَاكَ مِنْ غَسَمٍ
پس پناه گیر بذات کریم او هر وقتی که رسد ترا تنگی

بِهِ عَنِ الْفَقْرِ يَنْجُو كُلُّ مُفْتَقِرٍ
بدولت او از فقر نجات می یابد هر فقیر نادار
وَلَنْ تَرَى مِنْ وَلِيٍّ غَيْرَ مُنْتَصِرٍ
و هرگز نخواهی دید هیچ دوستی را نیابنده یاری

بِهِ وَلَا مِنْ عَدُوٍّ غَيْرَ مُنْقَصِمِ
نصرت او و نه هیچ دشمن را از هم پاره نشونده

اوست بهر افتخار مفتخر فخر جسیم
بر درگاهش پناه گیر ساز در غمت سقیم

بر فقیر از دولت او شد غنی رسته ز بیم
تو نخواهی دید یاری خواه را نا مستقیم

نی عدوی کو نباشد از کراماتش دو نیم

ہے ذات اوسکی فخر لئے طرفہ افتخار
مفلس اوسی کی جود سے ہوتے ہیں مالدار

بیباک اوسکی سمت گر تجھی مشکل بنی ہو تیار
دیکھیگا تو نہ خالی اوسی سے امیدوار

اوسکا عدو نہ پائیگا جو ہو نہ اوس سے خوار

فخر کرن دی والے کارن اوہو فخر سوایا
اوسی بدولت فخر نو لہندا ہر کنگال نہایا

پناہ اوسی دی قوے وکہاں جیکر تدحی ستایا
ویکہسین نان تون یار منگدا جو ہر مفت اجایا

ناکوئی دشمن اوسدا اپ جو ہلر نہ مار و نخنایا

اَلَّذِيْنَ أُسِّسَ مِنْ أَقْوَىٰ أَدِلَّتِهِ
لَمْ يَجْتَرِءْ مَلَكٌ فِي خَوْضِ خَلْوَتِهِ

دین محکم کردہ شدہ از دلیلہا قوی آنحضرت صلعم
جرأت نمیداشت فرشتہ در درآمدن خلوت آنحضرت

عَزَّتْ تَوَابِعُهُ فِي ضِمْنِ عِزَّتِهِ
أَحَلَّ أُمَّتَهُ فِي حِرْزِ مِلَّتِهِ

غالب و معزز شدند تابعانش در ضمن عزت وغلبہ آنحضرت
در آورد امت خود را در حصار ملتش صلی اللہ علیہ وسلم

كَاللَّيْثِ حَلَّ مَعَ الْأَشْبَالِ فِي أَجَمِ
ہمچون جای دادن شیر کہ فرود آمدہ با بچہ ہای خود در بیشہ

از دلائلہای محکم گشت دین او بلند
کی ملائک جرأت اندر خلوت اوسکتند

اہل ملت عزتی در ضمن اعزاز وی اند
امت خود را میان ملت خویش فکند

بچہ با شیران بدانسان کہ بہ بیشہ آورند

اوسکی قوی دلیلونسے ہے دین قوے ہوا
خلوت مین اوسکی جاوے ملک تھے نہیں یہ جبا

تابع عزیز عزت اوسیکی سے ہو رہا
امت کو اپنی دین کے بیچ مین وہ لیگیا

جیسا کہ شیر بچون کو جنگل مین لے چھپا

دین دی نیہہ قوی دلیلاں اوسدیاں پختی پائے
کیا توفیق فرشتی نون جو اوسدے خلوت آئے

اوسدی عزت تہین سبھہ پیرو بہی عزیز سدھائے
اپنی دین دی کوٹ وچالی امت نون خوش لیائے

جیوین شیر بچیاں نون لیکر جنگل وچ چہپائے

كَفَاكَ آيَاتُهُ لِلْعَقْلِ مِنْ عَدْلِ
فَلَنْ تَرَىٰ عِدْلَهُ فِي الْكَوْنِ مِنْ جَوَلِ

کافی ست معجزات او ترا از برای عمل گردن از حکام عدل
پس ہرگز نخواہی دید ہمسنگ او در جہان از نعمتہا

الجم

أَنْعِمْ بِهِ لِقُوَامِ الدِّيْنِ مِنْ أَصَلٍ
چہ خوب ہست آن اعجاز برای قایم شدن دین بدایت از اصل

كَمْ جَدَلَتْ كَلِمَاتُ اللّٰهِ مِنْ جَدَلٍ
چند جنگ کنندہ ہست کلمات حقتعالی بجھگڑا از شدید الخصومت

فِيْهِ وَكَمْ خَصَمَ الْبُرْهَانُ مِنْ خَصِمٍ
در شان آنحضرت و چندین خصومت کنند برہان خدا تعالی از غلبہ او در خصومت

معجزاتش ہست از بہر سخن گا سفی ترا
ہست انعم الاصل آن از بہر تبیان ہدا

ہیچ از تا نیابے بدل او در دہر ہا
چند دشمن را کہ جدلی کرد آیا ہے خدا

بہر حضرت چند را غالب شد از برہان صفا

کافی ہے شرع او سکی تجہی عمل کو تمام
دین ہدا کا اصل ہے کیا خوب یہہ کلام

نعمت بدل و سکی نہین کوئی خاص و عام
کتنی مخالفون سی کر آیات ہے خصام

حضرت بنے وہ خصم پہ غالب ہوئے مدام

عمل دی کارن شرع اوسدے کافی تینون ساری
دین دا منڈ ہے ہی حکم دا ہا سچ اوسدے کا کی

اوسدے جیہی کوئی نہیں نعمت جگ وچ بھاری
کلیان جھگڑیان کتنی خصمان جنگ ادہ نہاندی ماری

واسطے اوسدی غالب ہوئی کتیان دتی خواری

عَجِزْتُ عَنْ عَدِّ مَا وُلِّيْتَ مَنْقَبَةً
عاجز گردیدہ ام از شمردن چیزی کہ دادہ شدہ از اوصاف

نِطَاكَ رَبِّيْ مَهَامَ الرُّشْدِ تَامِلَةً
عطا فرمودہ ترا پروردگار من جامع کل نیکیہا تمام

عَلَوْتَ عَنْ كُلِّ مَنْ فِي الْكَوْنِ مَرْتَبَةً
بلند رفتہ ام از ہر کہ اندر جہان ہست از روی مرتبہ

كَفَاكَ بِالْعِلْمِ فِي الْأُمِّيِّ مُعْجِزَةً
کافی ہست ترا عالم بودن در شخصی کہ قلم نگرفتہ اند وی معجزہ بودن

فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَالتَّادِيْبِ فِي الْيُتْمِ
در زمان جاہلیت و با موہوب ساختن در زمان یتیمی بودن

عاجزم از انکہ اوصاف تو آرم در شمار
خود کلید جملہ نیکیہا بداد دست کردگار

از جہان و از اہل عالم رفتہ بالا ہزار
معجزہ کافی ہست علم موہبت آموزگار

در جہالت در یتامت ہم ادبہا بے شمار

عاجز ہون وصف تیری کہان کر سکون ادا
ساری جہان سی بڑھکے ملا تجھکو مرتبہ

سب نیکیونکی امر تجھی حق سی ہین عطا — کافی ہے اِک احمد ہو کی تجھے علم معجزا

ناخواندوں مین تیم ہوا اب خوب سا

عاجز گئن تی ہان جو منصب تینوں حق ڈوائے — سبہہ مخلوق جہان تہین نیدی وڈ قدر وڈ بائے
سبھی امر چنگیری تینتہوں ظاہر حق کرائے — کافی ہے اِیہہ معجزہ جوان ہیریان تینوں علم سکہائے

جا ملاندی وچ وچ تیمی دقی ادب سوائے

مِنْكُلِّ مَنْ فِي الْوَرَىٰ صِدْقًا أَمِيلُ بِهِ — فَكُلُّ ذُلِّ عَرَانِي قَدْ أُزِيلُ بِهِ
از ہر کہ در جہانست از دی صدق میل نمایم بسوی او — پس ہر خواری کہ لاحق میگردد تحقیق زائل مینمایم او را بمدد جستن
نِعَمُ الْجِنَانِ طُفَيْلِيًّا أُشِيلُ بِهِ — خَدَمْتُهُ بِمَدِيحٍ أَسْتَقِيلُ بِهِ
نعمتہای بہشت در حالت بودن طفیلی می بردارم ببرکت او — خدمت کردہ ام حضرت او را بمدحی کہ طلب عفو میکنم بسبب او

ذُنُوبَ عُمْرٍ مَضَىٰ فِي الشِّعْرِ وَالْخِدَمِ

گناہان عمری کہ گذشتہ ست در شعر گفتن وخدمت اہل دول

از جمیع اہل عالم مائلم سوئیش ز دل — ہر چہ مشکل آیدم گردد بجود ستش منحل
از طفیلش بانعیم خلد گشتم متصل — مدح کردم حضرت او را کہ تا گردد بحل

ذنب عمری صرف شعر وخدمت اہل دول

مائل ہین صدق دل سی ہون عالم سی شاہ کا — جو مشکل آئی کرتا ہون اوستی ہین حل سدا
اوسکی طفیل جنت اعلیٰ سے مجھے ملا — مدح نبی کیا کہ ہون عفو عمر کے خطا

جو شعر وخدمت امرا مین دے گنوا

سبھہ جہان تہین دلوں صدقوں میل اوسی مول اسیڑیا — یاری اوسدی منگ کنوائی خواری تی سبھ وڈیری
اوسی طفیل بہشت دی نعمت مینوں ملی گنہیری — مدح مین اسدی کیتی تا ہو بخشش عمر اوہ بہیڑی

جو شعر تی خدمتگاری شاہان جہلان وچ نبیڑی

فَأَوْقَعَانِي بِمَا جَلَّتْ مَصَائِبُهُ — وَأَرْمَيَانِي بِمَا عَظُمَتْ نَوَائِبُهُ
پس انداختند این ہر دو مرا اندر چیزی کہ بزرگ اند مصیبتہای او — وافگندند مرا بآن امری کہ کلان ہستند حادثات او
وَأَنْزَلَانِي إِلَىٰ مَا ضَلَّ صَاحِبُهُ — إِذْ قَلَّدَانِي مَا تُخْشَىٰ عَوَاقِبُهُ

وز ہوا آوردند مرا بسوی آنچیز یکہ گمراہ گشت صاحب آنچیز — تا وقتیکہ قلادہ ساختند در گردن من آنچیز را کہ ترسید نمود عاقبت آنچیز

كَاَنَّنِيْ بِهِمَا هَدْيٌ مِّنَ النَّعَمِ

چنانستی کہ من مابین ہر دو حیوانی ہستم از جنس چہار پایان

ہر دو افگندند مرا اندر ظلمت عصیان مرا — بالکل اندر از مصیبتہا ز بین اندر بلا

در ہبوط آوردہ از افعال زشت و ز ہوا — زانکہ طوق انداختند از آنکہ خوف ست و غبا

گو نیا ہستم با نہا من ز جنس چار پا

دونونی مجھکو ڈالا ایک آفات مین پھنسا — ڈالا اوسی مین جو کہ ہے ایک حادثہ بڑا

گمراہیون مین پھینک کے مجھکو تبہ کیا — ڈر جسمین عاقبت کا دیا طوق وہ پہنا

گویا کہ اون کے ساتھ ہون حیوان چار پا

ستوا دی مصیبت اندر اونہان جاء پھنسایا — جبتان حادثی ہماری وڈی اونہان سٹھ وکھایا

جنہد اصاحب ہوندا گمرہ اوتہان آن لیایا — جسدی اوڑک خوف بتیرا او ہو طوق پہنایا

گویا دوہان نالی مین سان جنس حیوان بنایا

اَلنَّفْسُ اَمَّارَةٌ حَتْمًا عَلَيَّ جَفَا — **ثُمَّ تُخَالِفُهُ فِيْمَا دَعَى اِثْمًا**

نفس بسیار امر کنندہ بدیہا بتحقیق برمن جفا نمودہ ست — پس مخالفت نکردم اورا و آنچہ خواند مرا بسوی او از گناہ

اَضَعْتُ عُمْرِيَ فِي الْاٰثَامِ وَالْاَسَفَا — **اَطَعْتُ غَيَّ الصِّبَا فِي الْحَالَتَيْنِ وَمَا**

ضایع نمودم عمر خویش را در گناہان بسیار افسوس — پیروی کردم گمراہی جوانی را در دو حالت و نہ

حَصَلْتُ اِلَّا عَلَى الْاٰثَامِ وَالنَّدَمِ

جمع آوردہ شدم مگر بر گناہان و ندامت را

نفس امارہ نمودہ حیف بر من صد جفا — تابع او گشتہ ام ور بہ چہ خواند از جہر بہا

عمر ضایع کردہ ام افسوس در جرم و خطا — تابع جہل طفولیت شدہ در حالین را

جز گناہ و جز ندامت ز و نشد حاصل ما

ہمنے نفس بد نے کیا مجھپہ ایک جفا — ہینے کیا وہی جو کہ اوسنے بد فعل تھا کہا

افسوس عمر جرم مین ضایع ہوئی سدا — پابند لڑکپن کا مین دو حال مین رہا

حاصل ہوا گناہ و ندامت بغیر کچھ نہ تھا

سرکش نفس نے میری اوپر بہاری ظلم کمائے ۔ ہویا نہ مین مخالف او سدا جو گناہ کرائے
وینہہ عمر دی حسرت زاری وچ گناہ گنوائے ۔ دو ہنین حال نگرین والی مینے توڑ پہنچائے

گناہ اتے شرمساری باجہون حاصل پلی پائے

قَدْ ضَرَّنِي النَّفْسُ جِدًّا فِي جِوَارِهَا ۔ فَمَا تَدَارَكْتُ شَيْئًا مِنْ شِرَارِهَا
تحقیق ضرر داد مرا نفس بسیار در دلیری کردن او بر گناہان ۔ پس تدارک نتوانستم نمودچیزی را از شرار تہای او

وَلَا تَجَاوَزْتُ شِبْرًا مِنْ إِشَارَتِهَا ۔ فَيَا خَسَارَةَ نَفْسِي فِي تِجَارَتِهَا
ولنہ نکردہ مقدار یک بالشت از اشارتہاے وی ۔ پس ای زیانکاری نفس من در تجارتہاے خود

لَمْ تَشْتَرِ الدِّينَ بِالدُّنْيَا وَلَمْ تَسُمِ

نخرید آن نفس بد آخرت را بدنیا و خریداری نکرد

از غرور این نفس بد مارا ضرر با داد و درد ۔ من نکردم از شران بد تدارک در نبرد
ہیچ نہ نمودم تجاوز از اشارتہاش فرد ۔ آہ از نقصان نفسم در تجارتہا چہ خورد

دین را نہ گرفت با دنیا خریداری نکرد

مجہکو غرور نفس نے ایذا دئے ہین کہا ۔ اوسکے شرونکا مجہ سی تدارک نہ کچہہ ہوا
اوسکی اشارتونسی نگذرا مین ایک ذرا ۔ اس نفس نی خسارہ تجارت مین کیا دیا

دنیا سی دین نجا ہا خریدار کب ہوا

نفس نے مینون کر دلیران اورک چاہ دبویا ۔ ہویا نہ دار داوسدی شر داوہبا مول نہ ہویا
جتہے اوسنی چاہ کہلایا اوتہی مین کہلویا ۔ ہی ہے گہاٹا نفس میری دا مال تجارت ہویا

دنیا دی نہ دین نون لیتس گاہک مول نہ ہویا

فَلَا تَذَرْ عَالِيًا مِنْهُ بِسَافِلِهِ ۔ لَا تَبْدِلَنَّ نَاقِصًا مِنْهُ بِكَامِلِهِ
پس مگذار بلند را از وکہ آخرت ہست بعوض پست او کہ دنیا ست ۔ بدل مکن ناقص را از و بداون کامل او

تَغْتَلُ مَادَامَ مِنْ شَمْسِهِ بِآفِلِهِ ۔ وَمَنْ يَبِعْ آجِلًا مِنْهُ بِعَاجِلِهِ
افارسیکنی آنراکہ دایم می ماند از خورشید ہویا فرو روندہ او ۔ وکسی کہ بفروشد نفع آیندہ را از دین بنفع حال از دنیا

يَبِنْ لَهُ الْغَبْنُ فِي بَيْعٍ وَفِي سَلَمٍ

ظاہر می شود او را زیانکاری در فروختن و در سلم

مگذار از عالی برای سافل ای مرد خدا
بذل کامل را مکن با ناقص از جہل و خطا

میدہی دائم فرو گردندہ گیری در بہا
وانکہ آجل را بحالی میفروشد از عمی

غبن در بیع و سلم روزی شود ظاہر ورا

عالی کو تو چھوڑ یو بیچی کو لیگے جان
ناقص کے بدلی مت دی تو کامل کو رکھ دھیان

فانی لئے تو توڑی ہے باقی کو کیون نادان
آیندہ دیکی لیوی جو حالی اوسی مان

معلوم ہوگا بیع و سلم مین اوسے زیان

چھوڑ بلند اوچی تون نیوان کیون کر تون ہین بنیدا
ناقص لیکی کامل ہتھون اپنی کیون و چیندا

الس والا قابو کرے دائم سہوین ہتھیند
جو کوئی آیندہ اوس تہون حالی نال وچیندا

ظاہر ہوسی و یچن گہندیان جو نقصان کریندا

بِهِ تَشَفَّائِي عَمَّا حَلَّ مِنْ مَرَضٍ
بِهِ نَجَاتِي مِمَّا غَشَّ مِنْ قَرَضٍ

برکت است شفای من از آنچه حلول نماید از مرضہا
بطفیل اوست نجات من از آنچہ پوشیدہ است مرا از بار قرض

بِهِ خَلَاصِي غَدًا فِي مَعْرَضِ الْعَرَضِ
إِنْ أَتِ ذَنْبًا فَمَا عَهْدِي بِمُنْتَقِضٍ

بشفاعت اوست خلاصی من فردا در مکان عرض حساب
اگر آوردہ ام گناہان را پس نیست پیمان من شکنندہ

عَنِ النَّبِيِّ وَلَا حَبْلِي بِمُنْصَرِمٍ

از جانب حضرت و نیست رشتہ من منقطع شوندہ

در مرضہا از طفیلش و زیم گردد شفا
ہم ز بار قرض من از دولتش گردم رہا

با شفاعت وار ہاند او مرا روز جزا
گر گنہ کردم نشد بشکستہ عہدم ہیچ جا

از جنابش رشتہ ام نی منقطع از وی جدا

ہی اوس سے میرے جملہ امراض کی شفا
ہوگا یہ بار قرض میرا اوسے سب ادا

میری نجات حشر شفاعت سے مانگیگا
لایا گنہ تو عہد نہین میرا ٹوٹتا

حضرت سے اور نہ رشتہ میرا منقطع ہوا

برکت اوسدے اچا کیتا مرض جدون پائے
بار قرض تہیں اوسدے دولت مینون ہو رہائے
حشر دی دیہاڑے اوسی تبیتہ جش سی انت بیلائی
عہد نہتن والا امیر انوڑی ہان گنا ہے

حضرت تہین نان ہوہا گا میرا کیتا اوس تہون سائے

لِاَنَّهٗ مُنْتَهٰى قَصْدِيْ وَاُمْنِيَتِيْ
اَرْجُوْ بِهٖ دَفْعَ ضُعْفِيْ مِنْهُ تَقْوِيَتِيْ
زیرا کہ او نہایت مقصود من ست وغایت امید من ست
امید میدارم ببرکت او دفع ضعف خود از وست قوت من
هُوَ الْمَنَاطُ لِتَفْرِيْجِيْ وَتَهْنِئَتِيْ
فَاِنَّ لِيْ ذِمَّةً مِنْهُ بِتَسْمِيَتِيْ
اوست محل اعتماد برای شادی من وخوشی من
پس بدرستی کہ برای من عہدیست از آنحضرت بسبب نام نہادہ شدن

مُحَمَّدًا وَهُوَ اَوْفَى الْخَلْقِ بِالذِّمَمِ
باسم محمد صلی اللہ علیہ وسلم و آنحضرت وفا کنندہ ترین مخلوق ست بعہدہا

انتہای قصد واقصای مرادم زانکہ اوست
دفع ضعف وقوت احوال من امید زوست
فرح وشادیہای ما را خود محل آن نیک اوست
چو مسمی گشتہ ام من ذمہ واریہا بدوست

با محمد باوفا تر از ہمہ آن نیکر وست

جملہ مقاصد ونکا میرے ہے وہ منتہی
اوستے ہے دفع ضعف بھی اور زور سب میرا
کیون خوش نہون کہ ہے وہی میرا انکو آسرا
ہے ذمہ وار وہ میری ہر بات کا سدا

ہمنام ہون وہی ہے وفادار خلق کا

اوزکی مطلب امید میرے دا اوستہون مینون سہارا
ضعف دا دارو اوہو قوت دا بھی اوستہون مینون بہارا
میری خوشی دا اوس تہون سامان ہویا میرے سارا
میرا ہے ذمہ وار او ہو جد رکھیا نام ہمارا

نال محمد سبہہ جہان تہین اوہ وفا وچ نیارا

فَاِنَّهٗ فِيْ كِلَا الدَّارَيْنِ مُسْتَنَدِيْ
[illegible] شَفَاعَتِهٖ فِي الْحَشْرِ مُعْتَمَدِيْ
پس ذات مبارک او در ہر دو جہان تکیہ گاہ من ست
بر محض شفاعت وشان او در روز قیامت اعتماد من ست
فَمَنْ سِوَاهُ مَلَاذِيْ سَيِّدِيْ سَنَدِيْ
اِنْ لَّمْ يَكُنْ فِيْ مَعَادِيْ اٰخِذًا بِيَدِيْ
پس کیست سوای ایشان جای پناہ من سردار من تکیہ گاہ من
اگر نباشند آنحضرت در زمان بازگشت دستگیرندہ من

فَضْلًا وَّاِلَّا فَقُلْ يَا زَلَّةَ الْقَدَمِ ✱

ازروی

از روی احسان واگر نگیرد دست من پس بگو ای کرت حرمیات

نکیه بس در هر دو عالم ذات والایش مرا ‌ ‌ ‌ بس [illegible] که شافع گردد م روز جزا
کیست کو فریاد ما در رسد جز مصطفی ‌ ‌ ‌ گر نگیرد در زبان من دست من فسوسها

فسوس [illegible] لو یم حسرت [illegible] سرزد

دو نو جهانین تکیه تو آهی [illegible] شاه که ‌ ‌ ‌ محشر که [illegible] یدستفا [illegible] سے دی چهرا
اوسکی سواهی کون کوئی مهر او وسرا ‌ ‌ ‌ محشر [illegible] ها هه میه اده ایگاهی آسرا

فضله یمینی ور [illegible] [illegible] انصدم مه

دو نهان جهانان ذات وسی [illegible] نایه [illegible] ‌ ‌ ‌ اوقی [illegible] [illegible] مردی اسرا ای بهتیرا
اوسا [illegible] ت ورلین جنگ [illegible] اسر مه الیرا ‌ ‌ ‌ یا [illegible] هنه محشر دهت او [illegible] رسی تربت نبیرا

فضلون [illegible] ون نان گری که [illegible] تلیبا بیه [illegible]

فان محي انورى لطف [illegible] ئمه ‌ ‌ ‌ لكل من في الورى ابناء مراحمه

یعنی [illegible] ما [illegible] پایه [illegible] موصل [illegible] ‌ ‌ ‌ [illegible] هر که [illegible] جها [illegible] ظاهر فرمود آنحضرت رحمت با خود را

هو الشفيع لمن يخشى جرائمه ‌ ‌ ‌ ما شاء ان يجرم الراجي مكارمه

اوست شفیع [illegible] زگن [illegible] ‌ ‌ ‌ [illegible] اگر [illegible] از احتعالی از انیکه جرم کرده ستوامید وار

او يرجع الجار منه غير محترم

با [illegible] مانگردد [illegible] برنده از آنحضرت [illegible] سالیکه محترم [illegible]

شد ز لطفش زنده سازیکجهان روح و صال ‌ ‌ ‌ بر همه عالم رسانده عام فیضان نوال
اوست شافع به حمد عاصیان بی قیل و قال ‌ ‌ ‌ چون شود نا امید ز و امیدوار آمد محال

یا که باز آید امان خواه جنابش پر ملال

زنده کری هی مرده تکو وه بخش کر وصال ‌ ‌ ‌ اہل جہاں کو نعمتیں او [illegible] مین کمال
هی وه شفیع او نکا جو مجرم هو اپنے فعال ‌ ‌ ‌ بی آسرا او [illegible] جی هو [illegible] محال

یا خود امان خواه [illegible] او [illegible] پر ملال

جنید اکر دی جگ [illegible] وه خوشبو وصالی ‌ ‌ ‌ سب [illegible] جهان نوال [illegible] رحم هی او سد اعالی

اوہ شفیع جوڈردا جرمون ہووین بہت بیحالی
حق پناہ دیوی جو خالی اوس تہون پہر سوالی

یا پناہ دی منگن والا اوس تہون آوی خالے

شَمِمْتُ مِنْ ذِكْرِهِ حَقًّا رَوَائِحَهُ
رَأَيْتُ مِنْ حُبِّهِ صِدْقًا لَوَائِحَهُ

شمیدہ ام از ذکر آنحضرت تحقیق خوشبوہای اورا
دیدہ ام از دوستی آنحضرت از روی صدق لائحہ ہای جمال مبارکش را

وَحِينَ أَوْعَيْتُ فِي قَلْبِي نَصَائِحَهُ
وَمُنْذُ أَلْزَمْتُ أَفْكَارِي مَدَائِحَهُ

و از وقتیکہ نگاہداشتہ ام در دل خود نصیحتہای آنحضرت را
و از آن روز کہ لازم کردانیدہ ام فکرہای خود را ستایش آنحضرت

وَجَدْتُهُ لِخَلَاصِي خَيْرَ مُلْتَزَمِ

یافتم آنحضرت از برای مخلصی خود بہترین لازم گیرندہ

بوی خوش حقا شمیدم من ز باغ ذکر او
دیدم از حبش ز مہر روی خویش نور وضو

چون نصائحہای او در دل کشیدم تو بتو
تا کہ لازم کردہ ام بر خویش مدح آن نکو

یافتم بہر خلاص خویش خوش تا نیدزو

سونگہی مین اوسکی ذکر سے بو اپنی یار کی
جب نی دکہائی آنکی صورت نگار کی

پند اوسکی سنکی دلسی ہی جب اعتبار کی
جب سی کہ مدح یار کی لازم شعار کی

یا یا خلاص اپنے لئے خوش مبارکی

ذکر پیارے دی تہین بینی بو اوسیدی پائی
حب نے اوسدی صورت اوڑک تہیون آن دکہائی

اوسدی پند و نصیحت سنکی دل وچ جدو تکائی
جدہ سی وصف شہنشہ دی وچ مین اپنی فکر لگائی

اچھی طرح اوسینی میری خوفون جان چھڑائی

تَسَلَّ نَفْسَكَ بِهِ هَمًّا إِذَا اضْطَرَبَتْ
فَفِي كُلِّ دَاءٍ إِذَا اسْتَشْفَيْتَ بِهِ بَرِئَتْ

تسلی بخش بکرم او نفس خود را وقتیکہ بیقرار گردد از غم
در ہر مرض وقتیکہ طلب شفا نمای از وی برکت آن بخواہد گردید آن مرض

إِذَا تَوَسَّلْتَهُ الْيُسْرَ اقْتَرَبَتْ
وَلَنْ يَفُوتَ الْغِنَى مِنْهُ يَدًا تَرِبَتْ

ہر گاہ کہ وسیلہ گیری اورا آسانی اندر کارہا نزدیک گردد
و ہرگز فوت نگردد بی نیازی از وی دستی را کہ بخاک رسیدہ است

إِنَّ الْحَيَا تُنْبِتُ الْأَزْهَارَ فِي الْأَكَمِ

از برای آنکہ باران می رویاند شگوفہ ہا را در پشتہ ہا

چون غم آید دہ بذاتِ او تسلی نفس را ۔۔۔ ہر مرض با او چو پیوستی رود آید شفا
گر وراگیری وسیلہ یافتی فوراً ہنا ۔۔۔ مفلس امید ور را فوت کی گرد دغنا

زانکہ از باران شگوفہ روید اندر ریشہ ہا

گر مضطرب ہی دلکو تسلی دی او سے یار ۔۔۔ ے گر وسیلہ در دو نہین یا ئی شفا ہزار
عسرت مین تجہکو عیش کے دکہلا ئیگا بہار ۔۔۔ محروم اوسکی جود سے ہوگا نہ خاکسار

باران سی ہوتی پشتو نمین پیدا ہی سبزہ زار

لی تسلی اوسدے نالی جدہ غم تدہی آوے ۔۔۔ مرض دی وچ سوریں اوسنون ترت صحت وکہلاوے
تنگی دی وچ عیش وکہاوی سبہہ غم دور کرادی ۔۔۔ تان غنا اوسی تہون وہجین جو غریب اوسی ول جاوے

مینہہ دی نال وسہاندی اوپر جہدی ہر جا ساوے

اُرِیدُ غُفرانَ رَحمانِي لِمَا سَلَفَت ۔۔۔ وَاَن اَمُوتَ بِاِیمَانٍ اِذَا اختَتَمَت
میخواہم بخشش پروردگار خود برا آنچہ گذشتہ ست از گناہان ۔۔۔ و اینکہ بمیرم با یمان ہر گاہ کہ ختم گرد د حیات من
وَاَن اُبَشَّرَ بِالفِردَوسِ اِذ حُسِبَت ۔۔۔ وَلَم اُرِد زَهرَةَ الدُّنیَا الَّتِي عَطَفَت
و اینکہ بشارت دادہ شوم بدخول فردوس چون حساب کردہ شود نفس ۔۔۔ و نمیخواہم منافع دنیاوی آنکہ بر رسید ہ

یَدَا زُهَیرٍ بِمَا اَثنَى عَلَى الحَرَمِ

دو بیت زہیر شاعر بسبب آنکہ ثنا گفت بر ہرم بن ہشام

خواہم از درگاہ حق عفو گنہ یا سیدا ۔۔۔ ختم بر ایمان شود عمر من از فضل خدا
ہم بشارت در حساب از خلد جنت دہ مرا ۔۔۔ من نخواہم نفع دنیائی کہ چیدآن زاعطا

خود زہیر از دست خود چون بر ہرم گفتہ ثنا

مانگو خدا سی میری گناہوں سی در گذر ۔۔۔ ایمان سی موت ہو میری جب ختم ہو عمر
وقت حساب مژدہ جنت دو آن کر ۔۔۔ مین مانگتا نہین نفع دنیوی مگر

پایا زہیر وصف مین جیسا ہرم سے زر

سبہہ گناہ میرے توں لطفوں حق کنوں بخشاوین ۔۔۔ ختم ایمان دی نال کرم تہین میری عمر کراوین
آن بہشت دی تواں خوشخبری وقت حساب سناوین ۔۔۔ نہین مین چہندا نفع دنیا دی جیہوین گئے زمانین

وصف نہیں ہے مرمدی کرکی لیتے روک رکانوین

وَقَعْتُ فِي مَهْلِكٍ حَاطَ الشُّذُوْذُ بِهٖ — أَحَاطَنِي قَلَقُ عُدْمِ النُّفُوْذِ بِهٖ

افتادہ ام درجای ہلاکتی کہ احاطہ نمودہ اند ز ہر سو آمرہای مشکل بدو — از ہر طرف گرفتہ مرا تنگی کہ گم گردہ شدہ راہ بیرون رفتن از و

يُصِيْبُنِي بِخِلَافِ مَنْ أَعُوْذُ بِهٖ — يَا أَكْرَمَ الْخَلْقِ مَالِيْ مَنْ أَلُوْذُ بِهٖ

اہانت می نماید مرا بر خلاف آنکسی کہ پناہ میبرم بدو — ای گرامی ترین مخلوقات نیست از برای کسیکہ التجا برم بدو

سِوَاكَ عِنْدَ حُلُوْلِ الْحَادِثِ الْعَمِمِ

جز ذات مبارک شما وقت فرود آمدن حادثہ عام تام

ماندہ ام درتہلکی وز ہر طرف صد ہا فساد — غرق اند چاہم و گم کردہ راہ امداد وداد

ہر کرا خواندم بزاری بر سر من پا بنہاد — نیست در عالم کسی یا بم پناہی ای جواد

جز شما وقتیکہ بر سر حادثہ عام فتاد

اک تہلکے ہی میں ہوا ہوں میں مبتلا — بھاری بلا میں حیف کہ میں آنکر پھنسا

جسسے پناہ مانگوں وہ الٹا دی دل جلا — ای اکرم جہان نہیں کوئی بھی آسرا

بن تیری جبکہ سر پہ پڑے حادثہ بڑا

ہیم ہلاکت وی اوچ آیان مشکلیان بھاریان کاری — تنگی گھیریم راہ نکوی لبھند دردان ماری

منگان جینتہون جا دبناہین او الٹا دیندا خواری — ای خیر خلق دا کوئی نا نہیں جس تہون منگان یاری

تدہ سوا جب سر پر آئی حادثہ مشکل بھاری

عَجِزْتُ مِنْ كَثْرَةِ الْأَوْزَارِ يَا سَنَدِيْ — إِشْفَعْ إِلَى اللّٰهِ غَدَاةَ الْحَشْرِ حَقًّا لِيْ

عاجز گردیدہ ام از بسیار گناہان ای سردار من مر — شافع شو بسوی خدا تعالی فردای حشر تحقیق از برای من

أُنْظُرْ إِلٰى حَالِ مُضْطَرٍّ بِلُطْفٍ خَفِيْ — وَلَنْ يَضِيْقَ رَسُوْلُ اللّٰهِ جَاهُكَ بِيْ

نظر رحمت بسوی حال مضطر از لطف پنہانی — و ہرگز تنگ نمیشود ای فرستادہ خدا تعالی ترقی تو بسبب شفاعت

إِذَا الْكَرِيْمُ تَجَلّٰى بِاسْمِ مُنْتَقِمٍ

وقتیکہ بسیار کرم کنندہ ظاہر گردد بمقتضای اسم منتقم

گشتم از فرط گناہان خوار و عاجز سیدا — شو شفیعم پیش حق فردا کہ تا بخشد خطا

چشم رحمت سوی حال تباہ ما برگشا ۔۔۔ گر نہ گردد از شفاعت کردنم قدر شما

جوں کریم آید باسم منتقم جلوہ نما

فرطِ گناہ سے ہوا عاجز ہوں میری جان ۔۔۔ شافع بحشر میرے لیے ہو کہ ہوا امان

مضطر ہوں حال دیکھ میرا لطف سے یہاں ۔۔۔ شافع جو ہو میرا نہ تیری رتبہ میں زیاں

ہو منتقم کریم دی جلوہ جو کل جہان

بہوں گناہ تہوں عاجز ہو یا ہر دم کدہاں آہیں ۔۔۔ کر شفاعت وچ قیامت اگے ہو وچ سی پناہیں

حال پریشان اوپر کیجن لطفوں کرم نگاہیں ۔۔۔ میری شفاعت کرایاں قدر نگھٹسی تجھ بہی تیرا سائیں

ہو منتقم تجلی کرسی آپ کریم جتاہیں

هَبْ لِعَيْنِي رَحْمَةً مِنْكَ قُرَّتَهَا ۔۔۔ وَلِلْجَبِينِ مِنَ الْأَنْوَارِ غُرَّتَهَا

بخش فرما چشمان مرا از رحم خوش سردی آنہا از وصال جمال ۔۔۔ و برای پیشانی من از انوار رضا سفیدی او

فَأَنْتَ شَمْسُ كَمَالٍ أَرْضٍ ذَرَّتَهَا ۔۔۔ فَإِنَّ مِنْ جُودِكَ الدُّنْيَا وَضَرَّتَهَا

پس ذات مبارک تو خورشید کمال است زمینی ذرہ خود را ۔۔۔ پس بیشک از بخشایش شما است این جہان و انباغ او کہ آخرت باشد

وَمِنْ عُلُومِكَ عِلْمَ اللَّوْحِ وَالْقَلَمِ

و از بعد دانشہای شما است علمی کہ نبشتہ است در لوح و قلم

بخش چشمم را از وصل خود سروری سیدا ۔۔۔ ہم جبینم را ز لطف عام انوار رضا

مہر فضلی نور بخش این ذرۂ ناچیز را ۔۔۔ ہست از جودت دو عالم ای مبارک یک عطا

آمدہ لوح و قلم یک علم از علم شما

آنکھوں کو ٹھنڈا کیجو دکھا اپنا خوش جمال ۔۔۔ پرنور ہو جبین بھی میری کیجیو یوں نوال

سورج ہے تو میں ذرہ کرم سی دی اب وصال ۔۔۔ دو نو جہان ہیں تیرا تو ایک بخشش بے سوال

لوح و قلم اک علم ہیں ہیں تجھسی وہ کمال

اکہ میری نوں سرد بخشیں نور جمال دکھائیں ۔۔۔ نور رضا جبین نوں میری فضلوں بخش ذوائیں

فضل دا سورج توں ہیں راضی ذری نوں فرمائیں ۔۔۔ بک بخشش تیری تہوں دنیا آخر سریاں دو نوں مائیں

بک علم تیری علماں تہیں لوح و قلم سب سائیں

لَاتَیْاَسَنَّ بِغَوَاتٍ وَاِنْ كَثُرَتْ — فَاِنَّ رَحْمَتَهُ مِنْ غَضَبِهٖ سَبَقَتْ

ہرگز نا امید مشو بسبب گناہان اگرچہ بسیار باشند — پس بدرستیکہ رحمت حق تعالی شانہ از غضب وی سبقت بردہ

مِنْكَ الْخَطَایَا بِمُدَّی الْاَیَّامِ اِنْ سَلَفَتْ — یَانَفْسُ لَاتَقْنَطِیْ مِنْ زَلَّةٍ عَظُمَتْ

از تو گناہان بگذشتن تمام زمانہ اگرچہ واقع گشتہ اند — ای نفس من نا امید مشو از سبب گناہی کہ بزرگ است

اِنَّ الْكَبَائِرَ فِی الْغُفْرَانِ كَاللَّمَمِ

زیرا کہ گناہان کلان در جنب مغفرت ہمچون گناہان خورد اند

ہان مشو نا امید گر جرمت برون شد از شمار — رحمتش سابق شدہ بر جوش غضبش بار بار

گر خطاہا از تو ظاہر گشتہ خود صد ہا ہزار — نا امید ای نفس از رحمت نگردی زینہار

زانکہ آمد وقت بخشش او کبائر چون صغار

قطع امید فرط گنہ سے نکر میان — رحمت ہے بیشدستی غضب پر ہی کرتی ہیات

مانا تیری گنہ نہین رکھتی حد و کران — ای نفس تو نڈر یو اگر جرم ہے کلان

ہین وقت جوش عفو کبیری صغیری سان

نا امید نہو گناہان کارن توڑی ہون گھنیرے — رحمت او سدی غضب کنون بھی ہتی ہے اگیری

ساری عمر گذاری جیکر و چ گناہ بکھیری — ای نفس امید بخشیدین جرمون توڑے ہئنی وڈیری

وڈی چھوٹیان وانگن کنسی بخشش وسیلے تیری

اَرْجُوا الْاِلٰهَ مِنَ الْاَسْوَاءِ یَعْصِمُهَا — وَمَا انْسْتِطَابَ مِنَ الْخَیْرَاتِ یُلْهِمُهَا

امید میدارم از ذات حق تعالی کہ از بدی نگاہدارد آن نفس را — و آنچہ نیکو و پاکیزہ است از نیکوئیہای در دل افکند او را

فَمَنْ سِوَاهُ لِهٰذَا النَّفْسِ یَرْحَمُهَا — لَعَلَّ رَحْمَةَ رَبِّیْ حِیْنَ یَقْسِمُهَا

پس کیست جز او تعالی را نہ برای این نفس کہ رحم آید بر وی — شاید رحمت پروردگار من وقتیکہ قسمت فرماید آن رحمت را

تَاْتِیْ عَلٰی حَسَبِ الْعِصْیَانِ فِی الْقِسَمِ

آید آن رحمت بر اندازہ گناہان در قسمت من

دارم امید انکہ بخشد از بدیہا حق امان — سازدم الہام امر نیکوئیہا خوش عیان

کیست جز مولا کہ بر این بندہ گردد مہربان — رحمتش امیدوارم چون کند تقسیم آن

حصہ بر قدر گناہ خویشتن یابم اران

ربنا امید جسے ہون دی بدسی نہ پناہ
ہی کون اوس بغیر کہ مجھپر کرے نگاہ
اب ہم میری دلیہ کرے نیکیوں نکے راہ
امید ہے جو بانٹنی رحمت لگے وہ شاہ

اونتادی حصہ مجکو ہین جتنی میرے گناہ

ہے امید حق اوسنون جرسون آپ نگہ فرماوی
کون ہے مولا باجہ جو بعدے اوپر رحم وکہاوے
سبھی امر بہلیری اوسنون رحمت نال سکہاوے
ہے امید جو رحمت ربدی [illegible] جسوقت ونڈاوے

قدر گناہ دی اوپر سینیان وچ تھے دی [illegible]

قَدْ جِئْتُ بَابَكَ مِسْكِيناً بِمُلْتَمَسٍ
تحقیق مدام روانہ ات باب تو ای کہ مسکین ہستم بار زو
وَاحْفَظْنِي بِالْفَضْلِ فِي الدُّنْيَا وَفِي أَمَسٍ
نگاہدار مرا ای قرین فضل خود در دنیا ودر آخرت
فَزِدْ لَكَ بَابِي [illegible] غَمْشٍ [illegible] دَنَسٍ
[illegible]
يَا رَبِّ فَاجْعَلْ رَجَائِي غَيْرَ مُنْعَكِسٍ
[illegible] مگردان امید مرا غیر [illegible]

لَدَيْكَ وَاجْعَلْ حِسَابِي غَيْرَ مُنْحَزِمٍ
نزدیک خود وگردان حساب [illegible] منقطع

آرزو کن بر درت مسکین آمد پر ز بیم
دہ پناہم در دو کون از ظلم و ز نار جحیم
از کرم فرما دلم را پاک از جرم ذمیم
عکس امیدم مفرما از ترحم ای کریم

در جناب خویش وظن من مکن قطع ای رحیم

آیا ہون تیرے در پہ مین ہو کر امیدوار
یہان ظلم ہونہ مجھپہ وہان ہونہ حر نار
تن من میرا بدی سی تو کر پاک کردگار
امید میری کا ہونہ عکس ای خدا شمار

نزدیک تیری قطع نہ میرا ہو ظن بکار

تیری در دی اوپر آیا مین مسکین سوالی
انہان وتہان حافظ میرا تون ہے میرا والی
ہر گنہ تی دکہہ تہین فرما پاک میرا دل حالی
میری امید بجائی نہ تہون ای رب میرا عالی

قطع نہ ظن میرا ہوتین تہون درگہ تیرے عالی

أَحَاطَتِ الْهَمُّ صِرْفاً وَالْمِحَنُ لَهُ
فَأَيْنَ غَيْرُكَ عَوْذاً يَطْمَئِنُّ لَهُ

از هر طرف گرد آمدند غمهای محض و محنتها او را
پس کجاست جز تو پناه گاهی که آرام گیرد بدو

بِجَاهِ عَبْدِكَ طٰهٰ اَنْ تَجِنَّ لَهٗ
وَالْطُفْ بِعَبْدِكَ فِي الدَّارَيْنِ اِنَّ لَهٗ

بطفیل بندهٔ مبارک خود آنحضرت که رحم فرمای برای او
و مهربانی کن بر بندهٔ خود در دنیا و آخرت که مر آن بنده را

صَبْرًا مَتٰى تَدْعُهُ الْاَهْوَالُ يَنْهَزِمِ
شکیبائی است که هرگاه میخواند او را امورهائله هزیمت میگیرد آن صبر

محنت و غم کرده از هر طرف او را بیقرار
جز جناب نیست ملجائی و را در زینهار

از طفیل شاه احمد بر ملالش رحم آر
لطف در کونین کن بر بندهٔ خود کردگار

زانکه صبری دارد او کز هولها گیرد فرار

غم اور محنتوں نے لیا مجھکو گھیر آه
جز لطف تیری اور کہاں بندی کی پناه

صدقہ حبیب اپنے کا کر رحم یا اله
دو نو جہا نمیں رحم سے کر بندی پر نگاه

رکھتا ہے صبر دیکھ کے کر جو اب نی بھی راه

ہر طرفوں گھیر یا غم تے محنت جانوں نخوطی کہاندا
تیری باجہہ اوہ کھیرا جیتے جہا پناہیں لبہندا

حضرت دی طفیل رحم کر جہوا حبیب بدیاندا
دو جہانان وچ بندی تے ہو جھرکہاں درماندا

صبر اجیہا رکہدا اوہ ویکھ ہول پئے نس جاندا

وَارْحَمْهُ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ عَنْ مُضَاعَفَةٍ
شَرِّفْ تَحَنَّنْ وَكَرِّمْ فِي مُلَاطَفَةٍ

رحم فرما و برکت فرما و بفرست سلام از دو چندان کردن
شرف بخش و لطف فرما و کرامت ده بس در مهربانی فرمودن

فَخِّمْ وَمَجِّدْ وَعَظِّمْهُ بِعَاطِفَةٍ
وَاْذَنْ لِسُحْبِ صَلٰوةٍ مِنْكَ دَائِمَةٍ

بزرگی بخش و گرامی سازش و کلانتر سازش او را از مهربانی
و دستوری ده ابر هائی رحمت را که دائم است

عَلَى النَّبِيِّ بِمُنْهَلٍّ وَمُنْسَجِمِ
بر حضرت پیغمبر کمال فرو ریختن و بسیار باریدن

رحمت و برکت تحیات و سلام بیشمار
شرف بخش اکرام فرما لطف کن صدها هزار

عظمت و تفخیم و تعظیم و تمجید افتخار
اذن ده ابر صلواتی را که در لیل و نهار

بر نبی بارد بیاپی همچو دریا بار بار

برکت ہو رحم حق ہی ہو سب وگنا او سلام — لطف و شرف تحسین و اکرام و فضل عام
تفخیم و مجد و عاطفت و روح و احترام — رخصت ہو جلد ابر صلاتی گو جو مدام

برسے نبی پہ بحر ساں ہر وقت صبح و شام

رحمت برکت ٿي سلاماں قدر نون ھیج سونے — شرف بزرگیاں بخش اوسی نون جو لکھن وچ آئے
قدر ٿي مرتبے ٿي تعظیماں جو اوسدا قدر ودہائے — جھڑ صلوۃ دے نون یہ حصت جو ہر دم مینہہ برسائے

اوپر نبی ٿي حد ھوں زیادہ دریا موج وکہائے

وَارْضَ عَنْ آلِهِ لَمَنْ قَدْ سَادَ مِنْ بَشَرٍ — وَاَعْطِهِ الْمَوْضِعَ الْمَحْمُودَ فِي الْحَشَرِ
و اضی فرما اہل بیت او کہ بر تر شد از کرسی آمدہ مبانست — و عطا فرما او را مقام محمود در روز حشر ....
وَخُصَّهُ بِنَعِيمٍ نَيِّفَ عَنْ حَصَرٍ — ثُمَّ الرِّضَا عَنْ اَبِي بَكْرٍ وَعَنْ عُمَرَ
و خاص فرما او را بنعمتهای کہ زیادہ انداز شمار — بس راضی باش از حضرت ابی بکر و از حضرت عمر رض

وَعُثْمَانَ وَعَنْ عَلِيٍّ ذَوِي الْكَرَمِ
و از حضرت عثمان و از حضرت علی کہ ہمہ خداوند ان کرم اند

خاقدا راضی کن او ... گوست سردار بشر — بخش فرمایش مکان محمود در روز حشر
خاص فرمایش بنعمائی کہ ناآید در حصر — پس رضائی خود رساں سوئی ابو بکر و عمر

ہم بعثمان و علی آن خاصگان ذو الفضل

یا رب خوش تا وسکو کیو جو جی سید بشر — دی اونکو مولا ہو مقام محمود روز حشر
انعامن سکو دیجو کہ افزون ہوں وہ ز حصر — پس راضی اونسی ہو تو ابو بکر اور عمر

عثمان اور علی سے جو ہیں خیر ... سب

راضی ... با تون جی دار بشر نوان کرم گنون فرمائین — تون مقام محمود حشر وچ فضلوں جا دیو تہین
نعمتاں بہشتاں گنتی کولوں خاص اوسی بخشائین — حضرت ابا بکر ٿي حضرت عمر نون ... کج وکہائین

حضرت عثمان ٿي حضرت حیدر سبھ کیاں ندی سائین

وَارْحَمْ مُحِبِّيهِمْ وَالطَّائِعِينَ لَهُمْ — وَمَنْ يَلُوذُ بِهِمْ وَالْخَادِمِينَ لَهُمْ
و رحم فرما دوستان ایشان و فرمانبرداران ایشان را — و آنکہ پناہ گیر د بایشان و خادمان ایشان را رحم

سَلَفًا وَخَلَفًا وَلِلْمُسْتَغْفِرِينَ لَهُمْ … وَالْآلِ وَالصَّحْبِ ثُمَّ التَّابِعِينَ لَهُمْ

اسلاف و خلفهای این نژاد آمرزش خواهندگان ایشان را … و آل و اصحاب پس متابعت کنندگان ایشان را از تابعین باخند

أَصْلِ التُّقَى وَالنُّقَى وَالْحِلْمِ وَالْكَرَمِ

که اصل تقوی و پاکیزگی اند و حلم و کرم رضی الله تعالی عنهم

رحم فرما بزبان و مطیعان سر بسر … وانکه با ایشان پناهد خادمان ذوالقدر

سابق و خلف شان و آنکه مغفرت خواهد گر … آل و اصحاب و جمیع تابعین را در اثر

اصل تقوی و طهارت حلم و کرم معتبر

بخشش اونکو جو محب و مطیع اونکی ہین اگہ … جو خادمان باب ہین جو اونسی لین پناد

سلف و خلف اونہونکی جو ہین اونکا عفو خواہ … آل و صحابہ تابع دین پیر کرو نگاہ

اصل تقی ورحم و کرم ہین وہ مشل ماہ

دوستان نون تی فرمانبرداران تونہین بخشش اکہی … خادمان نون تی اونہانون جو اونہان نال اپناہی

وڈہی تی اولادتون بہی جہڑا بخشش اونہاندا چاہی … آل صحاب تی تابع جنہان دین دی کوشش آہی

تقوی پاکی حلم و کرم سیج تب اونہان باد شاہی

مَا انْبَلَجَ الصُّبْحُ مَا يَبْقَى لِلشَّمْسِ ضِيَا … مَا دَامَ فِي الْقَمَرِ نُورٌ وَانْغَلَسْ مَسَا

تا اینکه طلوع کند صبح و تا آنکه باقی ماند برای خورشید روشنی … تا آنکه در ماهتاب باشد نور و تاریکی شام

مَا اشْتَدَّ رَحْلُ حَجِيجِ الْبَيْتِ نَحْوَ مِنًا … مَا رَنَّحَتْ عَذَبَاتِ الْبَانِ رِيحُ صَبَا

تا آنکه بسته شود اسباب حج کنندگان بیت الله بطرف منا … تا آنکه بجنباند شاخهای درخت بان را باد صبا

وَأَطْرَبَ الْعِيسَ حَادِي الْعِيسِ بِالنَّغَمِ

و در طرب ورد شتر را حادی اشتر با نغمه ها

تاکه باشد صبح طالع تا بمهر اندر ضیا … تاکه باشد نور در ماه و ظلام اندر مسا

تاکه بندد حاجی اسباب سفر سوی منا … تاکه جنباند بشاخ بانها باد صبا

هم شتر را حادی آ. و در طرب از نغمه ها

جتنک طلوع صبح ہو ہو مہر مین ضیا … جتنک ہو نور چاند مین اندھیر ورمسا

جبتک کہ حاجی رخت کو باندہین سوی منا ۔۔۔ جبتک ہلاوی بان کے شاخون کو آصبا

اوسنشتہ دنکو خوش کرے حادی بہی گر حدا

جبتون تانئین صبح بہی ابہری سورج وچ روشنائی ۔۔۔ جی تانئین نو چن اندر ہووشام دوچ سیاہی

جی تانئین جالستراںدہی واسطی حج سناسے ۔۔۔ جی تانئین سہجنی دیان لریان وخنین وابلائی

اوہنہ نون تورن والا کرداخوش نال آواز صدائی

فَاغْفِرْ لِمُخَمِّسِهَا وَاغْفِرْ لِمُمَارِيهَا ۔۔۔ وَاغْفِرْ لِطَابِعِهَا وَاغْفِرْ لِأَهَالِيهَا

پس بخش فرما مخمس کنندہ این قصیدہ را بخش فرما سیاخوانندہ اورا ۔۔۔ وبخش فرما طبع کنندہ اورا وبخش فرما اہل آن طبع را

وَاغْفِرْ لِبَائِعِهَا وَاغْفِرْ لِشَارِيهَا ۔۔۔ فَاغْفِرْ لِنَاشِدِهَا وَاغْفِرْ لِقَارِيهَا

وبخش فرما فروشندہ اورا وبخش فرما خرید کنندہ اورا ۔۔۔ پس بخش فرما اصل مصنفش را وبخش فرما خوانندہ اورا

لَقَدْ سَأَلْتُكَ يَا ذَا الْجُودِ وَالْكَرَمِ

البتہ تحقیق کہ سوال نمودہ ام ترا ای صاحب جود و کرم

بخش فرما بر مخمس حافظش را ای رحیم ۔۔۔ طابعش را اہل مطبع وا بہ بخشا ای حلیم

بائعش را ہم خریدار ور بخش دی عظیم ۔۔۔ ہم مصنف را وقاری نواز لطف عمیم

کردہ ام بہ نیت سوال آمرزای رب کریم

گر عفو تو مخمس وحافظ کو ای رحیم ۔۔۔ طابع پہ اہل مطبع پہ ہو رحم ای حلیم

بائع پہ مشتری پہ بہی کر رحمت ای عظیم ۔۔۔ منشی پہ پڑھنی والی پہ احسان ہو عمیم

کرتا سوال ہون تجہی کر رحم ای کریم

بخش مخمس کرنیوالی حافظ نون بہی سائین ۔۔۔ چہاپن والی تی مطبع والیان رحم ہہون فرمائین

ویچی جو خریدی دوہان بخش تے نفع پہنچائین ۔۔۔ اصل مصنف پڑھنیوالی نون درجی بلند دوائین

من سوال میرا تون لطفون گر کریم مراد پچائین

وَاغْفِرْ لِطُرِّ ذَوِي الْإِسْلَامِ مَغْفِرَةً ۔۔۔ وَاغْفِرْ لِأَهْلِ الْخَطَايَا مِنْكَ مَرْحَمَةً

وبخش فرما برای جمیع اہل اسلام مغفرت عام ۔۔۔ وعفو فرما برای تمام عاصیان از روی رحمت خود تمام کمال

وَارْفَعْ لِحَمْزَةَ وَالْعَبَّاسِ مَرْتَبَةً ۔۔۔ وَارْحَمْ لِسَيِّدِي الشُّهَدَاءِ مَنْزِلَةً

وبلند فرما حضرت حمزہ رضو وحضرت عباس رضو را از روی مرتبہ … ورحم فرمای برای سرداران شہیدان منزلی گرامی را

وَاُمِّہِمَا زَہْرَاءَ زَیْنَتِ الْحَرَمِ

و مادر ایشان حضرت زہرا رضو را کہ زینت حرم ست

بخش جملہ اہل ایمان را ز انعمت جنان … بر گنہگاران بعفوِ خود کرم کن دہ امان

حمزہ وعباس را بر درجۂ عالی رسان … حضرتِ حسنین سرداران شہدا را چنان

ہم بزہرا کو بود زیب حرم رحمت رسان

سب مومنون کو بخشیو رحمت سی تو جنان … دیجو گنا ہگار ونکو دوزخ سی تو امان

درجہ بڑا دی حمزہ وعباس رضو کو وہان … حسنین تہی جو سید شہدا ہون شادمان

زیب حرم ہو حضرت زہرا ہی در جنان

مومنان سبہہ نون بخشین لطفون تین اگر بخشن یارا … بخش گنا ہگاران نون رحمون تو نہین بخشن ہارا

حضرت حمزہ دی تی عباس نون دیوین فضلون درجہ ہارا … بخش حسنین نون جو سردار شہیدان امت دا جہ بکارا

حضرت فاطمہ زیب حرم دا منصب دیوین پیارا

اَلْاٰفُ الْاٰفُ تَحْمِیْدٍ لِخَالِقِنَا … مِنَ الْعِنَایَتِہٖ اِذْسَاقَ الْعَزِیْزَ اِلٰی

ہزاران ہزار حمد ست برای پاک پروردگار ما … از افضالش کہ ہزار آورده ست عزیز الدین را سوی

تَخْمِیْسِ بُرْدَۃٍ مِنْ طَبْعٍ رَہِیْنِ غَبَا … جَمَعْتُ خَذَفًا رَدِیْئًا ثُمَّ ہِمْتُ اِلٰی

مخمس نمودن قصیدۂ بردہ از طبعی کہ رہین غباوت ست … جمع کردہ ام سفالہا ارزندہ پس عزیمت نمودم بسوی

اَنْ اُنْظِمَ تَدَفُّتَ مَعَ الْیَاقُوْتِ فِی النَّظْمِ

اینکہ یکجا پیوند کردم با یاقوت در سلک کشیدن

صد ہزاران حمد بہر خالق ارض وسما … کز عنایت داد توفیق عزیز الدین را

بردہ را کرده مخمس از طبع پر غبا … جمع کرد این خذف پارہ ردی و کم بہا

درمیانِ عقد لعل و در کشید از سعی ہا

حمدِ جناب خالق اکبر ہو خوش ادا … توفیق ہی عزیز کو جسنی عطا کیا

بردہ کا خمسہ کر دیا تہی طبع نارسا … چنکر کی او تنی چند خذف پارہ کم بہا

یاقوت وموتیکی ہے لڑی مین پرو دیا

لکھ ہزاران حمد خداوند نون جو زمین اسمان بنایا — کر کی لطف عزیز الدین نو دتی توفیق کرم فرمایا
طبع سی گہندی بر دی وا پر خمسہ لکھہ وکہایا — چنکی بیکریان ما یان کو جہیان سیتیان بن اجایا

لعل تی موتیاندی لڑی وچ لیک پروسنایا

فَصَلِّ رَبِّي عَلَىٰ مَنْ سَادَ مِنْ بَشَرٍ — وَمِثْلَ اِسْمِي عَزِّزْنِي اَزَلَ عُسْرِي
پس درود فرست پروردگار من برذاتی کہ سیادت یافت از ادمیان — و مانند نام من عزیز فرما مرا و دور فرما تنگیم را
وَاحْفَظْنِ طُوْلَ حَيَاتِي رَبِّ فِي يُسْرٍ — وَلْتَخْتِمَنْ عَلَى الْاِيْمَانِ مِنْ عُمُرِي
ونگاہدار مرا تا درازی حیات من ای کردگار من در فراخی عیش — و البتہ بالضرور ختم فرما بر ایمان کامل دورہ عمر مرا

اَجِبْ دُعَائِي يَاجَوَادُ مِنْ كَرَمٍ
قبول فرما دعای مرا ای صاحب بسیار جود از کرم

بر سپہ سالار جمہ نبیان از من درود — ہمچو نامم کن عزیز و تنگیم کن دور زود
تا عمر م بگذرد در یسر و فضل تو ز جود — ختم عمر من بر ایمان کن ببخشا آنچہ بود

کن دعایم را قبول از لطف ای رب ودود

بھیجو درود میری سی حضرت پہ او سلام — تنگی ہو دور ہون مین عزیز ایسا جیسا نام
ہماوی گذر یہ عمر میری عیش مین تمام — ایمان پہ عمر ختم ہو میری ز فیض عام

کیجو قبول میری دعا خالق انام

بہیج درود بہون رب میرا اوپر سردار جہانی — کر عزیز مینون نام وانگون تنگی دور پریشانی
خیر و خوشی دی اندر گذری ایہہ میری زندگانی — ختم ایمان دی اوپر ہووے جدہ تہیوی مران فانی

کر قبول دعا کریم تہین بخش میری نادانی

وَارْضِنِي وَارْضِ عَنِّي خَالِقِي كَرَمًا — وَاحْفَظْنِ رَبِّي مِنَ الْاَعْدَاءِ مُسْتَلِمًا
و راضی فرما مرا و راضی شو از من ای پروردگار من از روی کرم — و نگہدار مرا ای پروردگار من از ہمہ دشمنان بسلامت
وَاَعْطِنِي جَنَّةَ الْفِرْدَوْسِ مُبْتَسِمًا — وَحَيِّنِي بِاللِّقَا رَبِّي اُصِبْ سَهْمًا
و بخش مرا جنت فردوس در حالیکہ خندان باشم — و زندہ فرما مرا بالقای خویش ای پروردگار من تا برسم بنصیبہ کامل

وَمُدَّنِي مِنْ فُتُوحِ الْوَصْلِ بِالنِّعَمِ

وامداد فرما مرا از فتوح وصل خویش بنعمتهای بزرگ

راضیم کن راضی از من شو برحمت ای کریم — دار در حفظ خودم از جملهٔ اعدا سلیم

در میانِ جنتم از فضل خندان کن مقیم — دولتِ دیدار بخش از رحمت و لطفِ عظیم

از فتوح وصل ده انعام حقا و نعیم

راضی کر اور راضی ہو مجھسی کرم سے تو — دشمن کی ہاتھوں سی تو نگہبہ رکھیو آبرو

جنت بین فضل سی چلون مین ہنستا بھیجیو — دولت لقا کی لطف سی انعام دیجیو

وصل اپنی سے دی حصہ مجھے پاؤن آرزو

راضی سینون کر نون مین تہوں راضی ہو کرم تہین سائین — دشمنان کولون رکہین سلامت سینون دیہہ پناہین

کہلہ بان سینون وچ بہشتا فضلون جا دوائین — دیہہ لقا کرم تہین مین بہی لطفون حصہ پائین

نعمتان وصل دیان سبہہ سینون ترت امداد کرائین

وَاجْعَلْ مَلِيكِي وَلِيدِي صَالِحًا رَشَدًا — مِنْ كُلِّ شَيْنٍ وَعَيْنٍ حَافِظَنْ أَبَدًا

و فرما ای پروردگار من اولاد مرا نیک و صاحبان رشد — از هر عیب و چشم بد هر دور در حفظ خود نگاه دار همیشه

وَهَبْ لَهُمْ مِنْ نَوَالٍ عِيشَةً رَغَدًا — وَاغْفِرْ لَهُمْ وَلِطُرِّ الْمُؤْمِنِينَ غَدًا

و عطا فرما او شانرا از فیض خود عیش صافی از جملهٔ کدورتها — و بخش فرما او شانرا و جمیع مومنانرا فردای قیامت

وَأَوْصِلْ صَلَوٰتِي عَلَىٰ مَنْ خُصَّ بِالْكَرَمِ

و برسان درودهای من بر آن ذاتی که مخصوص کرده شده است بکرمها

نیک و راشد ساز ابنای مرا اندر جهان — دار از هر عیب و از هر چشم بد محفوظ شان

بخش او شانرا از محضِ لطف عیش بیگران — بخش جا شانرا و جملهٔ مومنان را در جنان

هم درود از من بر آن شاهِ کریم ای حق رسان

اولاد میری کو کر رحمت سے نیک خو — ہر عیب و چشم بد سی پنہ اون کو دیجیو

بخشو خوشی اور عیش نہ دیکھین وہ غم کبھو — اونکو بہی اور امت حضرت کو بخشیو

صلوات میرے شاہ مکرم پہ بھیجیو

فضل و کرم تہین نیک کرو میری سبہہ اولاد پیاری ۔ ہر عیب و نظر تہون رکہونگ کرو خوب اونہاندی یاری
گذری عمر و عیش دی وچ و بخون سبہی کم سنواری ۔ بخشی و نہان نون تے امت جو ہے حضرت والی ساری

صلوات میری پہنچا او سر جیندا قدر کرم وچ بہاری

تمام شد

مخمس قصیدہ متبرکہ بردہ کہ اسم تاریخش نظم آلورع ست از تالیف احقر العباد ابو الرجا محمد المدعو بعزیز الدین جعلہ اللہ کاسمہ بتاریخ ۲۸ شعبان المعظم ۱۲۹۶ سنہ ہجریہ بروز جمعہ بعد از زوال در بلدۂ بہاولپور باختتام رسید فتقبل منی انک انت السمیع العلیم وصلی اللہ علی سیدنا محمد و آلہ واصحابہ اجمعین برحمتک یا ارحم الراحمین ؛

الاستغاثۃ فی جنابہ صلی اللہ علیہ وسلم

بسم اللہ الرحمن الرحیم

رسول اللہ حاطب بی البلاء ۔ وانلق خاطری ھم وداء
غریب فی دیار الغیر یبکی ۔ غشاہ محنتہ قلق عناء
مریض قد اذاب الحزن جسمہ ۔ سوی الاحزان لیس لہ الغذاء
کئیب لم یصادف من خلیل ۔ تمادی الحزن وانقطع الرجاء
لقد اسود حظہ فی البرایا ۔ فیومہ مثل لیلتہ دجاء
اثیم لم یحصل غیر اثم ۔ وشاب الراس وانضعف القواء
حزین من فوات الاقربین ۔ لروحہ دائما تشجن عزاء
فلا ارض تقلہ من المصائب ۔ ولیس تظلہ قطعا سماء
فلم یعمل لھا الا غیر جرم ۔ وان حسنا فخالطہ الریاء
حزین انقضت فی السعی عمرہ ۔ ولم یحصل لہ قطعا مناء
فلجابہ کمثلہ فی انقباض ۔ وللاعداء تصدیہ مکاء

تقيل من وفور الدين ظهره … تكاثر داءه عز الدواء
فمن ياسيد الاشراف غيرك … فمنه نجم طالعه يضاء
تفقد كرله نعم الغياث … عناياتك لامراضه شفاء
غريب مفلس يرجو نوالك … ليحصل من نداك له الغناء
عن الاولاد والسكن بعيد … على وجهه لذ الم يبق ماء
من الاسقام جسمه صار بالي … فزال اللحم والجف الدماء
فما تملك يداه من النقود … رخيص عند افلاسه غلاء
تصبه مكاره لا ينتهيها … وخال كفه عما يتاء
فلا يتحمل ذل السوال … ولكن مانع الرزق الحياء
لقد زادت عن الاحصا ذنوبه … وطال الياس وافتقد الرجاء
تمادى الحزن واضطر الجنان … واخرجه عن الوطن الشقاء
لفرقته عن الاولاد يبكي … حزين قد نسته الاصدقاء
فلا خل يواسنه وليس … لامراضه وحزنه انتهاء
عليل ليس ينفعه دواء … على قلبه لقد ضاق الفضاء
اذى لا يستقر له قراء … وعن اسوائه انكشف الغطاء
علت مما اصاب اجيج قلبه … بحيث ليس يطفئه البكاء
يمنى الموت مما قد اضره … وليس له لهذا دواء
يخاف من مصائب يوم حشر … وما عمل له الا الرجاء
من الالطاف انظر نحو عبد … فاحسانك له نعم الحماء
بالطافك من الهلكات ينجو … من الله خلاصه ان تشاء
فارحم مذنبا ليس له الرد … زجيتكم لكربته النجاء
وامدد كي يصل بطيبه … ويحصله من العيش الهناء
واعط له ترابا مس نعليك … ليحصل عينه منه الجلاء

واسئل رب خلق جمع شمله ... ويستر فعله رحم رضاء
فذا تلك رحمة للعالمين ... وللعاصي شفاعتك الغطاء
وعززه بطيف من جمالك ... لكي صدره بطلعتكم يضاء
وشفعه غدا عند الاله ... ليحصله من اليسر الرخاء
واسئل ربنا من محض لطفك ... ليعطيه منى وهو البقاء
ومايتهيه من لذات دنيا ... شفاء مكنة ورع هداء
وامددني بلطفك حين نزع ... ليسكن روعق ويمط اذاء
ومانويه في سكنى لحود ... عطاء امنته روح ضياء
ومايرجيه في عرصات عقبى ... جنان رحمته حور لقاء
وان يصلح لاو لادى بكرمك ... ويغنيهم ومالهم الرجاء
وان يجمع لهم شملي سريعا ... وان يغفر لهم ولي الوضاء
فارحم يا شفيع المذنبين ... وحصله بلطف مايشاء
فانت ملاذنا منكل سوء ... وانت لداء نا نعم الدواء
وما اعطاك يزهو عن فهوم ... وعما في الحدوث لك العلاء
فانت شفيعنا المخصوص بالعز ... وانت لضعفنا الطفا قواء
على احوالنا انت الرحيم ... وانت ملاذنا ولك الوفاء
ندنك من بحور الدهر اذى ... من الديان خص لك العطاء
لقد اعطاك ربي كل خير ... وزيد عن البيان لك الثناء
فلم يحصل لموسى روية الحق ... وخص من الكريم لك اللقاء
ترحم يا حبيب الله لحالي ... فانت شفيعنا وبك النجاء
صلوت الله ياخير البريه ... يدوم عليك ماطلع الذكاء
على الك واصحابك جميعا ... مع التسليم ماظلم المساء
اتاك المسرف الجاني حبيبي ... علته النفس غرته الهواء

فنی فی الفسق والاھواء عمرہ ۔ وخال کفہ ثمّا یشاء

فانظرہ لکی یتجی عزیزا
ویغشی ذنبہ رحمو رضاء

قطعہ تاریخ از مؤلف ہذا

عزیزا از پے انتفاع انام ۔ بتخمیس بردہ نمود اہتمام
چو مطبوع شد گفت تاریخ او ۔ و بیر خرد تحفۂ خاص و عام

ایضاً

چونکہ تخمیس بردہ شد مطبوع ۔ از پی نعت مصطفی طلبان
سال طبعش عزیز ہیچدان ۔ گفت جام حیات تشنہ لبان

ایضاً

خمسۂ بردہ کو بنعت رسول ۔ نور افشانست ہمچو خاور سفت
گشت طالع ز مطبع حسنی ۔ حلکش مشرق کرامت گفت

خاتمۃ الطبع

الحمد للہ والمنہ کہ یہہ کتاب بعون ملک الوہاب باہتمام مؤلف ہذا در شہر شوال المکرم سنہ ۱۳۱۱ ہجریہ مطبع حسنی واقع بمبئی میں زیور طبع سے آراستہ ہوکے ہدیہ شائقین ہوئی اور کتاب ہذا داخل ہی رجسٹر ہے لہذا کوئی صاحب بغیر اجازت اِس احقر کے قصد اسکے چھاپنے کا نکرین بامید نفع نقد

تاریخ سن طبع عبد الغنی خطیب عفی عنہ

شکر خدا مخمس بردہ درین زمان ۔ مرغوب طبع ہر کہ و مہ آ[illegible]
از بہر سال طبع غنی چون نمود فکر ۔ ہاتف زغیب گزند اخ[illegible]

قیمت فی قرآنہ ۱۰ / ۱

